

VLAAMS NATIONAAL

WEEKBLAD

WIP

VRIJDAG 10 NOVEMBER '89

34^e JAARGANG · NR. 45 · 33 fr.

IK VLDEK DEN DORLDE

DE WAPENS NEER

11 NOVEMBER

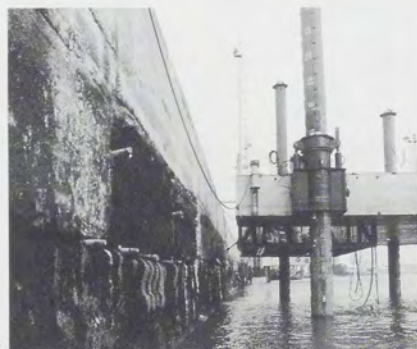
ONTWAPENING ALLEEN
KAN VREDE BRENGEN!

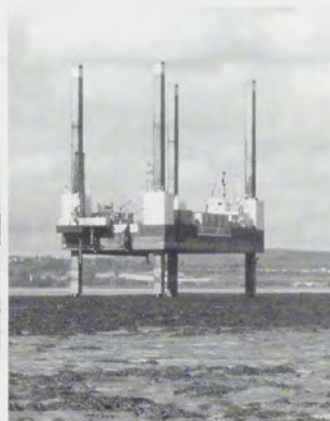

HYDRO SOIL SERVICES

Met het wettelijk statuut van innovatiemaatschappij is het Belgische aannemingsbedrijf Hydro Soil Services actief in de volgende domeinen in binnen- en buitenland:

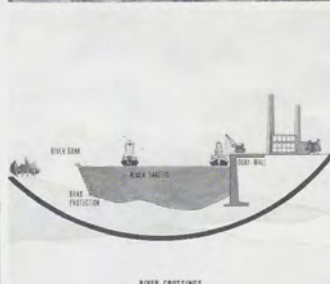
Grout injecties

Grondonderzoek

Boorbathyscaaf

Directional drilling

- geologisch en geotechnisch grondonderzoek op het water o.a. voor havenwerken evenals het uitvoeren van milieugericht en chemisch bodemonderzoek;
- renovatie en versteviging van oude havenkonstrukties (kademuren, steigers, enz.);
- telegeleide ondergrondse boortechnieken o.a. voor het plaatsen van kabels, leidingen, optische vezels, zinkers onder kanalen, rivieren, hindernissen;
- het uitvoeren van boringen onder water o.a. vanuit een boorbathyscaaf ten behoeve van verankeringswerken, draineringen en injecties;
- het toepassen van springstoffen onder water bij natte afbraakwerken, grondverdichtingswerken, rock blasting.

HYDRO SOIL SERVICES N.V.

Oude Markt 1 - B-2480 Dessel - Tel: 014/37.76.84
Fax: 014/37.15.22 - Telex: 33189 Smeth B

KOMMUNICERENDE VATEN

WIJ van deze week is grotendeels gewijd aan het zeventigjarige Verbond van Vlaamse Oudstrijders en de vredes- en ontwikkelingsproblematiek. Het Verbond VOS kwam tot stand onmiddellijk na de eerste wereldoorlog met de bedoeling de materiële belangen van de oud-strijders en hun families te behartigen. Maar VOS betekende nog zoveel meer, het was — zoals verder in dit blad te lezen staat — de motor achter een Vlaamse emancipatiestrijd die stoelde op drie pijlers en die tot de dag van vandaag de Vlaamse beweging

schragen: *Zelfbestuur, Godsvrede, Nooit meer oorlog.*

Langs hoogten en laagten, met vallen en opstaan, heeft VOS zich al die tijd weten te handhaven, ook in tijden waarin men het met de democratie niet zo hoog op had. Ook daarover spreken onze bijdragen.

De tijd heeft de manschappen van de IJzer haast totaal uitgedund. Is een beweging als VOS dan ook niet gedoemd met hen mee te verdwijnen? Blijkbaar niet want het verbond is zich, trouw aan het testament van de IJzer, blijven inzetten om die doelstellingen warm te houden en gemeengoed te maken. Het Vlaamsgezinde en democratische pacifisme dat VOS belijdt heeft van deze „oude” beweging een eigentijdse vredesbeweging gemaakt.

Rik Borginon, de laatste overlevende van de Frontbeweging, heeft daar op het VOS-kongres van 1984 in volgende bewoordingen op gewezen: „Zolang de problemen van rechtvaardigheid, vrede en eerbied van elkaars overtuiging geen oplossing kennen in Vlaanderen en de wereld, kunnen nieuwe generaties zich steeds via VOS inzetten. Vanuit deze traditie blijft VOS impulsen geven aan de vredeswil en de emancipatiegedachte overal in de wereld.”

De uitspraak was niet alleen een mooie verwoording, er valt ook veel uit op te rapen.

Borginon schijnt gelijk te krijgen, de vredesgedachte in Vlaanderen is springlevend. Nieuwe initiatieven zien bestendig het licht.

Vredeswil en emancipatie, zijn wereldwijd de sleutelwoorden geworden van het voorbije decennium.

Het zijn juist deze begrippen, waarnaar zoveel miljoenen verdrukten uitkijken, die de internationale politiek van onze tijd beheersen.

Want wat laten de televisiezenders ons zien? Wij zagen hoe de vastgeroeste machtsblokken langzaam ontdooiden, hoe de groten der aarde de hand naar mekaar uitstaken, hoe sinds jaren vernechte volkeren opstaan tegen hun onderdrukkers en hoe zij regimes tot wankelen brengen. Dit gebeurde allemaal zo drastisch en zo snel dat men zich moet afvragen of het niet te snel gaat. Die haast is begrijpelijk als wij vergelijken hoe het onze eigen gemeenschap vergaan is. Hoe lang is het nog maar geleden dat de zgn *Vlaamse Kwestie* als een schijnprobleem werd afgedaan? Het is totaal anders uitgedraaid, de emancipatiewil van het Vlaamse volk was zo krachtig dat wij nu in een grotendeels gefederaliseerd land leven.

Vlaams-nationalisten die deze strijd bewust hebben meegemaakt kunnen niet onbewogen blijven bij wat er zich in de wereld afspeelt. Het recht van elk volk om over zijn eigen leven en toekomst te beslissen is heilig, niet alleen in het vertrouwde Europa maar overal in de wereld. Zichzelf besturen houdt ook in: beschikken over de waardigheid van het leven, beschikken over het recht om gezond te leven naar lichaam en naar geest. In de delen van de wereld waar mensen dat nog niet kunnen hebben wij de plicht deze waardigheid te helpen ontwikkelen.

De traditie van edelmoedigheid is een waardevolle eigenschap van ons volk. Wanneer de komende dagen de *11-11-11-mensen* langs komen zal ons volk weer diep in de beurs tasten, nog dieper dan de vorige jaren; zo zijn wij nu eenmaal.

Meer dan ooit zijn de problemen van deze wereld ook onze problemen, meer en meer moeten wij samen — als gelijken! — rond de onderhandelingstafel plaatsnemen. Dat bleek weer eens uit de conferentie over het broeikas-effect. Wij zitten in hetzelfde schuitje, wij kunnen niet zonder mekaar, wij zijn kommuniserende vaten. Het kan niet langer meer dat wij uit de Derde Wereld nog langer schaamteloos putten zonder er genoeg voor te betalen.

Alles wat wij te veel verbruiken, verbruiken wij op de kap van de Derde Wereld. Is de tijd niet overrijp om deze waarschuwing op grote schaal te propageren? Maar weten wij veel? Wij doen maar op en denken niet of te weinig aan de wereld van morgen!

Vrede en emancipatie, wij kunnen niet zonder; de Derde Wereld nog minder.

Het Nationaal Centrum voor Ontwikkelings-samenwerking doet zijn werk voortreffelijk. Het Centrum is er in geslaagd het grote deel van de bevolking te sensibilizeren, het geniet ons vertrouwen.

Minister *André Geens* doet in de gegeven omstandigheden wat hij kan. Toen de regering hem tegen zijn zin niet wou volgen in het optrekken van de overheidstussenkomsten is

Geens het niet afgetrapt, hij wil zijn taak verder doen. Ergens in dit blad wordt uitleg verschaft over zijn verklaringen i.v.m. Bolivia. Wat van de aangeklaagde bindingen ook waar mag zijn het stijft ons in de overtuiging dat wij die NGO's aangesloten bij het NCOS moeten steunen waarvan wij middels de uitgaven van het Centrum de waarborg hebben dat de gelden zinnig en doeltreffend worden gebruikt. En die organisaties zijn er genoeg.

Ondanks de financiële beknotheid is Geens er in geslaagd onze officiële Ontwikkelingshulp een nieuw elan te geven. Zijn initiatieven voor tegenwaardefondsen b.v. maken school. In een recent vraaggesprek in het weekblad *Humo* bevestigt *Bert Cleymans* van het NCOS de juiste werkwijze van Geens i.v.m. deze fondsen.

Nieuw is ook dat Geens af wil van een neokoloniale mentaliteit en elk volk zelf wil laten beslissen wat het beste voor ze is. Het sluit wonderwel aan met de emancipatiegedachte die Vlaams-nationalisten zo dierbaar is.

Maurits Van Liedekerke

**Uitgave van het Vlaams Pers-,
Radio- en TV-instituut v.z.w.**

Hoofdredakteur:
Maurits Van Liedekerke

Redakteuren
Johan Artois
Tom Serkeyn
Peter Dejaegher
Toon Van Overstraeten

Sekretariaat
Hilde De Leeuw

Alle stortingen van abonnementen, publiciteit en redactie op prk. 000-0171139-31 van „WIJ”, Barrikadenplein 12, 1000 Brussel (Tel. 02/219.49.30). Telefax: 02/217.35.10.

Jaarabonnement	1.200 fr.
Halfjaarlijks	700 fr.
Driemaandelijks	400 fr.
Los nummer	33 fr.

Verantw. uitgever:
Jaak Gabriëls,
Barrikadenplein 12,
1000 Brussel

Reklame:
Karel Severs, tel. 02/219.49.30, toestel 19 ('s voormiddags) of privé, Alsembergsesteenweg 41b, 1512 Dworp. Tel. 02/380.04.78.

INHOUD

7 Het voorstel Herman-Michiëls-Lallemand werd goedgekeurd in de Senaat. VU-voorzitter Gabriëls maakte een evaluatie van het abortusdebat.

8 Het begrotingsdebat in de Kamer werd door slechts twee tot drie dozijn kamerleden gevolgd. Nochtans was de regering onder impuls van vice-premier Schiltz er voor het eerst sinds vele jaren in geslaagd de begroting tijdig in te dienen.

10 Vergeleken met de Europese taalstrijd van de nabije toekomst is de Vlaamse taalstrijd slechts een opwarmertje.

11 Minister A. Geens van Ontwikkelingssamenwerking veroorzaakte heel wat beroering in kringen van ontwikkelingshulpers. Wat is er dan wel gebeurd?

12 Op 11 november zullen duizenden vrijwilligers weer de aandacht vestigen op de onrechtvaardige toestand waarin de ontwikkelingslanden zich bevinden.

13 De vredesgedachte is een konstante geweest in de Vlaamse Beweging. De Vlaamse Oudstrijders hebben hierin een belangrijke rol gespeeld. De VOSSEN vieren dit jaar hun zeventigste verjaardag.

(Illustratie omslag: VOS)

20 WIJ-hoofdredakteur Maurits Van Liedekerke schreef de gedichten voor de viertalige publikatie van VOS en het Aalsters Vredeshuis „Voor een Soldaat van de Grote Oorlog”.

22 Vlaanderen wordt gekonfronteerd met enorm mestoverschotten. Een stinkend verhaal van kalvergier, drijfmest en mesttoerisme.

24 Is Shere Hite's „Vrouwen en minnaars” een revolutionaire wegwijzer voor de jaren negentig?

30 Vier van de vijf Belgische clubs stoten door naar de volgende ronde van de Europese voetbalbekercompetities. Alleen Klub Brugge sneuvelde eervol op het veld van Rapid Wien.

STATUUT MILICIENS

Deze week begon de senaat aan de laatste etappe in de bespreking van het statuut van de miliciens. Dat ontwerp van minister *Coëme* vindt bij het jeugdwerk alsnog geen goedkeuring.

De minister van Landsverdediging mag van geluk spreken dat er dienstplicht bestaat in België, zo stelt de Jeugdraad van de Vlaamse Gemeenschap. Wie zou er immers reageren op een job-advertentie met de volgende voorwaarden: 125 fr. per dag, 50-urenweek, geen compensatie voor overwerk, verlof valt af te wachten, geen syndicale rechten, promotiekans: korporaal aan 137 fr. per dag. Meer hoeft een jongeman van de minister niet te verwachten.

De Jeugdraad wil dat een statuut voor de miliciens rechtszekerheid biedt. Nu ligt de weg immers open voor een jaarlijks gesjoemel via uitvoeringsbesluiten. Die ondoorzichtigheid laat ieder jaar zo'n 40.000 miliciens aan hun legerdienst beginnen, zonder fatsoenlijke garanties rond vergoeding, verlofregeling, arbeidsduur of inspraakrecht.

Eigenlijk zijn de Jeugdraad en de soldatenorganisaties Limac (liberaal), Solac (socialistische vakbond), Milac (katoliek) en VVDM (pluralistisch) nog vrij braaf. Zolang de jongeren die verplicht legerdienst (of burgerdienst) moeten vervullen objectief benadeeld worden tegenover hen die van die verplichting vrijgesteld zijn (en dus al op de arbeidsmarkt kunnen), is er wat fout in onze samenleving. Het is zo simpel als dat.

COLUMBUS OP DE BOEKENBEURS

De boekenbeurs werd geopend met de toespraak *Een beetje Columbus zijn*, door de hoofdredakteur van *Ons Erfdeel* Jozef Deleu. Het was een pleidooi voor lezer, boek en schrijver. Deleu ziet de oorzaak van de achteruitgang van leesvaardigheid en -cultuur bij het gedrukte woord zelf, en dit in tegenstelling tot veel mediakritici die de beeldmedia als zondebok beschouwen. Volgens Deleu wordt het gedrukte woord meer bedreigd door zijn eigen overweldigende kwantiteit dan door de beeldcultuur. Kwaliteit wordt voor het uitgeverijbedrijf een steeds onbelangrijker criterium.

Ook de Vlaamse overheid kreeg een veeg uit de pan. Zij laat nog steeds verstek gaan wat de leespromotie betreft, en heeft voor cultuur en letteren slechts een schamel bedrag over dat dan nog op een betwistbare wijze verdeeld wordt. Ook hier, helaas, wordt het schrijversgilde al te dikwijls eerder op politieke basis i.p.v. op letterkundige waarde getakseerd.

Op de nationale feestdag in de Sovjet-Unie ging voor het eerst een tegenbetoging door. De traditionele parade werd vrij sober gehouden. De tegebetogers eisten vrije verkiezingen en het einde van de leidende rol van de Russische KP. Er werd zelf met de prerevolutionaire vlag gezwaaid. Ook in andere steden werd gemanifesteerd. (foto Reuter)

GRIEKENLAND

De resultaten van de verkiezingen in Griekenland zullen niet bepaald gemakkelijk tot de vorming van een regeringskoalitie leiden. Geen van de partijen behaalde de absolute meerderheid, al was de conservatieve *Nieuwe Democratie* met 46,3% en 148 van de 300 zetels daar wel dicht bij. Maar vooral de sociaaldemocratische *PASOK* van *Papandreoe* scoorde verrassend goed. De door de communisten geleide *Linkse Alliantie* betaalde de tol voor haar samengaan met de conservatieven tegen *Papandreoe*.

De conservatieven en de Linkse Alliantie vormden na de verkiezingen van 18 juni jl. een koalitie met als enig doel een onderzoek in te stellen naar de financiële schandalen onder de vorige *Papandreoe*-regering. Verschillende waarnemers voorspelden maandag reeds dat de enige uitweg uit de crisis nieuwe verkiezingen zullen zijn. Dat zouden dan de derde Griekse verkiezingen worden op één jaar tijd.

NAMIBIE

Van dinsdag 7 november tot morgen 11 november grijpen er in Namibië verkiezingen plaats voor een grondwetgevende vergadering. Volgend voorjaar wordt Afrika's laatste kolonie onafhankelijk. Vorige week stuurde de Zuidafrikaanse regering nog valse berichten

de wereld in, blijkbaar met de bedoeling de verkiezingen te bemoeilijken.

De Zuidafrikaanse Buitenlandminister *Pik Botha* had verklaard dat de troepen van de VN berichten verstuurden over massale troepenconcentraties van SWAPO-strijders. Enkele dagen later reeds moest *Botha* toegeven dat de berichten vals waren. De leden van de VN-Veiligheidsraad veroordeelden Zuid-Afrika hiervoor scherp.

Volksuniekamerlid *Hugo Coveliers* bevindt zich momenteel in zuidelijk Afrika, op uitnodiging van de *International Freedom Foundation*. Samen met parlementsleden uit de VS, Groot-Brittannië en de Bondsrepubliek volgt *Coveliers* het verloop van de verkiezingen. De VU-volksvertegenwoordiger beloofde WIJ een exclusief verslag van zijn Afrikaanse bevindingen. Tenzij er een kink in de kabel komt, leest U volgende week in WIJ het Namibische avontuur van *Hugo Coveliers*.

TERRE D'ACCUEIL

In navolging van het initiatief van gemeenschapsminister van Verkeer en Openbare Werken *Sauwens* wil nu ook *André Baudson*, *Sauwens'* Waalse evenknie, borden laten plaatsen aan de grenzen van Wallonië. *Sauwens* had reeds eerder Vlaanderen-borden laten plaatsen aan de grensovergangen van Vlaanderen. *Baudson* heeft er nog iets aan toegevoegd: Wallonie — terre d'accueil.

MIGRANTEN EN DE PVV

De PVV heeft het afgelopen weekend een kongres gehouden over het migrantenvraagstuk. Eigenlijk waren alle kongresresoluties al langer bekend. De liberalen slaagden er echter in alles nog eens dik uitgesmeerd in de kranten en op TV te krijgen. Centraal in het PVV-standpunt staat de gedachte dat de migranten zich aan ons moeten aanpassen in plaats van omgekeerd. Een zo vanzelfsprekende gedachte dat het bijna overbodig is ze te formuleren.

Verder bestaat het PVV-plan uit inspanningen voor tewerkstelling, huisvesting en onderwijs van integratie-bereide migranten. Wie zich niet wil aanpassen, moet volgens de PVV de kans krijgen onze samenleving te verlaten. De voorstellen van de PVV zouden 6,5 miljard kosten, grotendeels in te schrijven op de begroting van Ontwikkelingssamenwerking.

Het kongres, onder de titel *PVV en migranten, open en eerlijk* (het laatste deel is een gepikte VU-slogan), verliep zaterdag voor gesloten deuren. Een erehaag van aktievoerders van *Gastvrij Genk*, heette de kongresgangers welkom met de slogan PVV, pest voor vreemdelingen.

OVERBEVOLKING

Op een kongres over het bevolkingsvraagstuk en de 21ste eeuw werden nog maar eens enkele ontstellende feiten bekend gemaakt betreffende de overbevolking. Dat wordt in de toekomst een van de grootste problemen op wereldvlak. Per dag komen er op onze aardbol 220.000 mensen bij. Momenteel zitten we met 5,2 miljard zielen op aarde. Tegen het einde van deze eeuw zullen we met 6,2 miljard zijn en bevolkingsprognoses verwachten maar liefst 8,5 miljard mensen tegen 2025.

Deze evolutie stelt enorme problemen: alle wereldburgers zouden immers in een rechtvaardige wereldgemeenschap moeten kunnen delen in de welvaart, zo werd gesteld. Iedereen moet gevoed kunnen worden, en moet kunnen genieten van de technische en economische evolutie. De ongebreidelde toename van de wereldbevolking wordt door specialisten ook de belangrijkste bedreiging voor het milieu genoemd. Het milieu moet overal rooibouw en vervuiling doorstaan die door steeds meer mensen geplөгd wordt om in hun behoeften te voorzien. In Egypte bvb. liep het percentage bewoonbaar gebied het jongste decennium terug met 10% (en Egypte is maar voor 4% bewoonbaar), terwijl de bevolking met 25% steeg.

Hoofddoek of geen hoofddoek op school? Van de franstalige Onderwijsminister Ylieff mag de hoofddoek, maar niet de tsjador, de traditionele sluier die op de ogen na heel het gezicht bedekt. Ylieff duldt ook geen uitzonderingen op religieuze basis voor lichamelijke opvoeding of zwemlessen. Geschillen over religieuze symbolen zijn steeds een beetje emotioneel, én onwezenlijk. Zoals de kruisbeeldenrel in Gent ook aantoonde. (foto Belg)

DAG VAN JAN EN ALLEMAN

Tegen vorige berichten in, kondigden Chiro, KLJ en KSJ-KSA-VKSJ aan dat er op zondag 22 april toch een Dag van Jan en Alleman doorgaat. Dat is een massamanifestatie voor leden en leiding van de grote katolieke jeugdbewegingen. Vorig jaar (er waren toen nagenoeg 20.000 deelnemers) koos men ervoor om dit spektakel tweejaarlijks op te zetten. De volgende editie werd dus pas voor '91 verwacht. Toch staat deze dag ook in '90 op de kalender. De DJA wordt pas vanaf dan een tweejaarlijks evenement.

Afwezige bij het rijtje organisatoren voor '90 is VVSM, de scouts- en gidsenbeweging. VVKSM zorgde nochtans jaarlijks voor een 4.000-tal deelnemers. Volgens VVKSM-zegsman *Jan Van Reusel* namen de scouts en gidsen deze beslissing om twee redenen. De

belangrijkste reden om voorlopig niet deel te nemen bestaat erin dat het zeer moeilijk is om tijdens een dergelijke massamanifestatie een inhoudelijk hoogwaardig programma te serveren. De vervlakking komt elke jaar dreigender om de hoek kijken. VVKSM zou liever kleinschalige initiatieven tussen de verschillende jeugdbewegingen tot stand zien komen, op buurt- of gemeentelijk nivo. Momenteel is het op de DJA immers zo iedereen in zijn eigen groep blijft, gewoon al om niet verloren te lopen. Contact met andere jeugdbewegingen blijft veelal beperkt tot elkaar nieuwsgierig bekijken.

De tweede reden is een organisatorische: de DJA vergt heel wat energie van de organisatoren. VVSM vindt dat die energie steeds minder opweegt tegen het rendement. Jan Van Reusel benadrukte echter dat VVKSM solidair blijft met de andere jeugdbewegingen van katolieke huize, en dat er geen konflikt aan de basis van de VVKSM-beslissing ligt.

JAAK GABRIELS EN ABORTUS

■ De Westduitse suikergroep Südzucker nam voor bijna 40 miljard frank de **Tiense Suikerraffinaderij** over.

■ België heeft een slechte naam in het EG-verkeer. In ons land vallen 495 verkeersdoden per 1 miljoen auto's in het verkeer. In Groot-Brittannië is dat slechts 255, in Nederland 264. Maar er zijn nog ergere **brokkenpiloten**. Vooral in Spanje (622), Griekenland (798) en vooral Portugal (1.172).

■ **Interbrew** (de grootste Belgische brouwerijgroep met Stella Artois en Piedboeuf) gaat zijn tenten buiten Leuven opslaan, ergens tussen de universiteitsstad en Jupille, waar Piedboeuf gevestigd is.

■ Een kabinetsmedewerker op Binnenlandse Zaken liet reeds tot tweemaal toe zijn eigen **benoeming** tot arrondissementsschout door de koning, hoewel hij niet aan de gestelde voorwaarden voldeed. Tobbacq ontsloeg zijn nijvere medewerker op staande voet.

■ Volgens een rijkswachtadjutant die belast geweest is met het bende-onderzoek, maar "tegenover" werd, schuilde er achter de overvallen van de bende van Nijvel een **ekstrem-rechts** plan tot destabilisatie waar **Opus Dei** bij betrokken was. De bedoeling was een staatsgreep te plegen en de koning aan het hoofd van een "sterke" regering te brengen.

■ De toestand in de DDR blijft hoe langer hoe minder houdbaar. De wissel Honecker-Krenz aan de top en enkele schuchtere hervormingsgezinde stappen als een vermindering van de reisbeperkingen, lijken niet het verhoopte effect te hebben: de massademonstraties gaan onverminderd door, net als de uittocht van Oostduitsers. Uiteindelijk moest de volledige regering ontslag nemen. Er worden vrije verkiezingen geëist.

■ New York heeft voor het eerst een zwarte burgemeester, de demokraat **David Dinkins**. Ook voor het eerst in de geschiedenis van de VS schopte een zwarte het tot gouverneur. Uitgerend in de zuidelijke staat Virginia werd de zwarte demokraat **Douglas Wilder** verkozen.

■ **Ronse** geeft zijn personeel opslag van 12.000 fr. via geschenkencheques.

■ De VN gaan een vredesmacht naar Midden-Amerika zenden. De UNO-soldaten moeten verhinderen dat buurlanden elkaar aanvallen, dat rebellen de grenzen overschrijden om aanslagen uit te voeren en moeten wapenleveringen onmogelijk maken. Meer bepaald moet de infiltratie van Nicaragua door contrarebellen verhindert worden.

■ Is er na de eindstemming over abortus in de senaat meer of minder overeenstemming om tot een consensus te komen op basis van het VU-voorstel?

„Ik stel vast dat ons voorstel het niet gehaald heeft in de senaat. Wel zijn er bondgenoten gevonden met name de PSC, die mee ons voorstel hebben gesteund. Er zijn ook heel wat mensen uit PVV- en CVP-kringen die in die richting denken. Dat is voldoende uit verklaringsgebleken. Deze eerste stemming moet nu tot bezinning leiden en moet de mogelijkheid bieden om een veel ruimere consensus tot stand te brengen.

Als de CVP stelt dat er in Vlaanderen geen meerderheid is voor het voorstel dan betekent dit niet dat wij in Vlaanderen zo maar akkoord gaan met het behoud van de huidige onaanvaardbare hypokriete situatie. Wij weten ook dat er jaarlijks minimaal 15.000 abortussen gebeuren en ondanks er een strafwet is, toch geen bestraffingen gebeuren. Dat is natuurlijk hypokriet. Dat is een dubbele moraal waar wij voor passen.

Wij wensen duidelijkheid terzake en rond die duidelijkheid is er mogelijkheid tot consensus. Het heeft geen zin weg te vluchten in negativisme omdat dat juist de voorstanders van het wetsvoorstel versterkt om de zaak toch door te drukken. Anderzijds moet men rekening houden met de eigenaardigheid in Vlaanderen, waar men geen meerderheid krijgt voor datzelfde voorstel. Wij moeten daarom de andere partijen de ogen openen voor ons voorstel dat mogelijkheid tot consensus biedt.”

■ Zijn de regeringspartijen na het debat en de stemming niet uit mekaar gedreven?

„Tijdens de vorming van de regering hebben we vele dagen over dit probleem gesproken. Het waren moeilijke momenten en het waren alleen de partijvoorzitters die er de knoop moesten doorhakken.

We vonden een compromisoplossing om tot het einde van 1988 een consensus proberen te vinden binnen de regeringspartijen op basis ondermeer van het VU-voorstel. Fraktievoorzitter Rik Van de Kerckhove heeft ook in opdracht van al de meerderheidspartijen een poging ondernomen om met de fractieleiders een consensus te bereiken. Uiteindelijk is dat niet gelukt en in het regeerakkoord was voorzien dat bij mislukken van die pogingen, het parlement zijn vrije gang moest gaan.

We moeten nu in de loop van de match niet de spelregels gaan wijzigen. Wat overeengekomen is, hoezeer wij ook tegen het wetsvoorstel zijn en hoezeer wij het ook zullen bestrijden met alternatieven, moet gerespekteerd.

■ Welke waarde moet gehecht worden aan de dreigementen van de CVP-partijvoorzitter?

„Het is voor hem een delikaat probleem. Dat het bij de senaat nog moeilijker ligt dan in de kamer wisten we vooraf. De fracties in de senaat zijn op dat vlak vrij onbeweeglijk gebleven.

Zijn dreigementen zijn uiteindelijk strijdig met wat in het regeerakkoord overeengekomen is. Als het regeerakkoord, zoals de eerste minister zegt, de bijbel is rond dewelke men vier jaar aan één stuk moet werken, geldt dat ook voor de CVP.

Als men hiervan plots een politiek gegeven zou maken, zou dat slecht zijn voor het probleem op zich. Het zou volop in de polarisatiefeer komen en een vloek betekenen op de sereniteit. Als men het probleem nu wil uit de weg gaan, zal het morgen weer opduiken bij een volgende regeringsvorming. Weer gaat het eenzelfde splijtzwam betekenen, welke coalitie er ook moge komen. Men lost niets op met de problemen te verschuiven.

Misschien is de opstelling van de voorzitter alleen maar een puur optreden naar buiten en heeft men binnen de CVP andere afspraken gemaakt. Dat blijft afwachten. Wij zullen de tussenperiode gebruiken om ons voorstel opnieuw onder de publieke opinie te brengen en ook anderen voor dat voorstel trachten te vinden. Wij willen positief beletten dat het huidige wetsvoorstel wordt doorgevoerd omdat het puur abortus op aanvraag betekent. We moeten komen tot een oplossing die geen poort openzet maar ook niet de hypokriete toestand van nu laat voortbestaan. Ons voorstel kan een oplossing brengen en is aanvaardbaar zowel voor verschillende denkrichtingen.”

■ U had aangekondigd dat de VU-senatoren in blok tegen het voorstel Herman-Michielsens zouden stemmen. Toch stemde senator De Beul voor...

„Ik betreur dat. In 1987 heeft de partij gekozen voor een actief pluralisme. Ik verklaar mij nader. Wij hebben inzake abortus de verschillende meningen bij elkaar gebracht en zijn erin geslaagd een o.i. juiste oplossing te vinden. Unaniem is deze stellingname goedgekeurd door de partijraad en daarna heeft het partijbestuur de strategie voor het parlement met onze parlementairen uitgestippeld.

Ons voorstel staat haaks op dat van PVV-SP-ers Michielsens-Lallemand. Als men dan eerst ons voorstel en onze amendementen mee steunt en stemt om daarna het andere voorstel goed te keuren, dan is dat alleen technisch al onaanvaardbaar. Niemand van onze parlementairen, niemand in onze partij heeft het recht een democratisch tot stand gekomen besluitvorming op individuele wijze te interpreteren. Dergelijke feiten kunnen zo maar niet gebeuren, integendeel we moeten in de partij aan één kar trekken.”

ABORTUS, OF PLEIDOOI VOOR EEN DIALOOG

NDIEN de indieners konsekvent hadden willen zijn, dan hadden ze de term „noodsituatie” laten vallen en gewoon bepaald dat er geen misdrijf is wanneer de vrouw de abortus vraagt en de vaste wil uit om de ingreep inderdaad te ondergaan. Met andere woorden, bepaald dat abortus op verzoek van de vrouw niet meer strafbaar is. Met andere woorden: de duidelijk volledige liberalisering van de abortus op verzoek.

Want dat is het. Alleen durft het zijn naam niet te zeggen. De hier ingeroepen noodsituatie is in feite nep. Er hoeft helemaal geen noodsituatie te zijn, als de arts maar zegt dat er een is.

Met deze kritiek ten gronde van Frans Baert op het voorstel van Lallemand en Herman-Michielsens sloten we vorige week af. En wat toen reeds officieus geweten was, bleek even later officieel: de Raad van State gaf de VU-senator gelijk.

In zijn advies suggereerde de Raad van State inderdaad om het begrip „noodsituatie” te schrappen, aangezien het geen rechtsinhoud heeft. De vaste wil van de vrouw, hierin gesteund door de arts, valt eenvoudig samen met de noodsituatie. Tijdens de eerste 12 weken van de zwangerschap wordt abortus weliswaar niet uit het strafwetboek maar wel uit het strafrecht gehaald. En, aldus Frans Baert: „Indien abortus in het strafwetboek blijft, zonder mogelijkheid van bestraffing, bestaat er niet de minste rem op zwangerschapsafbreking”.

In extremis poogde hij samen met Walter Peeters het VU-voorstel bij wijze van consensus te doen aanvaarden. De stellingen waren en bleven evenwel ingenomen. Het was te laat. Partijpolitiek gezichtsverlies kon niet meer. „Het is jammer”, aldus Baert, „dat dit debat pas nu van start is gegaan en niet vroeger kon plaatsgrijpen. Toen waren nog andere oplossingen mogelijk. De CVP was daartoe niet bereid”. Deze opwerping is zonder meer terecht. Zowel binnen de CVP als in liberale- en Agalev-kringen zijn heel wat verkozenen te vinden die het VU-voorstel bespreekbaar, zoiets aanvaardbaar vinden. De CVP-leiding van de senaatsfractie weigerde evenwel elke opbouwende stap, zette niet eens een eigen letter op papier. Dreigde alleen af. En dit dan nog op een autoritaire en anti-demokratische

toon. Gevolg van dit alles is, dat een onaanvaardbaar initiatief in de Senaat het daglicht zag.

ONWIL

Maar ook bij de indieners van het voorstel bestond onwil. Zo wil het VU-voorstel de noodsituatie omschrijven en de beoordeling ervan aan de strafrechter overlaten. Zegde een nochtans eminent jurist als Lallemand hier-

102 senatoren stemden voor, 73 stemden tegen en 7 onthielden zich. Met deze uitslag kreeg het wetsvoorstel van Herman-Michielsens inzake abortus het groen licht in de Senaat. Het woord is nu aan de Kamer.

„Dialogo na de stemming?” Zo titelde „Het Volk” na afloop van het senaatsdebat. De vraagstelling ligt in het verlengde van wat Rik Vandekerckhove net voor de eindstemming verklaarde: „Ik betreur dat de VU-amendementen niet werden aanvaard, en hoop dat in de toekomst toch een consensus over dit delicate probleem kan worden bereikt”. Het lijkt er inderdaad op dat de dialoog pas nu ten volle zal op gang komen. Mocht dit zo zijn, dan zal de stemming in de Senaat inderdaad historische betekenis krijgen.

over: „Het is voor een rechter die een zaak twee of drie jaar na de feiten behandelt, niet mogelijk te oordelen of de vrouw op het ogenblik dat zij zwangerschapsafbreking vroeg, zich in een noodsituatie bevond.” Bondig wederwoord van Baert: „Dit is een gevaarlijk argument, omdat het voor tal van misdrijven zou kunnen ingeroepen worden”.

Bij wijze van afronding kan gesteld dat partijpolitieke — soms zelfs elektorale — overwegingen belet hebben dat ten gronde een gesprek op gang kwam over het wél overwo-

Senator Frans Baert: „Wat hoe dan ook blijft, is de vraag naar een juist samenlevingsmodel”.

gen VU-voorstel. Aan de inzet en de overtuigingskracht van Frans Baert en Walter Peeters kan in geen geval getwijfeld. Zowel in de commissie als tijdens de openbare vergadering aarzelden ze nooit te pleiten voor een dialoog, voor een ruime consensus. Het klonk dan ook erg schijnheilig, CVP-fraktievoorzitter Gijs te horen verklaren dat de goedkeuring van het voorstel met een wisselmeerderheid een ondemokratische daad is, en dat dit het verdere regeringswerk zal bemoeilijken.

Voor Rik Vandekerckhove bestond er na het debat niet de minste twijfel: „De VU-fractie zal tegen het voorstel stemmen omdat zij de zwangerschapsafbreking gedurende de twaalf eerste weken van de zwangerschap uit de strafwet haalt. Noodsituatie wordt gelijkgesteld met de vaste wil van de vrouw. Omdat ware noodsituaties, gevallen van overmacht bestaan blijft mijn fractie voorstander van een wijziging van de strafwet. De noodsituatie moet evenwel op objectieerbare verschonings- en rechtvaardigingsgronden steunen.” Een VU-senator zou toch voorstemmen, met name André De Beul. Hij verklaarde ontgoocheld te zijn dat het VU-voorstel zo weinig gehoor had gekregen, maar wilde met een ja-stem kracht geven aan zijn overtuiging dat er na 16 jaar debat uiteindelijk rechtszekerheid moet komen voor vrouwen in noodsituatie.

Het woord is nu inderdaad aan de Kamer. Maar zelfs dan, aldus Frans Baert, is het probleem ook bij een goedkeuring niet van de

baan. „Er blijft de vraag naar een juist samenlevingsmodel: ofwel gaan we naar een zuivere hedonistische materialistische samenleving ofwel naar een meer idealistische samenleving met andere waarden dan geld, genot en macht en waar kinderen welkom en thuis zijn. Is onze maatschappij bereid om edelmoedigheid, menselijkheid, altruïsme, bekommernis en inzet voor de medemens opnieuw op te troon te plaatsen? Wellicht geeft dit debat voldoende elementen om hierover na te denken.” (j.a.)

P-SPROKKELS

■ De parlementaire sprokkeltjes putten we ditmaal vooral uit de eendaagse zitting van de Vlaamse Raad op 31 oktober j.l. Vooral mondelinge vragen en interpellaties sierden de agenda.

■ Zo polste *Daan Vervaeke* naar de Vlaamse betrokkenheid bij de wereldtentoonstelling van 1992 in het Spaanse Sevilla. Zijn vraag kwam blijkbaar te vroeg: de voorbereidende werkzaamheden startten nog niet en de Vlaamse regeringsleden wachten nog op een participatievoorstel van hun voorzitter *Geens*.

■ Bij een interpellatie voor het waterzuiveringsbeleid benadrukte *Michel Capoen* één belangrijk nieuw element in de *Sobemap*-studie, met name het totaal gebrek aan coördinatie tussen de verschillende diensten. Zo zouden tussen de Algemeen Technische Dienst en AROL allerlei wrijvingen een goede werking in de weg staan.

■ De oprichting van een Vlaamse Havencommissie verheugde *Herman Candries*. „*Het stilaan naar mekaar toegroeien van onze havenstructuren mag ons doen gewagen van één groot havenkompleks in de Lage Landen dat zowel Antwerpen, Gent en Zeebrugge alsook Rotterdam omvat.*” In ieder geval kan Vlaanderen naar zijn mening elke steriele discussie en partijpolitieke touwtrekkerij terzake missen.

■ Initiatiefnemer van die oprichting, VU-minister *Johan Sauwens*, beklemtoonde dat de Vlaamse havens geen concurrenten van mekaar mogen zijn. Met zijn commissie wil hij komen tot een algemeen havenbeleid.

■ Bij de ingediende voorstellen van dekreet zijn er heel wat die het onderwijs treffen. Zo onder meer deze van *Luk Vanhorenbeek* met betrekking tot de permanente vorming van de leerkrachten, van *Daan Vervaeke* dat integratiebevorderende peuter-, kleuter- en basisscholen wil oprichten en van *Rik Vandekerckhove* dat binnen het Universitair Centrum Limburg een fakulteit toegepaste economische wetenschappen wil totstandbrengen.

■ Vermelden we tot slot een dekreetvoorstel van *Frieda Brepoels* om op het niveau van het Vlaamse Gewest een ombudsman in te voeren. Deze moet voor de burger rechtstreeks bereikbaar zijn, handelen op eigen initiatief en in volstrekte onafhankelijkheid.

HET VOLLEDIG REGEERAKKOORD!

Amper een twee tot drie dozijn kamerleden volgde begin deze week het begrotingsdebat.

Een pijnlijke en droeve vaststelling... Vooral omdat voor het eerst sedert jaren een regering erin slaagde de begroting tijdig in te dienen. De verdienste van begrotingsminister *Hugo Schiltz* is hier zeker niet vreemd aan. Voor het eerst dus sedert lang kregen de verkozenen de kans hun visie bij de middelenbesteding konde te doen alvorens de middelen uitgegeven zijn.

Bovendien had de kamer de primeur van een algemene uitgavenbegroting. Dit houdt in dat vanaf nu een beter beeld kan gevormd worden van het globale regeringsbeleid, en dat meteen de parlementaire controle er een stuk eenvoudiger op wordt.

AFKOOKSEL

Een en ander heeft echter niet geleid tot een hoogstaand begrotingsdebat. Zelfs een *Guy Verhofstadt*, algemeen betiteld als woordvoerder nummer één van de oppositie, bracht niet meer dan een flauw afkooksel van zijn toespraak op het PVV-kongres te Genk.

Wie wél een ernstige poging ondernam om het debat vleugels mee te geven, was de fractie van *Herman Candries*. Het algemeen politiek kader werd getekend door *Paul Van Grembergen*, terwijl *Jan Loones* de begroting op z'n technische merites evalueerde. Verder werden *Candries* zelf, *Daan Vervaeke*, *Jean Pierre Pillaert*, *Luk Vanhorenbeek*, *Nelly Maes*, *Jan Caudron* en *Paul Van Gansbeke* afgevaardigd om een bevoegdheidssterrein bondig te ontleden.

VOLLEDIG

Bij zijn politieke benadering bleef woordvoerder *Van Grembergen* lange tijd stilstaan bij de derde fase van de staatsvorming.

„*Het toetreden van de VU tot deze regering werd en wordt verantwoord door het akkoord een grondige hervorming naar bevoegdheden en naar financiële middelen voor Gemeenschappen en Gewesten door te voeren, het dubbel mandaat af te schaffen en de rol van de senaat te herformuleren.*”

Kamerlid Paul Van Grembergen: „Nog dit parlementair jaar een akkoord over de derde fase”.

Het is dit ambitieus hervormingsprogramma dat de VU overtuigd heeft en de stap-omgeven-met-risico's heeft doen nemen. „*Want*”, zo vervolgde hij, „*we weten dat politiek verandering is, we weten dat het gegeven woord, het geschreven ondertekend akkoord vrij snel woorden en documenten in de wind kunnen zijn*”. Toch aarzelt de partij niet: het is immers duidelijk dat de huidige regeerperiode een op z'n minst belangrijk moment is in de staatkundige vormgeving van Vlaanderen en Wallonië.

Rechtstreeks tot de Eerste-minister stelde *Van Grembergen* dat zijn fractie tenvolle achter het regeerakkoord staat en dus de volledige uitvoering eist. „*Deze uitvoering is zo verweven met onze opdracht als Vlaams-Nationalisten dat het niet inlossen van het volledige akkoord, of het te overmatig temporiseren wat de timing en het resultaat in het gedrang brengt, voor ons onaanvaardbaar is*”. Heel concreet: nog dit parlementair jaar moet het akkoord over de afschaffing van het dubbel mandaat, de hervorming van de senaat, het internationaal verdragsrecht en de restbevoegdheden rond zijn!

DE TAALSTRIJD: NU OOK IN EUROPA

In eigen land werd deze strijd beslecht in wetteksten, taalkaders, territoriale afbakening e.d.m. Niet perfect en alomvattend, maar leefbaar. Sinds een paar jaren is er evenwel een nieuwsoortige taalstrijd in de maak: de Europese. Hiermee vergeleken is onze eigenste „slechts” een opwarmer-tje. Waar het bij de laatste vooral ging om het rechtzetten van kulturele en sociale diskriminaties uit het verleden, worden op het Europese toneel de spelregels voor de toekomst vastgelegd. Als relatief kleine taalgroep in Europa doen de Nederlandstaligen er goed aan de uitdagingen korrekt in te schatten. Een defensieve, geïsoleerde houding zal ons echter geen vruchten leveren.

VERSCHILLEN

De Vlaamse volksnationalisten zijn goed geplaatst om de Europese taalstrijd als politiek aktiepunt naar voor te schuiven. Zij hebben het voortouw genomen in de Vlaamse ontvoeringsstrijd. Als geen ander kennen zij het belang van de kulturele dimensie in een samenleving.

Er zijn echter duidelijke verschillen. In België waren de verschillende opposenten zeer duidelijk aanwijsbaar: een franstalige bourgeoisie en franstalige politieke groepen die elke politieke machtsdeling en verdraagzaamheid verwierpen. In Europa ligt dit minder eenvoudig. Het gaat eerder om een samenspel van politieke en economische krachten die niet geneigd zijn rekening te houden met niet-economische waarden als de kulturele eigenheid of de integriteit van het Vlaams grondgebied.

In ons land werden de Vlamingen in hun kulturele strijd hoedanook gesteund door een economisch groeiproces dat hen vanuit een afhankelijkheidspositie in een economische machtspositie bracht.

In Europa mag Vlaanderen als regio dan wel zeer welvend zijn, tussen de „groten” zal het haar economische positie niet in een politieke machtspositie kunnen verzilveren. Vandaar dat een realistische probleemsituering noodzakelijk is.

EUROPESE EENMAKING

Dat de Europese integratie niet probleemloos zal verlopen is evident. Het multi-linguïstiek karakter van de EG staat een volledige integratie in de weg. Ook de Europese Commissie situeerde dit probleem en trachtte er al oplossingen voor uit te dokteren. Zo werd er gewerkt rond het aanleren van buitenlandse talen in alle scholen van de Gemeenschap.

Sinds december 1988 loopt het Lingua-programma dat de studie van twee buitenlandse talen voor alle kinderen en studenten aanmoedigt. Voorlopig gaan de Europese instanties nog steeds uit van het behoud van alle officiële talen in de Europese communicatie!

Taalstrijd: de jongsten onder ons plakken het op een radioprogramma, voor de anderen is het de politieke strijd die jarenlang gevoerd werd om de rechten van het Nederlands en de Nederlands-sprekenden in ons landje af te dwingen. Zonder twijfel is taalstrijd in België één van de determinante en heroïsche aktietema's in de naoorlogse politieke en sociale wereld geweest.

TOREN VAN BABEL

Met 1992 in het vooruitzicht is dit echter in volle evolutie. Meer en meer gaan er stemmen om om het taalgebruik op het Europese niveau te beperken tot enkele werktalen. Het gebruik van negen talen zou duur, tijdrovend en integratie-revend zijn. Als in de toekomst nog andere staten lid zouden worden van de EEG, Turkije of Hongarije bijvoorbeeld, zullen deze argumenten nog sterker doorwegen. Vaak wordt verwezen naar de Verenigde Naties, waar het gebruik van zes werktalen ondermeer zorgt voor een kronisch tekort op de begroting.

Om te voorkomen dat de Europese éénmaking haast „stoemelings” een zekere taaldominantie van Engels en Frans introduceert zal het nodig zijn om dit probleem voldoende te benadrukken in onze houding ten opzichte van deze éénmaking. Aan mogelijkheden ontbreekt het ons niet. In het kulturele domein en het onderwijs bijvoorbeeld komen de economische intenties van de Europese éénmakers voortdurend in konflikt met de kulturele eigenheid waar volksnationalisten bijzonder belang aan hechten.

Het ligt weinig voor de hand dat het Europees niveau blijvend een toren van Babel zal worden. De processen die hier op gang werden gebracht leiden haast automatisch tot zekere taalafspraken. Toch doen de Vlamingen er goed aan om voortdurend te pleiten voor het gebruik van alle talen. In de eerste plaats dienen zij te ijveren voor het nederlands als één van de officiële talen. Dit behoeft geen argumentatie. In de tweede plaats is de kennis van vreemde talen in Vlaanderen bijzonder goed ontwikkeld. Hoe meer talen er gebruikt worden, des te beter zal onze positie op het Europese vlak zijn.

Daarnaast dient vastgelegd dat de Europese regio's en landen autonoom het gebruik van de taal in hun eigen bestuurszaken bepalen. Ten allen prijze moet bijvoorbeeld vermeden worden dat in de Europese enclave in en rond Brussel, de eigen bevolking overrompeld wordt door de Europese inwijking.

Tenslotte zal ook het politiek model dat wij voor ogen houden voor de Europese besluitvorming van doorslaggevend belang zijn. Enkel een Europees federaal model kan nuttig en houdbaar zijn. Wie droomt van een Europees centralisme gaat best even een kijkje nemen in de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten. Decennialange unifikatie hebben niet kunnen verhinderen dat de federale gedachte en een decentrale besluitvorming daar sterker spelen dan ooit voorheen.

Stefan Ector

IN DE BAN VAN DE COCA

TIJDENS zijn verblijf in Bolivia heeft minister van Ontwikkelings-samenwerking *André Geens* een nieuw samenwerkingsakkoord afgesloten met de Boliviaanse regering. Bolivia kan rekenen op 800 miljoen frank aan Belgische hulp, gespreid over de volgende drie jaar. Dat is een verduubeling van de huidige steun. Toch vormde dit niet het grote nieuwsfeit van Geens' Boliviaëreis.

Dat was het volgende: volgens sommige kranten had minister Geens zich tegenover meegerisde journalisten kritisch uitgelaten over het zogenaamde objectieve bondgenootschap tussen bepaalde NGO's en zelfs de cocabazen. Tijdens een lang onderhoud met de meegerisde journalisten had Geens in La Paz verteld over de erg ingewikkelde verhouding tussen de democratisch verkozen regering van Bolivia en de vele honderden NGO's uit de hele wereld in het land. De Boliviaanse regering wil dringend naar een coördinatie van de zeer verspreide werking van die NGO's, omdat, nogal logisch, op dit moment hun activiteiten nogal eens tegenstrijdig zijn en in nog veel meer gevallen niet goed ingepast in de regeringspolitiek.

Een voorbeeld daarvan is de toestand in de streek rond Cochabamba, de streek waar de landbouwproductie van de cocaplant enorme afmetingen aanneemt. De Boliviaanse regering wil die productie verminderen, ten voordele van andere producten, maar het grote probleem is dat er vanuit de rijke westerse wereld almaar meer vraag is naar de goedbetaalde cocaïne. De boer heeft niet zo onmiddellijk de neiging om over te stappen naar minder goed betaalde landbouwproducten. De cocaplant is voor hem vaak de enige manier om te overleven. Men denkt in het westen nog teveel dat de coca in Bolivia verbouwd wordt uit perversiteit. Dat is duidelijk niet zo. Zelfs Boliviaanse vakbonden en bisschoppen verdedigen hun leden onder het motto *liever coca dan de dood*. Het is voor de Boliviaanse boeren niet makkelijk om uit de ban van de coca te geraken.

Volgens het NCOS is de Boliviaanse regeringspolitiek terzake vaak nogal hard. Een aantal NGO's hebben dan ook last met die officiële politiek. Sommigen gaan zelfs zover om activiteiten te ondernemen, soms gewelddadige, die deze politiek in het gedrang brengen. In die zin had André Geens zich in La Paz kritisch uitgelaten over het zogenaamde objectieve bondgenootschap tussen sommige NGO's en de cocabazen, omdat beiden de democratisch bepaalde aanpak van de regering in het gedrang brengen. Dat kan in de

Latijnsamerikaanse kontekst tot ontwrichting van het zo broze nieuwe regime leiden.

OVERTROKKEN

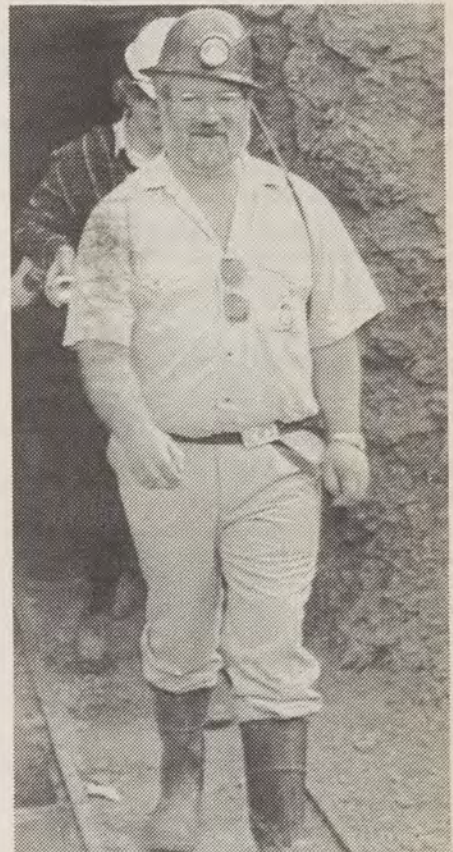
Die uitspraken van een minister die overigens sinds zijn aanstelling erop staat om goed samen te werken met de vrijwilligers en hun organisaties, hebben in België nogal wat beroering verwekt. Het NCOS en sommige NGO's voelden zich, onnodig, geïsoleerd. Dat had uiteraard ook te maken met de zeer ongenueanceerde wijze waarop één krant de uittalingen van minister Geens had betiteld.

Die krant meende zelfs dat André Geens een rechtstreekse betaling van zogenaamde "linkse ontwikkelingswerkers" door de "cocainemaffia" had aangeklaagd. Terecht protesteerden de Vlaamse ontwikkelingsorganisaties

Het leek wel of er op de vooravond van de 11.11.11.-aktie bij het Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (NCOS) een bom was binnengegoot. Figuurlijk dan: de aan minister André Geens toegeschreven uitspraken over banden tussen sommige niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en de Boliviaanse drugbaronnen brachten in het milieu van de ontwikkelingshulpers heel wat onrust teweeg. Wat is er gebeurd?

die in Bolivia actief zijn tegen zulke aantijgingen. Bij zijn terugkeer uit La Paz herhaalde Geens de nuances die hij had aangebracht, en nam hij ruim de tijd om de betrokken ontwikkelingsorganisaties persoonlijk te spreken over zijn visie op hun werk in Bolivia.

André Geens: „Ik vind het belangrijk dat iedereen weet dat ik niet twijfel aan de enorme waarde van het werk van de vrijwilligers en hun organisaties overal ter wereld. Maar we mogen niet blind zijn voor de incidentele fouten die gemaakt worden, zelfs al gebeurt dat met de beste bedoelingen. Het is ook voor mij nog altijd niet duidelijk of de paar incidenten in de cocastreek te maken hebben met organisaties en mensen uit ons eigen land, en of dat zo is zullen we hopelijk te weten komen na een evaluatiezending in de loop van de komende maanden. Ik vind het immers normaal om na te

(foto VUM)

gaan of de organisaties die wij financieel steunen, ten belope van 60 miljoen fr. per jaar, ook de projecten uitvoeren zoals ze werden ingediend en wat hiervan de resultaten zijn. Alleen zo krijgen we de kans om de goedwerkende beter te steunen en de minder presterende bij te sturen." En over de mogelijke schade die de 11.11.11.-aktie van de overtrokken berichtgeving zou kunnen ondervinden: „Ik zou het zeer spijtig vinden als precies in deze periode mijn kritische uitspraken over de aanpak van sommige ontwikkelingsorganisaties het grote publiek zou doen denken dat de hele sektor fouten begaat. Uit mijn ervaring van meer dan anderhalf jaar ministerschap kan ik nu al zeggen dat ik de grootste bewondering heb voor de inzet van het overgrote merendeel van de vrijwilligers in Bolivia en in de rest van de wereld.”

WIJ zal vanaf volgende week een reportage-gereeks brengen over de vele bezoeken die André Geens aan de ontwikkelingswerkers in Bolivia bracht, zowel bij vrijwilligers als bij officiële koöperanten.

11-11-11 EEN OPROEP VOOR AANDACHT

Ook dit jaar gaan weer vele duizenden vrijwilligers de straat op om aandacht te vragen voor de problematiek van de derde wereldlanden. Door affiches, artikels in dag- en weekbladen, verkoop van wenskaarten en stickers wordt in de periode rond 11 november de aandacht gevestigd op de moeilijke situatie waarin vele bevolkingsgroepen in de ontwikkelingslanden zich bevinden.

MIDDEL

In Vlaanderen wordt deze actie georganiseerd door het *Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking* (NCOS). Minister van Ontwikkelingssamenwerking André Geens staat principieel achter de 11.11.11-actie. Hij argumenteert dat een dergelijke actie belangrijk is op twee vlakken.

Eerst en vooral is het een uitstekend middel om het grote publiek bewust te maken van de nood aan internationale solidariteit. Door kreet met de neus op de feiten gedrukt te worden kijkt men verder dan naar de eigen gesloten omgeving en kan men via een kleine gift werkelijk bijdragen tot het werk van de vele ontwikkelingshulpers die dagelijks in de weer zijn, dit zowel van hieruit als in de ontwikkelingslanden zelf.

Een tweede argument om deze actie principieel te steunen is, volgens André Geens, de druk die op die manier wordt uitgeoefend op de politici om hen te overtuigen van de noodzaak van het verhogen van het budget van Ontwikkelingssamenwerking tot 0,7 % van het BNP.

Minister André Geens heeft dezelfde rol, nl. de verdediging van de 0,7 % doelstelling in de nationale regering. Zo heeft hij aan de regering een *driejarenplan* voorgelegd dat werd voorbereid door een interdepartementele werkgroep, om de 0,7 % doelstelling te bereiken.

André Geens betreurt dat hij voor de eerste faze van dit driejarenplan niet de steun van de regering heeft gekregen. De budgettaire problemen hebben gemaakt dat ontwikkelingssamenwerking nog altijd geen prioriteit is als het op budgetverhogingen aankomt. De minister betreurt dat, maar stelt dat het er nu op aankomt om met de voorhanden zijnde middelen, die voor zijn departement in absolute cijfers met 1,5 miljard gegroeid zijn in 1990 t.o.v. 1989, het maximale te doen.

Dat neemt niet weg dat André Geens zal blijven vechten om uiteindelijk de 0,7 % te bereiken. Hij voelt de 11.11.11-actie aan als een stevige steun in de rug. Om zijn steun te betuigen met de 11.11.11-actie die in het ganse land ageert, heeft minister André Geens

alle gemeentebesturen aangeschreven. Hij roept hen op om in hun gemeente, in de gemeenteraad of het schepencollege ekstra aan te dringen op een entoesiaste steun voor

de 11.11.11-actievoerders. Elke steun is immers waardevol, hoe beperkt en lokaal ook!

Miet Vandersteegen,
kabinet Ontwikkelingssamenwerking

EEN LEVENSBLIJE DERDE WERELDKALENDER

Al te vaak denken we dat de ontwikkelingslanden enkel bevolkt zijn met hongerlijders, zieken en bedelaars. De meeste mensen hebben het er natuurlijk niet gemakkelijk. Soms doen zich inderdaad akute noodsituaties voor. Maar toch zie je in de landen van het Zuiden opvallend weinig lange gezichten. Meer zelfs, bezoekers aan Afrika zijn steeds verbaasd over de geweldige levensvreugde van de bewoners. Maar ja, met dat bericht haal je de voorpagina van een krant niet.

Om ook de positieve kanten, de menselijke, culturele en maatschappelijke rijkdom van de ontwikkelingslanden in het licht te stellen, verspreidt het Nationaal Centrum voor Ontwikkelingscentrum (NCOS) een heel bijzondere kalender. Een kalender die zich kan meten met het beste wat er in de handel te vinden is. Hij is allereerst opvallend door zijn formaat. Door de zeer brede uitsnede van het beeld ontstaat een opmerkelijk panoramatisch formaat. De foto's zelf werden geschoten door 's werelds beste fotografen. Dankzij hen krijgen de beelden van

het gewone leven een extra dimensie: veehoeders in het avondlicht, een kokosboer in een palmboom, kinderen bij een kraam, een smid aan het werk, een landschap in de Andes, enz.

Stuk voor stuk foto's die wat zon in huis brengen. Beelden die je als het ware een venster op de wereld bieden.

De kalender is ook internationaal wat de verspreiding betreft. Door gelijkgezinde organisaties wordt hij in een oplage van 350.000 exemplaren aan de man gebracht in 7 landen: Zwitserland, Nederland, Groot-Brittannië, Noorwegen, Italië, de Duitse Bondsrepubliek, België en sinds dit jaar ook in Japan.

De kalender kost 360 fr. + 60 fr. verzendingskosten. Te bestellen bij NCOS, Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel (02/539.26.20). De opbrengst komt volledig ten goede aan de Derde Wereldwerking van deze koepel van de niet-goevernementele ontwikkelingsorganisaties.

DE VREDESGEDACHTTE IN DE VLAAMSE BEWEGING

DOOR de eeuwen heen was Vlaanderen slagveld, rekruteringsgebied en economische melkkoe. Sedert de komst van Julius Caesar zijn onze gebieden zelden niet bezet geweest door vreemde heersers. Dit eeuwenlang oorlogsleed zou volgens sommigen de diepere verklaring zijn voor de „vredelievende geest van ons volk”.

Zichtbare tekenen van een gevoelsmatig anti-militarisme kwamen tot uiting in het verzet tegen de verovering van onze gewesten na de Franse Revolutie. De Napoleontische veroveringsoorlogen liidden een nieuw tijdperk in. De traditionele huurlingenlegers werden vervangen door nationale legers. Oorlog was voortaan de zaak van de ganse staatsnatie: „la nation en armes”. Door de konskriptiewet van 22 september 1798 moest ook Vlaanderen dienstplichtigen leveren om de uitgedunde Franse legers aan te vullen. Het verzet tegen die gedwongen inlijving was de direkte aanleiding tot de *Boerenkrijg*. De opstand werd echter vlug de kop ingedrukt. Een harde repressie wist herhaling te voorkomen. De oorlogsellende maakte de burgers oorlogsmoe. Dit emotioneel anti-militarisme werd in de 19de ingevuld en kreeg een ideologische fundering. Het zou ook weerklank krijgen in de Vlaamse beweging.

VERFRANSINGS- INSTRUMENT

Het leger was de meest verfranste instelling. De taaltoestanden waren voor de Vlamingen (zo'n 60 % van de rekruten) ronduit beschamend. „*Het gedeelte der Belgische staatsinrichting, waar het stelsel van uitsluiting van onze Vlaamse eigendommelijken nog het meest onmenselijk is toegepast, is het krijgsbeheer*”, aldus Hendrik Conscience in zijn verslag aan de Grievenskommissie (1857). Die kommissie, die uiteindelijk het programma van de 19de eeuwse Vlaamse beweging schreef, eiste de indeling in regimenten. „*Gevaarlijk voor de eenheid van het land*”, klonk de officiële commentaar en tot het einde van de 19de eeuw bleven de verhoudingen ongewijzigd.

Voor de Vlaamsgezinden was de taalverandering een essentiële komponent in hun anti-militarisme. De andere voedingsbodem was de algemene afkeer tegen het leger. De herinneringen aan de Franse periode, het gehate lotelingsstelsel en het onzedelijk en verafschuwd kazerneleven waren daar verantwoordelijk voor.

Het uniform stond buiten de volksgemeenschap. Alles wat met het leger te maken had bengelde onderaan de Vlaamse verlanglijsten of werd simpelweg *vergeten*. Ook bij de taalwettenstrijd was het leger verre van een prioriteit. Geen wonder dat tastbare resultaten lang op zich lieten wachten. De belangrijkste verklaring voor deze toch wel opmerkelijke vaststelling is wellicht het verlangen van de eerste generaties Vlaamsgezinden om goede staats-

De belangstelling voor de vredestatiek uit Vlaamsgezinde hoek heeft diepe wortels. De bekommernis om de veiligheid van Vlaanderen loopt als een rode draad doorheen de geschiedenis van onze nationale emancipatiebeweging. Het opsporen van die helaas te weinig gekende traditie, legt een rijk, maar tevens bewogen verleden bloot.

burgers te zijn. Hun vaderlandslievende gezindheid werd ingegeven door de levendige vrees voor een nieuwe Franse inval. De Belgische bufferstaat beschouwde men als een dam tegen Frankrijk. Daarin kwam verandering na de verpletterende Franse nederlaag tegen de Duitse legers in 1870.

DE MEETING

Rond 1850 dokterde de Belgische legerleiding een nieuw defensiesysteem uit. In plaats van de traditionele *fortengordel* van Nieuwpoort tot Bouillon, opteerde men voor het uitbouwen van een centrale, sterke defensieve stelling, waar men veilig de hulp van bevriende mogendheden kon afwachten. Als bouwplaats voor deze supervesting werd Antwerpen geko-

11 NOVEMBER 1934

De slogans tegen de oorlog waren krachtig, de affiches zo mogelijk nog krachtiger!

zen, wegens de ligging van de stad aan de Schelde. Het zorgde voor een paniekeractie bij de Sinjoren. De plannen betekenden immers een rem op de economische ontplooiing en bij een gebeurlijke oorlog zou de stad bloot staan aan vernietigende bombardementen.

Koning en legerleiding hadden geen oor voor het protest. Het kwam tot een breuk. Een nieuwe partij verscheen op het toneel: de *Meetingpartij*. Tien jaar lang bestuurdde zij de Scheldestad. Vlaamsgezindheid en anti-militarisme kenmerkten de Meeting. „*Niemand gedwongen soldaat*” en „*Weg met de forten*” waren de ordewoorden. Ook op parlementair vlak lieten de Meeting-verkozenen van zich horen. Zij lagen aan de basis van de eerste taalwetten en inzake defensie lieten ze zich niet onbetuigd.

VLAAMSE REGIMENTEN?

Omstreeks 1900 voorspelde de internationale situatie weinig goeds. Frankrijk zon op revanche. Twisten over koloniale gebieden waren schering en inslag. Nieuwe wapens werden geïntroduceerd: granaten, luchtschepen, vliegtuigen, ... Een bewapeningswedloop kwam op gang. Donkere onweerswolken kleurden de Europese hemel.

België klampte zich vast aan zijn neutraliteitsstatuut. Voorbereidende defensieve maatregelen werden genomen: verhoging van de militaire uitgaven en omvorming van het lotelingenstelsel naar een dienstplichtsysteem. Voor de Vlaamse beweging waren deze hervormingen het geschikte moment om de oude taaleisen te realiseren. Een overkoepelend *Vlaams Legerkomitee* haalde de verzuchtingen van de Grievenskommissie terug boven. De Vlaamse eensgezindheid strandde op de politieke verdeeldheid.

Als wisselmunt voor de invoering van de algemene persoonlijke dienstplicht, kwam in 1913 een eerste taalwet tot stand dat het Nederlands een bescheiden plaats toekende in het leger. Die gebrekkige wet zou slechts toegepast worden vanaf 1 januari 1915. De Vlaamse soldaten zouden in de eerste wereldoorlog nog behandeld worden volgens een wetgeving, die het Frans als de enige officiële taal in het leger erkende. Het was een van de oorzaken voor het ontstaan van de Frontbeweging.

OPPERVLAKKIG ANTI-MILITARISME

Al bij al was het 19de eeuws Vlaamsgezinde anti-militarisme weinig diepgaand. Zij was vooral de uiting van „een verantwoorde afkeer van het Vlaamsverstotend leger en een even gewettigde oppositie tegen datzelfde leger om het tot erkenning van het Vlaamse volkswezen te brengen” (Lehouck). De doorsnee-

„De anti-militaristische gedachten verspreiden en doen zegevieren, die moeten leiden tot de afschaffing van alle legers, ten einde elke oorlog onmogelijk te maken; het voorkomen van alle oorlogen in de toekomst door internationale samenwerking. De bevordering van de wereldvrede, door ontwapening van het stoffelijk brutaal geweld en de haat onder de mensen en volkeren”.

Uit de doelstellingen van VOS bij de stichting in augustus 1919.

LOS VAN FRANKRIJK!

VOS speelde een belangrijke rol in de strijd tegen het Frans-Belgisch militair akkoord.

flamingant keek niet veel verder dan het taalaspect. Uitzonderingen op die regel waren de Meetingvertegenwoordigers en de *Daensisten*.

Het programma van de Christene Volkspartij (1893), de partij van de Daensisten, was uitgesproken Vlaamsgezind, progressief en anti-militaristisch. Wat dit laatste betreft was de gelijkenis met het Meetingprogramma trefend: vermindering van de krijgslasten, oprichting van een vrijwilligersleger en de geleidelijke afschaffing van het lotelingsstelsel.

Dat het Vlaamsgezind anti-militarisme oppervlakkig was bleek eveneens uit de sterk krijgshaftige mistiek die in Vlaamsgezinde kringen gegroeid was rond de Guldensporenslag. Een mistiek waarvan koning Albert handig gebruik maakte bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog...

GRUWELPACIFISME

In de bloedgrachten van de IJzer evolueerde de Vlaamse beweging naar een politieke bevrijdingsbeweging. De vier frontjaren hadden een diepe weerslag op de Vlaamse beweging. De zelfbestuur-eis werd een breuklijn tussen radicalen en gematigden, tussen maksimumisten en minimalisten. De kloof tussen beide werd met de tijd onoverbrugbaar.

Zoals na elke oorlog, waaide er in de eerste na-oorlogse jaren een stevige anti-militaristische wind over Vlaanderen en de rest van Europa. De massale en nutteloze slachtpartij-

en deden ieder weldenkend mens hunkeren naar een vreedvollere toekomst. Dit gruwelpacifisme beroerde tevens de frontsoldaten. Zij vervloekten de oorlog: *dat nooit meer!* Het emotioneel pacifisme viel samen met een internationalistische gezindheid en was algemeen. Vlaams-nationalisten, zoals Joris Van Severen en Ward Hermans, die later het pacifisme zouden afzweren waren in die eerste na-oorlogse jaren oprecht begeistert door het pacifistisch klimaat.

DRIE INITIATIEVEN

In dit tijdperk van gruwelpacifisme ontstaan een drietal initiatieven die van groot belang zijn

„We zijn anti-militaristen, niet alleen omdat de kazerne Frans is, maar omdat het een kazerne is.”

Ons Vaderland (Frontersdagblad), 7 maart 1920.

voor de verdere ontwikkeling van het vrededenken in de Vlaamse beweging en — vooral — in het Vlaams-nationalisme: het *Verbond van Vlaamse Oudstrijders* (VOS), het *IJzerbedevaartkomitee* met de jaarlijkse bedevaarten naar de graven van de IJzer en het *Vlaams Front* (of de Frontpartij). ▷

Hun wortels en ontstaansgeschiedenis zijn te zoeken in de Frontbeweging. De initiatieven werden in de eerste plaats gedragen door gewezen frontsoldaten. De basisdoelstellingen zijn in globo gelijkaardig: het realiseren van het fronterserfgoed, zoals het was vastgelegd in de open brieven en samengebond in de kernwoorden *Zelfbestuur, Godsvrede en Nooit meer oorlog*.

Het instrument en de aangewende methodes om dit programma te realiseren verschilden: VOS was een oudstrijdersvereniging die de *stoffelijke* belangen van de Frontsoldaten behartigde; de Jaarlijkse IJzerbedevaarten herdachten de *idealen* van de gevallen Vlaamse soldaten; het Vlaamse Front was een *politieke* partij.

FRANS-BELGISCH AKKOORD

De internationale vredesregeling van Versailles (1919) onthief België van zijn neutraliteitsverplichting. Een eigen, ongebonden buitenlandse politiek behoorde tot de mogelijkheden. Begin 1920 startten België en Frankrijk in

„Ik voel mij gelukkig de grote vredesmanifestatie te beleven, welke het Vlaamse volk ondernomen heeft... Naar mijn overtuiging, kan een redding maar uit de schoot der volkeren zelf komen.”

Albert Einstein (1931) aan VOS n.a.v. het volkspetionement voor ontwapening (260.000 handtekeningen in Vlaanderen!)

een waas van geheimzinnigheid onderhandelingen met het oog op een militair verdrag. 9 maanden later waren de besprekingen rond. Er werd een Frans-Belgisch militair akkoord gesloten. Daardoor werd de buitenlandse politiek volledig op Frankrijk afgestemd. Het regeerde protesten uit Vlaamse hoek. Vlaamsgezinde en anti-militaristische argumenten voerden de boventoon. Vlaamsgezind, omdat velen in het akkoord een symbool van de Franstalige overheersing in België zagen en de oude annexatie-vrees terug opdook; anti-militaristisch omdat het oorlogsgebeuren nog niet verteerd was. De nationalisten trokken het hardst van leer tegen de overeenkomst. Soms ook letterlijk!

Voor VOS was het akkoord een welgekomen aanleiding om het anti-militarisme meer te benadrukken. De VOSsen-invloed was ook merkbaar in het IJzerbedevaartkomitee. Mede onder haar impuls klonken op bedevaarten — eerder patetische — oproepen om de oorlog de wereld uit te bannen. Ook de Fronters lieten zich niet onbetuigd. Zij waren radikale anti-

militaristen. Systematisch stemden zij tegen de oorlogsbegroting. De Frontpartij bepleitte bezuinigingen, vermindering van de diensttijd, afschaffing van staande legers en bondgenootschappen.

VIER STROMINGEN

Het waren nog symptomen van een gruwelpacifisme, een gevoelsmatige afschuw van gewezen soldaten die de oorlogsgruwel aan den lijve ondervonden hadden. De evolutie naar een positief anti-militarisme, dat alternatieven aanvoert en theoretisch onderbouwd is, kreeg pas op het einde van de jaren twintig stilaan vorm.

Om de houding van de Vlaamsgezinden t.a.v. het vredesvraagstuk beter te kunnen situeren dienen vier stromingen onderscheiden te worden.

— Eerst en vooral was er het traditionalistische Vlaamsgezind anti-militarisme. Vooral in niet-nationalistische Vlaamsgezinde katholieke middens (het gros van de Vlaamse beweging dus) bleef dit anti-militarisme verder leven. Het kwam aan de oppervlakte telkens als het defensie-vraagstuk de politieke aktualiteit beheerste. Het wou de gelijkberechtiging van het Nederlands in het leger en een zo zuinig mogelijk, democratisch gecontroleerd en menswaardig defensie-apparaat. Deze stroming speelde een belangrijke rol voor de verbetering van het taalstatuut in het leger.

— Een tweede stroming stond een taktisch anti-militarisme voor. Men kantte zich tegen het militarisme, voor zover het de Vlaamse

Tekening van George Grosz uit 1928.

zaak kon dienen. Anti-Belgische motieven speelden mee. Het was geen principiële anti-militarisme of pacifisme.

— Een derde stroming kantte zich radikaal tegen het anti-militarisme en het „blatend pacifisme”. Het hield verband met de ontwikkeling van een revolutionair en extreem nationalisme dat een autoritaire en anti-parlementaire ordening propageerde. De vestiging ervan moest desnoods met militaire middelen gebeuren. „... *verweerkorpsen, gewapende, dat moeten de Vlamingen stichten. Al de rest is prul*”, zo schreef Cyriel Verschaeve in april 1926.

De militaristische stroming is naar aantal een marginale minderheid gebleven. De denkbeelden en de stijl kregen wel weerklank in de verbitterde rangen van een politiek gefrustreerde Vlaamse beweging.

— Een vierde stroming ten slotte verdiepte het uit de Frontervaringen ontstane emotioneel anti-militarisme tot een beredeneerde en beginselvaste pacifistische gezindheid. VOS nam hierbij het voortouw.

NAAR EEN BEREDENEERD ANTI-MILITARISME

Op het einde van de jaren twintig werd het anti-militarisme het belangrijkste aandachtspunt van VOS. Het Verbond speelde een voorname rol in de internationale vredesbeweging die toen hoogdagen beleefde. In eigen land werd VOS de meest massale vredesbeweging die Vlaanderen ooit heeft gehad.

Ook de IJzerbedevaarten werden vanaf 1930 in toenemende mate principiële anti-militaristisch (vooral door toedoen van VOS, waarmee het comité zowat in simbiose leef-

„Het VNV heeft als eerste en voornaamste punt van zijn programma de leuze van Vlaanderen IJzertoren, het testament onzer 30.000 Vlaamse Doden: Geen oorlog meer! Vrede! Vrede! (...) In de tragische uren die we doormaken, achten wij, de pioniers van de neutraliteit en van de vrede, het tot plicht te verklaren dat wij staan op een ondubbelzinnige en kordate houding inzake neutraliteit, ... dat wij staan, met het hele Vlaamse volk, tegen elke poging om van deze neutraliteit en dus ook van de Vrede een duimbreed af te wijken.”

Uit een VNV-pamflet „Komt er oorlog?”, n.a.v. de crisis rond Tjechooslowakije (zomer 1938).

de). Meer nog dan tijdens de traditionele bedevaarten kwam tijdens de 11-novemberherdenking de pacifistische boodschap boven-drijven. Het kwam trouwens tot een soort taakverdeling: op de vlakke werd vooral de zelfbestuursgedachte belicht, op 11 november de vredesboodschap. Op die manier omzeilde het comité tevens het groeiend onbehagen bij een deel van de achterban omwille van het „te sterk” beklemtonen van de vredesgedachte.

De Frontpartij was intussen op sterven na dood. Het *Vlaams Nationaal Verbond* (VNV) verscheen in oktober 1933 als de nieuwe Vlaams-nationale politieke partij. Het anti-militarisme verdween naar de achtergrond om geen interne verdeeldheid uit te lokken. In de vooroorlogse periode verdween het anti-militarisme echter niet uit het taalgebruik.

Voor de Nederlandse historicus *Arie Willem-sen* is dit een van de vreemde anomalieën die het VNV als rechts-autoritair beweging vertoonde. Uitingen van een tactisch anti-militarisme?

LOS VAN FRANKRIJK!

De speerpunt van de VOS-vredesaktie werd gevormd door het verzet tegen het Frans-Belgisch militair akkoord van 1920. Op 17 maart 1935 besliste VOS een grootscheepse campagne tegen het akkoord te lanceren. Een breed Vlaams front kwam tot stand. Voor velen (de meesten?) vooral omdat het om een Frans-Belgisch militair akkoord ging. Het VOSsen-pacifisme werd niet door iedereen onderschreven. Mede dankzij het volgehouden verzet werd het akkoord uiteindelijk opgezegd in 1936.

VOS klampte zich vast aan het neutraliteitsstatuut. Vanuit een pacifistische invalshoek propageerde VOS een alternatief: eenzijdige ontwapening en landsverdediging met niet-militaire middelen (1937). Het was de eerste theoretisch gefundeerde uitwerking voor een geweldloze verdediging. Het was meteen een vingerwijzing naar die Vlaams-nationalisten die hun toevlucht zochten in het militarisme.

„Wij (het VNV) zijn en blijven anti-militaristen. Wij aanzien de oorlog als een zeer grote ramp en een zeer groot kwaad. Wij verafschuwen hem en zullen alle doelmatige middelen gebruiken om hem van ons af te weren. Doch moeten wij eenmaal te kiezen hebben tussen lafheid en geweld, dan verkiezen wij geweld.”

Staf De Clercq, 1 december 1936. Deze uitspraak betekende de breuk met VOS!

„Stokken en klompen zijn voor onze soldaten ruimschoots voldoende om de Hollanders af te schrikken”.

Lid van het Voorlopig Bewing, 1830.

De vredesactiviteiten konden echter op weinig steun rekenen van andere geledingen van de Vlaamse beweging.

OORLOGSDREIGING

Inmiddels namen de kansen op een nieuwe oorlog met de dag toe. Na de conferentie van Munchen (september 1939) herademde de wereld, omdat men dacht dat alle Duitse grondgebiedseisen ingewilligd waren. VOS en het IJzerbedevaartcomité stuurden de Britse premier Chamberlain een brief om hem namens de „150.000 bedevaarders” hulde te brengen voor zijn „edel vredeswerk”. Tijdens de 11 november-herdenking van 1938 werd in de krypte van de IJzertoren een gedenksteen onthuld met het opschrift: „Door den vredeswilder volkeren en de herinnering aan den oorlogsgruwel 1914-1918 werd in dit jaar 1938 een nieuwe wereldramp voorkomen”...

„Waar willen de bewuste, radikale Flaminganten met Europa heen? Zij willen de verenigde Vredesstaten van Europa”

Beginselverklaring Ter Waarheid (o.l.v. Joris Van Severen), januari 1921.

De adempauze was slechts van korte duur. Nauwelijks een jaar later was de tweede wereldoorlog losgebarsten. 10 dagen voor de Duitse inval in Polen en de erop volgende

oorlogsverklaringen van Groot-Brittannië en Frankrijk, was de laatste vooroorlogse bedevaart nog geëindigd met een vredesbetoging...

DE MIST IN...

Tijdens de oorlogsjaren schreef de Vlaamsgezinde vredesbeweging de meest duistere bladzijden uit haar geschiedenis. De vredesaktie ging compleet de mist in en werd opgeofferd aan het zelfbestuurdverlangen. Een streven dat men hoopte te kunnen realiseren door een aanwezigheidspolitiek in een nieuw tijdperk.

„Wat hebben wij eraan dat in België het kanon tweetalig wordt? Het moordtuig blijft en voor dit tuig is onze afkeer onoverkomelijk... Onze taak eindigt niet met de vervlaamsing van het leger, maar is halverwege met de afschaffing van het leger”.

De Pillecyn, IJzerbedevaart 1928.

In augustus 1940 besliste VOS mee te werken aan „de opbouw van de nieuwe tijd”. VOS zakte steeds dieper in het kollaboratiedrijfzand. Het bedevaartcomité heeft nooit formeel gekollaboreerd. Tijdens de oorlogsjaren werden slechts beperkte bijeenkomsten toegestaan. De bedevaart van 1940 stond in het teken van „Wereldvrede”, de vier volgenden hadden „Wij zijn een volk” als hoofdthema.

Het is thans bevreemdend hoe het Fronter-serfgoed aangepast werd aan de noden van de tijd. Er werd gepleit voor wereldvrede die de nieuwe ordening kwam brengen. Hitler werd voorgesteld als de nieuwe vredesapostel! Toen het besef doordrong dat de kollaboratie een hopeloze zaak was, kon het tij nog moeilijk gekeerd worden.

Pascal Van Looy

„NOOIT-MEER-OORLOG”

In 1930 werd op aandringen van VOS op de hoekvlakken van de IJzertoren de vredesboodschap in 4 talen aangebracht. „Geen oorlog meer” stond in bronzen letters te lezen. In 1936 werd het vervangen door „Nooit meer oorlog”.

Het werd de slogan om het anti-militarisme van de Fronters weer te geven. Tot dan waren diverse slogans gemeengoed, zoals

„Oorlog aan den oorlog”, „Vloek den oorlog”, „Weg met de oorlog”, „Pax” en andere.

De IJzertoren werd (en wordt) niet alleen opgevat als een huldemonument voor de Frontsoldaten en een „wekkende wijzer tot ontvoogding van ons volk”, maar evenzeer als een hoeksteen van internationale volkenverzoening en een protest tegen de oorlog.

MOEIZAME HEROPSTANDING

NET zoals de ganse Vlaamse beweging, was ook het Vlaamsgezind pacifisme in de eerste na-oorlogse jaren zo goed als onbestaande. De kentering kwam maar heel langzaam op gang.

Het vooroorlogs pacifistisch denken kwam nog wel uitdrukkelijk aan bod in eerder kleinere drukkingsgroepen, zoals het *Berten Fermont-Herdenkingskomitee* en *Het Pennoen*. Zij namen actief deel aan het vredesgebeuren.

Bij de grote vooroorlogse dragers van het vredesideaal, het Verbond van Vlaamse Oudstrijders (VOS) en het IJzerbedevaartkomitee, kwam de aandacht voor de vredesgedachte op het achterplan terecht.

VOS (heropgericht in juni 1945) legde in de eerste plaats de klemtoon op de belangenbehartiging van haar leden. Zij was tevens actief betrokken bij de heropstanding van de Vlaamse beweging. Het vredesideaal raakte in de verdrukking. Men wist er duidelijk niet goed raad mee.

Op de IJzerbedevaartvlakte werd in de eerste na-oorlogse periode het Nooit-meer-oorlog-ideaal vooral met verheven vredesoproepen beleden en in de symboliek tot uiting gebracht. Opvallend is de vaststelling dat het universeel vredesideaal als toegangspoort dienst deed om de amnestieproblematiek aan te snijden. Net als bij VOS, zat het vredesideaal als het ware gekneld tussen de zelfbestuurverlangens en de amnestie-eis (of vrede in eigen land). Men bepleitte slechts een morele vrede en bleef daarmee verre van het beleid.

De in 1954 opgerichte Volksunie was in de aanvansjaren de politieke tolk van het traditioneel Vlaamsgezind anti-militarisme dat onverkort bleef bestaan. De partij eiste de toepassing en de verbetering van de taalwetten in het leger, kloeg mistoestanden aan, bepleitte een algemene ontwapening en plaatste vraagtekens bij de militaire rol en de buitenlandse politiek van België. N.a.v. de eerste internationale ontwapeningsgesprekken stelde kamerlid Mattheyssens: „*Wij zijn overtuigde pacifisten en voorstanders van algemene en volledige ontwapening. Maar wij zijn realisten. Wij weten dat zolang deze volledige ontwapening niet is bereikt, er steeds een latent oorlogsgevaar bestaat*” (1964).

EIGEN VREDESBEWEGING?

De nieuwe wereldsituatie, de afkeer voor het kommunisme en het uitbreken van de *Koude Oorlog* waren belangrijke psychologische remmen op de vredesactiviteit. De ontgoocheling in het internationaal klimaat tot een wereldwijde opgang van het anti-atoombompacifisme, leidde tot een eerste schuchtere poging om terug aan te knopen met de vredestraditie.

Zo hadden diverse Vlaamsgezinde organisaties een inbreng in de anti-atoommarsen van

Met de Tweede wereldoorlog verdween de Vlaamsgezinde vredesactie in de kollaboratie. Met de repressie brak voor de Vlaamse beweging een moeilijke periode aan, eind 1944 leek zij uitgeteld. De dynamisering van de IJzertoren (16 maart 1946) en de amnestie-verzuchtingen fungeerden als motor voor de heropstanding. In de eerste na-oorlogse periode werden alle krachten gewijd aan de herstructurering van de beweging en aan het heroveren van het verloren terrein.

de jaren zestig. VOS en het bedevaartkomitee reageerden aanvankelijk positief. De VU, de Vlaamse Volksbeweging en diverse studentengroepen deden een oproep tot deelname aan de eerste marsen en stapten mee op. De feitelijk monopolisering van die marsen en andere vredesactiviteiten door ekstreem-linkse groeperingen en het overwegend Franstalig karakter ervan schrikten de meeste Vlaamsgezinden af. Het maakte een voortijdig einde aan de pogingen om in de praktijk voeling te krijgen met de ontstane vredesbeweging. Een vredesbeweging die buiten de Vlaamse beweging om was gegroeid en vooral gevormd werd door Belgische afdelingen van internationale vredesorganisaties. In Vlaamsgezinde kringen gin-

In de actie tegen de kernwapens ontbrak VOS niet.

gen stemmen op om een eigen Vlaamse vredesbeweging op gang te brengen, met VOS en het IJzerbedevaartkomitee als pijlers.

Ten opzichte van de andere vredesorganisaties beklemtoonde de Vlaamsgezinde vredesbeweging haar eigenheid. Er is ten eerste heruitgesproken Vlaamsgezind karakter. Ze is immers verankerd in de Vlaamse emancipatiebeweging. Tevens wordt de vredesgedachte steeds verbonden met de zelfbestuureis. „*Er kan geen vrede heersen zonder zelfbestuur en zelfbestuur zonder vrede is even zinloos*”.

NIEUWE IMPULSEN

De overgang naar de jaren zeventig waren hoogdagen voor de maatschappijkritische stroming in de Vlaamse beweging. Vooral de jongere generatie was de drager van vernieuwende denkbeelden. Het streven naar Vlaams zelfbestuur werd op een lijn geplaatst met het

universele streven naar rechtvaardigheid en sociale bevrijding. Het zorgde voor de nodige spanningen met oudere generaties Vlaamsgezinden.

Binnen VOS, het IJzerbedevaartkomitee en de VU vond het verruimd vredesideaal een gunstige voedingsbodem. Er werd werk gemaakt van de verdieping en actualisering van het „Nooit-meer-oorlog“-ideaal.

„We moeten ook op het vlak van de vrede de grote lijnen uittekenen. ... De Vlaamse Beweging moet de geest van ontspanning bevorderen en vragen niets te ondernemen dat de dreiging kan vergroten.”

Lionel Vandenberghe, voorzitter IJzerbedevaartkomitee, 1989.

In de schoot van het bedevaartkomitee werd in 1973 bijv. een vredeswerkgroep opgericht dat het standpunt van het komitee inzake internationale en militaire politiek voorbereidde. Het bevatte de elementen voor een beredeneerd en actief vredesbeleid. Het standpunt is onmiskenbaar een mijlpaal in de ontwikkeling van het Vlaamsgezind vredesdenken. De vredesstem klonk voortaan krachtiger en concreter op de bedevaartvlakte.

Voor VOS kan de inbreng van algemeen sekretaris *Guido Provoost* niet onvermeld blijven. Hij bepleitte een meer samenhangende vredesaktie en een praktisch pacifisme dat verder moest reiken dan slogans en goedbedoelde gevoelens. Zijn ideaal was VOS terug de leidende pacifistische rol te laten spelen die het in het interbellum had gespeeld. Op het einde van de jaren zeventig keerde het Verbond terug op het pacifistische spoor. Het profileerde zich verder als Vlaamsgezinde vredesbeweging.

VLAAMS-NATIONALE ZAAK?

Binnen de VU was de veiligheidsproblematiek een gevoelig onderwerp. Het innemen van standpunten en de deelname van partijmensen aan vredesakties, leidde steevast tot — bijwijlen heftige — discussies. De rel rond de VUJO-deelname aan de *Vrede voor Vietnam-betoging* (mei 1972) was daar een sprekend voorbeeld van.

„Tegen atoomwapens kunnen en mogen wij niet zwijgen. Onze leus is vrede! Geen oorlog meer!”

J. Platteau, IJzerbedevaart 1961.

„Wij nemen doodeenvoudig de draad van de vooroorlogse Vlaamse beweging ook hier weer op. ... Oorlogen zijn voor de Vlaamse beweging, net zo goed als voor de mensheid zelf, steeds een ramp geweest. Wij hebben en als mens en als Vlaming dus redenen genoeg om de vredesbeweging uit alle kracht te steunen.”

Wim Jorissen, in de oproep tot deelname aan de anti-atoommars, 1964.

De aandacht voor de vredesproblematiek is tot op vandaag vooral een zaak van het Vlaams-nationalisme geweest. Aan het gros van de traditionele Vlaamse strijd- en kultuurverenigingen ging de groeiende internationale bekommernis en de vredesproblematiek voorbij. Zij hadden uitsluitend oog voor de zelfbestuureis.

Het raketendebat in de eerste helft van de jaren tachtig bracht de vredesmatiek in het brandpunt van de belangstelling. Die evolutie beïnvloedde tevens de Vlaamse Beweging. Het was voor velen de aanleiding om terug aansluiting te zoeken met het vredesverleden van de Vlaamse beweging. Andere, ekstremistische groepen voelen blijkbaar meer voor het strijdende Vlaanderen van de Guldensporenslag dan van het Nooit meer oorlog van de Fronters.

VLAAMSE DIENST WEIGERAARS

Een bijzondere plaats in de geschiedenis van de Vlaamse vredesgedachte wordt ingenomen door de Vlaamse dienstweigeraars. Het is de verzamelnaam voor een 25-tal Vlaamse jongeren die vanaf 1928 tot aan de tweede wereldoorlog hun dienstplicht weigerden te vervullen wegens gewetensbezwaren. Het was een heterogeen gezelschap en de motieven om dienst te weigeren waren van uiteenlopende aard. In Vlaanderen kreeg hun aktie aanvankelijk heel wat weerklank.

Het begon met *Lode Bonten* in 1928. Hij weigerde als milicien Franstalige bevelen uit te voeren. De legerleiding reageerde op haar manier: Bonten werd afgekeurd. Zijn daad kreeg ruchtbaarheid en navolging. Enkele maanden later verscheen *Joris De Leeuw* als nieuwe dienstweigeraar uit Vlaamse motieven. In de daaropvolgende jaren weigerden nog meer jongeren hun legerdienst te vervul-

EN DE TOEKOMST?

Het wegvallen van de rakettenpolarisatie is een welgekomen aanleiding om het vredesdenken te verdiepen en verder uit te dragen. Nu Vlaanderen een eigen plaats in de wereldgemeenschap zoekt, is de vredesgedachte meer dan ooit aktueel. „Wie als volk zelfbestuur wil en op het internationale forum stem wil verwerven, moet meteen op dat internationale forum verantwoordelijkheid opnemen voor de wereldgemeenschap der volkeren”, dixit Guido Provoost (1981).

„Wie vrede wil, moet de vrede voorbereiden, hardnekkig en realistisch.”

Paul Daels, 11-novemberherdenking 1981.

De Vlaamse beweging dient dus een verlengthuk te krijgen op het vlak van de buitenlandse politiek en de daarmee samenhangende vraagstukken van vrede, veiligheid en ontwikkeling. Bij het uittekenen van de rol van Vlaanderen in het internationaal gebeuren kan de Vlaamse beweging putten uit een lange vredestraditie. Waar wacht men op?

Pascal Van Looy

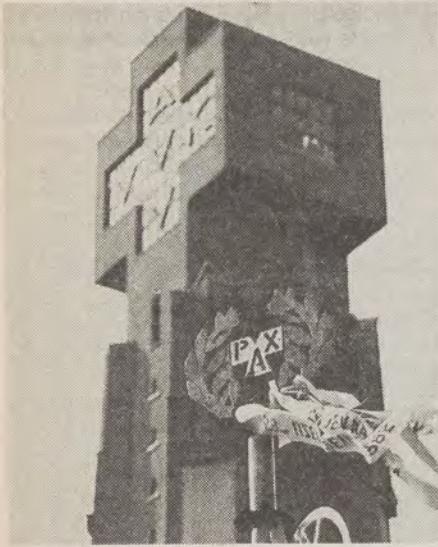
len uit Vlaams-nationale motieven. Zij waren eerder „politieke” dienstweigeraars, dan gewetensbezwaarden om pacifistische redenen.

Met de jaren was er echter een evolutie in de motivatie merkbaar. De overgangsfiguur was *Berten Fermont* (1911-1933). In zijn cel werd hij overtuigd anti-militarist. Bertin Fermont stierf op 22-jarige leeftijd aan de gevolgen van ontoereikende medische verzorging in de gevangenis. Zijn overlijden verwekte heel wat opschudding. Het bondsblad van VOS schreef: „De na-oorlogse anti-militaristische strijd telt in Vlaanderen zijn eerste gesneuvelde”.

De dienstweigeraars na Fermont beriepen zich voortaan vooral op pacifistische motieven. Ze kwamen vooral uit Vlaams-nationale middens en zij behoorden meestal tot de Katholieke Jongeren Vredesaktie.

PVL

11 NOVEMBER TE DIKSMUIDE

Naar jaarlijkse traditie organiseren VOS (Verbond van Vlaamse Oudstrijders) en het IJzerbedevaartkomitee op 11 november een herdenking te Diksmuide.

Dit jaar staat de plechtigheid in het teken van „70 jaar VOS”.

14u.: Plechtigheid in de krypte.

— Zegening van de graven door e.h. Luc Vranckx.

— Toespraak door Lionel Vandenberghe, voorzitter van het IJzerbedevaartkomitee.

— Toespraak door Herman Vandezande, voorzitter van VOS.

15u.15: Eucharistieviering in de Sint-Ni-laaskerk.

— met homilie door e.h. Jozef Lannoo;

— met uitvoering van de requiemmis van Frans Jozef Krafft.

Requiemmis van Frans Jozef Krafft

Frans Jozef Krafft (Brussel 1721 — Gent 1795) werkte in Brussel als komponist en clavecimbelleraar en in Gent als kapelmeester van de Sint-Baafsabdij. Hij schreef voornamelijk motetten en missen in de overgangsstijl tussen rokoko en classicisme.

Vooraf Herman Roelstraete bracht het werk van Krafft in de belangstelling.

Dr. uitvoering op 11 november wordt mogelijk gemaakt door de Stichting Herman Roelstraete.

Uitvoerders

koren: het koor „Die Boose” en het Sint-Franciscuskoor

EEN RIJKE VERZAMELING VOS-AFFICHES

Vanaf het einde der jaren 20 was er een Europese beweging tegen de oorlog op gang gekomen. VOS (Verbond van Vlaamse Oudstrijders) zal daar vanaf 1929 op inpikken en in de volgende jaren steeds meer de klemtoon verleggen naar het antimilitaristische en pacifistische standpunt.

De volledige tekst van de VOS-aanplakbrief (zie hierboven en ook op de titelpagina) daterend uit die periode luidt als volgt:

„11 NOVEMBER ONTWAPENING ALLEEN KAN VREDE BRENGEN.

OUD-STRIJDERS, de naoorlogse periode heeft ons de WERKELIJKHEID doen inzien en bewezen dat — waar of door wie de oorlog ook gevoerd wordt, — hij niets anders is dan **GEWELD, MOORD, VERKRACHTING en ROOFTOCHT.** En van den oorlog hebben we geërd, **de diktatuur van het facisme, de macht van de finacie, de overheersching van het militarisme.**

ONTWAPENING alleen kan de mensheid van een nieuwe ramp bevrijden!

OUD-STRIJDERS, Op dezen 11 Novemberdag stellen we de *liefde* tegenover het geweld. Liefde voor onze dooden, de schandelijk bedrogenen eener schaamteloze samenleving: liefde voor al de mensen, van wien we, spijs alles, toch de broeders zijn.

En daveren over heel de wereld, de kreet onzer harten:

VERVLOEKT zij de OORLOG, LEVE de WERELDVREDE!”

Een affiche van alle tijden?

De rijke verzameling VOS-affiches zijn van een sterke grafische kwaliteit en waren voor

sopraan: Nadine Verbrugghe

alt: Marijke Pyck

tenor: Hugo Van Heertum

bas: Lieven Deroo

cello: Dirk Vanhuysse

contrabas: Michel Vangheluwe

orgel: Hugo Pyck

alg. leiding: Roos Devos.

16u.30: Akademische zitting in het cultureel centrum „Kruispunt” „70 jaar VOS”.

— opening: Herman Vandezande

hun tijd uiterst „modern”, zij zijn te bekijken op de VOS-tentoonstelling te Diksmuide.

(met dank aan VOS voor het in bruikleen geven van deze illustraties)

— 70 jaar VOS: Frank Seberechts, historicus

— wat na 70 jaar?: Hugo Van Hemelryck, ondervoorzitter VOS

— voorstelling van de diareeks 70 jaar VOS

— opening van de tentoonstelling 70 jaar VOS

— receptie.

De tentoonstelling 70 jaar VOS kan ook aangevraagd worden voor uw gemeente of stad. Info: sekretariaat VOS, E. Jacquainlaan 124, 1000 Brussel.

VOOR EEN SOLDAAT VAN DE GROTE OORLOG

Gisterenavond werd in het cultureel centrum De Werf te Aalst een bundel poëzie voorgesteld die de gruwel van de oorlog aanklaagt.

De werkwijze die de auteur, *Maurits Van Liedekerke*, daarbij hanteert komt wat vreemd over want in heel de suite (niet langer dan honderd regels lang) wordt met géén woord over militaire esbatemen gerept.

EMOTIE

Nee, de auteur heeft geprobeerd zich in te leven in de gemoedstoestand van een twintigjarige soldaat die vanuit een Vlaams dorp naar de Grote Oorlog moet. De jonge man die model stond (°1894) heeft de moerlemeie van de IJzer niet overleefd want reeds in de zomer van 1915 is hij aan zijn verwondingen bezweken. Op 24 juli 1915 te Diksmuide, zoals het franstalige certificaat de *décès* meedeelt.

Het boek werd uitgegeven door het Verbond VOS en het Aalsterse Vredeshuis van dokter Jef De Loof. Het jarige VOS wil met deze coproductie het bewijs leveren dat het de woorden van Herdrik Borginon op het VOS-kongres van 1984 uitgesproken ter harte neemt. Borginon verklaarde toen o.m. dat VOS „... impulsen moet blijven geven ten bate van de vredeswil en de emancipatiegedachte overal in de wereld.”

De samenwerking tussen het "oude" VOS en het "jonge" Vredeshuis is daar een verwerking van. De opbrengst van de verkoop komt trouwens volledig ten goede aan de werking van het Vredeshuis.

Het poëtisch album wordt ingeleid door de historicus *Frans-Jos Verdoodt* die een overzicht geeft van de wijze waarop de mensheid (en dan vooral de heersers en de denkers) sinds Aristoteles over oorlog en vrede heeft gedacht.

Verdoodt noemt zijn verhaal „de eindeloze geschiedenis van de slapeloze ruiters.” Zijn betoog is niet optimistisch. Zo stelt hij „... de boodschap van Bernard Benson en Johan Galtung dat alle oorlogen vermijdbaar zijn klinkt als een avondlijke panffluit in een ver dal: na één of twee korte echo's valt de donkere nacht.”

Verdoodt noemt de rationele strijders van de oorlog „onmachtige slapeloze ruiters, alert doch nooit ter bestemming komend.” Om uit deze duisternis te ontkomen blijft slechts „een

Het treurende ouderpaar van Käthe Kollwitz gezien door Harold Van de Perre.

emotionele weg, die van de kunstenaar en de boodschap van zijn werk.”

VIERTALIG

De poëzie in het album sluit biezonder sterk aan bij deze ontsnappingsroute. Op emotionele wijze neemt de dichter afstand van de oorlogsgruwel. Men moet zich daarbij de vraag stellen of deze emotie wel krachtig genoeg klinkt om de vonk op de lezer over te enten.

Wie over oorlog spreekt is gewoon op de achtergrond wapengekletter te horen, niets daarvan in de bundel. Het antwoord ligt dus bij de lezer/es.

Harold Van de Perre leverde voor het album vier prachtige tekeningen in sepia-krijt. Vooral

de tekening van de soldaat, mens en geraamte, spreekt tot de verbeelding; zij voegt aan de bundel een wezenlijke waarde toe.

De uitgave is viertalig (Ned., Duits, Frans en Engels) en kan dus perfect gebruikt worden om vrienden en kennissen in het buitenland te plezieren. Het geschenk zal hen een beeld geven van de vredeswil die het Vlaamse volk siert.

Het boek wordt ook aan het publiek voorgesteld tijdens de VOS-tentoonstelling op zaterdag 11 november te Diksmuide.

(ts)

— Voor een Soldaat van de Grote Oorlog. *Maurits Van Liedekerke*. 450fr. (port inbegr.) op rek. 430-0697371-29 van VOS, E. Jacquainlaan 124, 1000 Brussel of rek. 001-1555794-87 van Vredeshuis, Esplanadestr. 8, 9300 Aalst met vermelding Album.

DE MUREN VAN JERICHO

Wie had het nauwelijks één jaar geleden, zeg maar op 11 november 1988, voor mogelijk gehouden. Alle Russische soldaten weg uit Afghanistan. Serieuze ontwapeningsgesprekken tussen NAVO en Warschaupakt. De terugtrekking van alle Viëtnamese soldaten uit Kamboedja. De niet-kommunistische premier in Polen. De aangekondigde onafhankelijkheid voor Namibië. Een akkoord voor het weghalen van alle Cubaanse soldaten uit Angola. Het opbreken van het ijzeren gordijn tussen Hongarije en Oostenrijk. De ontmanteling van de Nicaraguaanse contra's. De jongste ontwikkelingen in Oost-Duitsland en het weer bespreekbaar worden van de Duitse kwestie. Gesprekken tussen de regering en de gewapende oppositie in El Salvador, Ethiopië en Soedan. Vrije verkiezingen in Nicaragua én in Chili. Oost-West en Noord-Zuid.

KLAROENEN

Het lijkt allemaal wel in beweging. En voor het eerst in vele jaren gaat het op zoveel plaatsen tegelijk nu ook de goede richting uit. Zelfbestuur en Nooit meer oorlog. Het lijkt plots zoveel aktueller dan ooit. Voor de Baltische republieken en voor Zuid-Soedan. Voor de Westelijke Sahara en voor de antagogenisten op Cyprus.

En morgen ook voor Oost-Timor en voor Tibet?

Mark Heirman.

Het gaat allemaal zo vlug dat nok de vredesbeweging er wat onwennig op staat te kijken. Jarenlang heeft ze mensen gemobiliseerd zon-

der harde resultaten. Almaar opnieuw is ze herbegonnen met veelal hetzelfde verhaal. Zonder dat de echte machthebbers leken te luisteren. Ook de beste argumenten botsten machteloos op een overmacht die er niet aan dacht het geweer van schouder te veranderen. En plots valt die oude wereld als vanzelf uiteen.

VALLENDE MUREN

Als zoveel muren van Jericho, die gisteren nog rechtop stonden en die nu de stenen leveren om een nieuwe wereld op te bouwen. De vredesbeweging kan nauwelijks geloven dat het háár klaroenen waren die deze muren deden tuimelen. Het contrast is te groot tussen wat vredesbewegingen in feite voorstellen en wat ze blijkbaar kunnen bewerken.

Een en ander is natuurlijk niet het werk van de vredesbeweging alléén. Hoewel háár aandeel in dit kantelend tijdperk blijkbaar groter is dan dat van de militairen.

De muren die vóór en tegen zo lang hebben gescheiden zijn in hoofdzaak vanzelf gevallen. Maar dan toch omdat zoveel mensen die muren — en vooral ook die Muur in Berlijn — zo beu zijn dat er wel iets móést veranderen. Hoofdzaak is nu, ook voor de vredesbeweging, om die vallende muren ook goed te benutten. En er samen voor te zorgen dat met die brokstukken inderdaad iets nieuws kan gebouwd worden.

Daar is meer inspiratie voor nodig dan nodig was om die muren neer te halen. Dat kan alleen het werk zijn van een vizie die in Oost én West nog moet geboren worden. Als ze er sámen in lukken om ook het Zuidelijk halfrond in die vizie een kans te geven op een leefbare wereld.

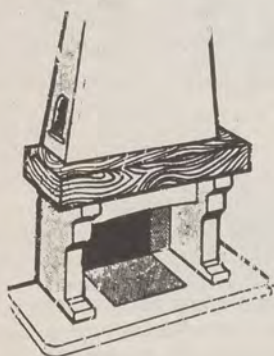
Met evenveel recht op zelfbestuur én vrede als we dat voor onszelf zo evident vinden.

Mark Heirman

— Mark Heirman was hoofdredakteur van *Pax Christi* in de jaren zeventig. In de jaren tachtig bouwde hij als directeur een *Internationale Vredesinformatiedienst* uit (IPIS, Antwerpen) om vooral ook het wetenschappelijk vredesonderzoek in Vlaanderen te stimuleren. Nu redakteur van het missionaire maandblad *Wereldwijd*.

ADVERTENTIE

4.500 m² TOONZALEN

De grootste en meest gespecialiseerde sierschouwenzaak.

Terwijl U even wacht ontwerpen wij Uw schouw helemaal volgens Uw persoonlijke woonwensen.

Doe-het-zelvers ontvangen bij het materiaal een duidelijke werktekening.

Omdat het onder Vlamingen blijft, „10% extra korting op onze laagste prijs”. Recent nummer van „WIJ” volstaat als bewijs.

OPEN HAARDENBOUW, Esserstraat 1, 3688 KINROOI.
Open van 9 tot 19 u. 's Zaterdags tot 18 u., 's Zondags 17 uur.

MEST MET HOPEN

TENEINDE voor deze door mestoverschotten bedreigde Vlaamse regio's een structurele oplossing te bieden, riep voorzitter *J. Gabriëls* in aanwezigheid van de kamerleden *D. Vervaeke, J. Caudron, J.P. Pillaert* en senator *R. Geeraerts* de pers samen en stelde zijn crisisdecreet inzake bodem- en waterbescherming voor.

INDUSTRIËLE VEEHOUDERIJ

De landbouwsector evolueert van een grondgebonden naar een niet-grondgebonden landbouw. Industrialisering in de landbouw laat immers een enorme landbouwproductie toe op een beperkte oppervlakte. Deze vtmestpolitiek stelt echter zware problemen met betrekking tot de gevormde mengmesten, die over een steeds krimpend landbouwareaal verspreid moeten worden.

Omdat de industriële veehouderij hierbij ook nog onregelmatig verspreid is over Vlaanderen, vormden zich concentratie-gebieden. Het valt meteen op dat de hoogste mestproducties zich situeren op de landbouwkundig minst interessante landbouwgronden; de Westvlaamse zandbodems, de Antwerpse en Limburgse Kempen.

Het is bijgevolg ook in deze gebieden dat zich de grootste problemen met betrekking tot de milieuvervuiling stellen.

NORMERINGEN

Afhankelijk van de gekozen basisnorm lopen de schattingen voor de mestoverschotten in Vlaanderen uiteen. Bij de fosfaatnorm van 125 kg/ha/jaar berekent men een structureel overschot. Als de norm van 150 kg/ha/jaar gehanteerd wordt, kan men gemiddeld spreken van een status-quo. Dit neemt echter niet weg dat binnen vele arrondissementen en gemeenten deze norm overschreden wordt, terwijl andere streken bijgevolg onder dit gemiddelde blijven.

Alhoewel niet wettelijk vastgelegd, hanteert OVAM deze norm als een gemiddelde tussen de huidige mestgift aan de bodem en de na te streven ecologische norm. Het is echter ook voor hen duidelijk dat enkel de norm van 125 kg/ha/jaar op termijn tot een minimale milieuvervuiling aanleiding geeft.

Recente cijfers van OVAM tonen aan dat vooral de streek van Tiel-Roeselare met de grootste overschotten te kampen heeft. West-Vlaanderen spant met zijn 8.333 varkenshouders en 6 miljoen varkens de absolute mestkroon. Ook de Antwerpse en Limburgse Kempen tonen overschotten bij de norm van 150 kg/ha/jaar.

MILIEU-EFFEKTEN

Alhoewel meestal de fosfaatnorm ter kwantificatie gebruikt wordt, stellen op korte termijn vooral de stikstofderivaten — waaronder de nitraten — grote problemen.

De effecten van overdreven bemestingen zijn sterk afhankelijk van de bodemsamenstel-

Steeds meer en meer wordt ook de landbouw als een belangrijke vervuiler aanzien. Onlangs nog berekende SOBEMAP dat de landbouwsector minimaal 20 £ bijdroeg in het totale watervervuilingspakket.

Voor de overproductie van mengmesten, eigen aan de industriële veehouderij, zorgde in overschotsgebieden voor grote problemen inzake oppervlakte- en grondwaterkwaliteit. Dit stelt uiteraard belangrijke problemen voor het leefmilieu en volksgezondheid.

ling en de geologische vorming. Omdat de overschotsgebieden veelal in zandige streken gekoncentreerd zijn, is doorsijpeling van mestderivaten naar de grond- en oppervlaktewateren het grote gevaar.

Zandbodems hebben immers een zeer beperkt filterend effect t.o.v. de mobiele nitraten. Watervervuiling door nitraataanrijking vormt in deze regio's een ernstig probleem, niet alleen voor de talrijke particuliere waterputten die in verbinding staan met de bovenste grondwaterlagen, maar ook voor de drinkwaterwinningen die deze waterlagen gebruiken.

In deze kwetsbare gebieden wordt in het grondwater de Europese risiconorm van 50 mg nitraat/liter vaak ruim overschreden. Uit de lokalisatie van grondwaterwinningen en nitraatgevoelige grondwaterlagen (bestemd

voor openbare drinkwatervoorziening) kunnen 5 probleemzones weerhouden worden: gemeente Avelgem, omgeving Brussel, Zuid-Limburg, Noord-oost-Limburg.

Drinken van nitraatvervuild water stelt directe gevolgen voor de volksgezondheid (blauwziekte babies, verhoogd kankerrisico...).

Vanzelfsprekend stelt overbemesting tevens belangrijke problemen t.o.v. de oppervlaktewatervervuiling. De enorme organische aanrijking veroorzaakt een eksponentiële groei van algen en waterplanten, waardoor het leven in het water — door zuurstoftekort — al snel onmogelijk wordt.

ALARMBEL

Gezien de ernst van de situatie luiden steeds meer particuliere en overheidsorganisaties de noodklokken.

Studies van de Vlaamse waterzuiveringsmaatschappij (VWZ), de openbare afvalmaatschappij (OVAM) en zelfs de drinkwatermaatschappijen hebben reeds herhaalde malen op de gevaren van overbemesting gewezen.

Het uitblijven van het langverwachte mestdecreet had tot gevolg dat meerdere lagere besturen hun verantwoordelijkheid namen en plaatselijke maatregelen troffen (provinciebestuur West-Vlaanderen, gemeente Bree, Maaseik...). Deze gang van zaken duidt enigszins op de hoogdringendheid van het mestprobleem, maar verlegt de druk naar de aangrenzende gebieden waar geen beperkende maatregelen van kracht zijn.

De grensgemeenten in de Antwerpse en Limburgse Kempen zitten met een bijkomend probleem. Vermits in Nederland wel al een strenge mestverordening heeft, is uitvoer naar Vlaanderen voor hen een voor de hand liggende oplossing. Alhoewel dit in principe enkel kan voor Nederlandse boeren met eigendom of pacht in Vlaanderen, blijken illegale mesttransporten nog zeer frekwent voor te komen.

TIJDELIJKE BOUWSTOP

De Volksunie achtte om deze reden de tijd rijp om een uniforme aanpak voor de Vlaamse overschotsgebieden te bewerkstelligen. Een eerste stap in het nieuwe voorstel is het niet verder laten toenemen van de bemestingsdruk in de gebieden die reeds met een overschot te kampen hebben (mestproductie hoger dan 150

kg/ha/jaar). Dit kan enkel door een tijdelijke stallenstop in overschotsgebieden.

Ook gebieden waarin het grondwater kwetsbaar is voor verontreiniging (vb. Limburgse Maaskant) en waarin het grondwater de Europese drinkwaternorm gemiddeld overschrijdt, komen voor deze maatregel in aanmerking.

Het is duidelijk dat deze krisismaatregel enkel gesteld kan worden in afwachting van het overkoepelende ontwerp van mestdecreet, momenteel in voorbereiding bij het kabinet *Kelchtermans*.

In zijn krisisdereet laat Jaak Gabriëls de afbakening van de overschots- en kwetsbare

landbouwgronden over aan een door de bevoegde minister aan te duiden technische werkgroep.

Op langere termijn dient de bemestingsnorm afgebouwd te worden naar de minimumnorm (ekologische norm). Dit kan enkel door een door de overheid gedicteerde normafbouw in fasen waarbij de uiteindelijke normen gekozen zijn in functie van de aard van de bodem en het gewas.

De veelbesproken mestbank kan hierin als een overgangsinstrument gebruikt worden.

Met dit krisisdereet biedt Jaak Gabriëls een eerste concrete maatregel aan tot oplossing

van een probleem dat reeds jaren bekend is maar toch nog steeds grotere proporties aanneemt. In deze tijd waarin iedereen de mond vol heeft over de leefmilieuproblematiek is het zaak de milieuvuiling ten minste op het huidige peil te bevrozen en dit in afwachting van structurele oplossingen. In deze kontekst kan dit nieuwe voorstel een voorname rol spelen.

Patrick Hermans

De persmap „Moet er nog mest zijn?” met daarin het krisisdereet is op eenvoudige aanvraag te verkrijgen op het VU-sekretariaat 02/219.49.30.

KALVERGIER EN OUDEJAARSMEST

In navolging van de nationale perskonferentie over mestoverschotten vulde senator Rob Geeraerts de materie verder aan. Hij legde de nadruk op enkele tipisch Kempense aktuele problemen. Geeraerts, als industrieel ingenieur een specialist terzake, werkte mee aan het VU-krisisdereet. Hij had verder diverse kontakten met kalvervetmestorganisaties en zal binnenkort de verantwoordelijke minister interpellieren over de nog steeds voortdurende grensoverschrijdende mesttransporten.

Kalvergië is het meest problematische drijfmest. Het heeft een zeer minieme bemestingswaarde (het bestaat voor 98% uit water), maar is zeer vervuilend voor waterlopen, bodem en grondwater. In '86 waren er in Vlaanderen 109.000 mestkalveren, waarvan 64.000 in het arrondissement Turnhout. Kalvergië is dus een tipisch Kempens probleem.

Kalvergië is verantwoordelijk voor 25% van de fosfaatoverschot en 50% van de stikstofoverschot. Vooral de gemeenten Retie, Vosseelaar, Kasterlee, Dessel, Arendonk, Baarle-Hertog en Oud-Turnhout kampen met een kalvermestprobleem. Die mest wordt illegaal geloosd of als overbemesting uitgereden op landerijen.

Geeraerts stelt dat de komende mestbanken dit probleem niet zullen aankunnen. Transport is immers uitgesloten omdat de mestwaarde te laag is en het niet haalbaar is vuil water over verre afstanden te vervoeren. De provincie Antwerpen wil nu een zuiveringsinstallatie bouwen, waarbij de kalvergië omgezet wordt in slib (dat bruikbaar is als mest) en fosfaathoudend afvalwater, dat verder kan gereinigd worden in een waterzuiveringsstation. Investeringskosten: 65 tot 80 miljoen frank, uitbatingkosten: 15 tot 17 miljoen per jaar.

De vetmesters vrezen dat de uitbatingkos-

ten volledig door henzelf zullen moeten gedragen worden. Dit zou de winst per kalf halveren. Geeraerts vindt niet eerlijk: zolang niet iedereen gebonden is door dezelfde regels, mag men niet willekeurig een aantal boeren belasten voor de verwerking van mestafval. De overheid moet hier een overgangsmaatregel treffen. Geeraerts stelt voor het projekt in de Kempen te beschouwen als een pilootprojekt, dat niet door de betrokken boeren betaald dient te worden. Anders zou per 100 fr. die een boer in West-Vlaanderen verdient, een boer in de Kempen maar 50 fr. verdienen. Belasting

kan er volgens Geeraerts wel komen, indien deze gelijk is voor alle vetmesters in het land. Hier moeten ook de internationale konkurrentieverhoudingen in acht genomen worden.

DRIJFMESTTOERISME

Een tweede specifiek probleem waar Geeraerts de aandacht op vestigt, is het mesttoerisme van Nederland naar Vlaanderen. De ladingen Nederlands drijfmest rijden nog steeds ons land binnen zoals voorheen. Kontrolē is onbestaande.

In een studie van het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie verschenen onlangs cijfers over de gevolgen van drijfmest op de luchtvervuiling en de verzuring van het milieu. Die verzuring is vooral nefast in bepaalde gevoelige gebieden, zoals de Kempense vennen.

Opvallend in het rapport is de invloed van lozingen van drijfmest in de winterperiode, vooral november-december. Op dat moment wordt veel drijfmest uitgereden op gronden die in feite geen mest nodig hebben, waardoor een deel naar de beken afvloeit, een ander deel in de grond doorsijpelt en een ander deel de lucht gaat vervuilen. Waar de normale vastgestelde waarde aan ammoniak in de lucht rond 10 à 20 mikrogram per kubieke meter ligt, wordt dit 50 tot 60 in de wintermaanden, met zelfs pieken tot 106. Deze piek werd vastgesteld op 31 december '87 in Postel. In plaats van oudjaar te vieren, gaat men dus blijkbaar mestafval uitrijden! De overheid laat betijen: de betrokken minister is op de hoogte, maar neemt geen initiatief. En de doeaniers hebben niet de middelen en de macht om de transporten tegen te houden.

(pdj)

Rob Geeraerts legde de vinger op de stinkende wonde van kalvergië en drijfmest in de Kempen. (foto archief)

LIEFDE, SEKS EN OCHARME...

De journalisten en fotografen — want zij is nog knap ook — stonden in de rij, in het Antwerpse Scandic Crown Hotel, waar *Shere Hite* (1946) was neergestreken op verzoek van haar Vlaamse uitgever Facet nv, om een luik in haar wereldpromotietoer voor het nieuwste boek *Vrouwen en minnaars: Hite over relaties met mannen* (208:598 fr.) af te werken.

SPRAAKWATER

Hite publiceerde reeds in 1976 het controverse *Hite rapport: Een studie over de seksualiteit van de vrouw*, later gevolgd door een rapport over de mannelijke seks en zeer recent was er van haar de ontroerende, dikke turf *Vrouwen en liefde*.

Haar wordt nogal eens verweten dat ze niet erg wetenschappelijk te werk zou gaan in haar onderzoeken, terwijl weer anderen beweren dat onderzoek over liefde en seksualiteit nooit wetenschappelijk kan zijn. Haar fans echter, zeggen dat seks niet plaatsvindt in een laboratorium en dat onderzoek zoals Hite het pleegt te doen, waarschijnlijk de enige juiste manier is.

In ieder geval snijdt ze iedere keer opnieuw een onderwerp aan, dat de tongen plots spraakwater lijkt te geven en dat journalisten de pen doet slijpen.

Hite katalogeert de ervaringen van vrouwen uit verschillende klassen, rassen en socio-ekonomische achtergrond. Seks en liefde lijken wel het mes dat doorheen al deze verschillen heen snijdt, de twee dingen waarbij vrouwen het meest gemeen hebben. In *Vrouwen en liefde* had Hite het over de hele emotionele

ADVERTENTIE

**VOOR GELDZAKEN WENDT U
ZICH LIEFST TOT EEN VAKMAN**

- HYPOTHECAIRE LENINGEN
1ste, 2de, 3de rang
- GELDBELEGGINGEN

MERCKX NESTOR
STWG. OP BERGEN 864
1080 BRUSSEL

Tel.: Tijdens de week:
218.14.40 (v.10 tot 13u.)
Tijdens week-end: 523.36.34.

SHERE HITE

EN KATE COLLERAN

**VROUWEN
EN MINNAARS**

**HITE
OVER
RELATIES
MET
MANNEN**

relatie, waarvan seks maar één deel is: als het fout gaat met de liefde, gaat het vroeg of laat ook fout met de seks...

VROUWEN EN MINNAARS

Haar nieuwste boek is een revolutionaire wegwijzer voor de jaren negentig. Het is de sinteze van haar vorige bestseller *Vrouwen en liefde*, die ze zelf te dik en te duur vond.

Het spitst zich vooral toe op het gegeven: *Wat wil een vrouw uit een relatie krijgen en halen en wat krijgt ze uiteindelijk?* De verhalen in dit boek opgenomen, staan portret voor de vele niet vertelde verhalen van andere vrouwen, in de meeste ervan zien we hoe vrouwen het moeilijk hebben met de onachtzaamheid van hun man, vriend, minnaar, wanneer het om de kleine dingen gaat, de zogenaamde small talk. Ook hoe vrouwen het moeilijk hebben met de dubbele standaard die mannen plegen te hanteren tegenover vrouwen, en niet in de laatste plaats hebben ze het over de kleine gevoeligheidjes die een relatie tot een hel kunnen maken. Zeer dikwijls wordt ook een steen geworpen naar de vrouw zelf, want zijn zij het niet die de mannen opvoeden van kind tot man? Falen zij niet en geven zij niet teveel toe aan de druk van buitenaf?

VERSCHILLEND

Iedereen die een boekhandel binnenstapt, vindt daar hele rekken vol met boeken over relaties, zeer dikwijls in boekentaal geschreven en voor vele vrouwen (en mannen) dus ook onbegrijpelijk. Als je Shere Hite vraagt waarom haar boeken van de andere verschillen, kijkt ze bijna kwaad:

„Als je de som maakt van deze boeken, schrijft hiervan ongeveer 99 % die over relaties handelen, hoe de vrouw zich kan veranderen om „perfekt” te zijn, of in andere woorden: zich kan aanpassen in het door mannen ontworpen stramien.”

Ze heeft het verder over het feit dat mannen beweren dat indien vrouwen de liefde iets minder ernstig moesten nemen, het veel gemakkelijker zou zijn. Voor hen uiteraard! Maar Hite wil niet dat mannen het gemakkelijk hebben, ze wil dat hen wordt geleerd dat een relatie ook *emotie* betekent. Ze is uiteraard niet blind voor het feit dat mannen het zeer moeilijk hebben in hun beroepsleven en dat ze daar soms op hoofden en buiken moeten trappen om aan de top te komen, zodat er weinig plaats voor emoties rest. Het zal natuurlijk moeilijk zijn om deze cirkel te doorbreken, maar het moet. Er zijn ook mannen die het proberen en die zichzelf bevrijden van de stereotipes, maar die zijn nog met een vergrootglas te zoeken. Vele mannen zitten zelf gevangen in hun stereotipes, maar zijn zij niet het sterke geslacht, kunnen zij dan niet hun sterkte gebruiken om de banden te doorbreken, in plaats van hun hoofd in het zand te steken?

Vrouwen willen uiteraard ook in de jaren negentig van mannen houden, maar willen wel het emotioneel kontrakt wijzigen. Hite probeert nieuwe woorden te vinden voor wat er in relaties gebeurt. Ze schrijft over de nieuwe seksualiteit en AIDS, geeft een totaal nieuwe visie op ruzie, heeft het over blijven of weggaan, over het alleen staan en de vrouw als vriendin en als minnares.

Mannen die op hun hoede zijn, of mannen die iets willen leren, kunnen zich best dit boek aanschaffen, zodat ze alvast verwittigd zijn. Voor vrouwen is het gewoon een boek dat ze na lezing ook hun partner moeten *verplichten* te lezen. Verplichten? Ja, want misschien hangt je geluk er wel van af?

— *Vrouwen en minnaars*. Shere Hite. Uitg. Facet, Antwerpen. 208 blz., 598 fr.

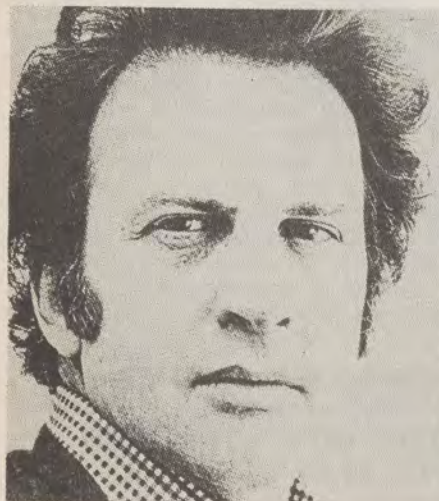
KNS: AANPRIJZEND AKTEURSTEATER

The Dresser is terecht het bekendste stuk van Ronald Harwood (*Kaapstad, 1934) die zijn carrière inzette als kleder, akteur en ten slotte zakelijk leider van Sir Donald Wolfit's toneelgezelschap. *The Dresser* werd gecreëerd in 1980 en kende, ook dank zij de bijzonder geslaagde verfilming (1983), met o.m. Albert Finney en Tom Courtenoy, een wereldwijd succes. Ronald Harwood is geen onbekende in Vlaanderen. De KNS bracht reeds zowat tien jaar geleden een opgemerkte opvoering van *Een Familie*, en de dertiendelige BBC-reeks over de geschiedenis van het teater, *All the World's a Stage*, werd ook door de BRT uitgezonden.

The Dresser — de titel werd door Jos van Gorp passend vertaald als *Achter de Schermen* — is een strak en sterk gekonstrueerd stuk, boordevol humoristische enterstatements, ironische dubbele bodems en verwijzingen naar de folklore en bijgeloof van het teater, duidelijk gevoed ook door de eigen ervaring van de auteur.

GENIE EN KLOWN

Tijdens de Londens Blit brengt het sjofele, rondreizende gezelschap van auteur-direkteur Sir een opvoering van Shakespeare's *King Lear* op de planken. Sir, eens een groot akteur, is uitgeblust, uitgeput, de volledig psychische en fisische ineenstorting nabij. De vertoning moet haast afgelast worden, maar Norman, Sir's kleder, weet hem op te monteren en de scène op te jagen. Na de geslaagde voorstelling sterft Sir in zijn kleedkamer Molière's

Ronald Harwood.

dood. Dit eenvoudig stramien is echter aanleiding tot een veelzijdige en pregnante meditatie over kunst en leven, over verbeelding en werkelijkheid, over het menselijke tekort en het misverstand dat altijd op de loer ligt.

Willy Vandermeulen tekent ten voeten uit de tegelijk megalomane en lucide Sir, en hij doet dat briljant en overtuigend. Met groot talent en eenvoud bespeelt hij de hele gamma van gevoelens die de rijke en komplekse gelaagde persoonlijkheid van Sir uitstraalt en oproept, een mengeling van cinisme en tederheid, gewiekst kabotinage en ontwapende eerlijkheid, generositeit en kleinheid, ijdelheid en deemoed. Heen en weer geslingerd tussen heerlijk zelfbedrog en ontuchtende zelfkennis verschijnt Sir als een exemplaire belichaming van de artistieke enkeling, genie én clown, verscheurd tussen het sublieme en het groteske. *Huber Damen* geeft pakkend gestalte aan Norman, de trouwe, verwijfde en gemaniëerde kleder. „Il n'y a pas de grand homme pour son valet de chambre”, luidt het Franse spreekwoord, en het is hier ongetwijfeld van toepassing. Maar de knecht heeft ook uit gemakzucht, ja, wellicht, maar ook uit overtuiging, gaandeweg alles gegeven aan de meester, op wie hij zijn gefrustreerde tederheid projectert. En uitgerekend in die bemoederende overgave vindt hij de luttel, illustere maar toch reële zelfbevestiging die hem zozeer ontbreekt. Zonder de knecht bestaat de meester niet — dat is de troost van Norman, die inderdaad vaak aan de touwtjes trekt (al is geen van beiden de dupe van de ander, zoals het een oud koppel past).

In dit klimaat van vermoeide haat-liefde, waar elke relatie ambigu is en elk gevoel zijn hels of zalig tegengestelde oproept, verschijnt de lichtende wereld van de kunst als enige toeverlaat en, paradoksaal, als enige waarheid die de mens opjaagt en dat zelfoverwinning en zelfoverschrijding dwingt. En al wordt een blik achter de schermen gewopen, toch blijkt het stuk een indrukwekkende hulde aan de artistieke creativiteit.

AANBEVOLEN

Ongeacht de tergende ontgoocheling en verlies van alle illusies blijven zelfs Mylady — Sir's gezelling (*Denis Zimmerman*) — en de zakelijke Madge (*Peggy de Landtsheer*) in de ban van de tirannieke, onvoorspelbare, onuitstaanbare en onmisbare akteur — dé grote man van hun leven. Wanneer Sir aan Madge de vraag stelt of ze gelukkig is geweest en of het de moeite was, luidt het antwoord: „Ik ben

Willy Vandermeulen als lucide Sir en Huber Damen als de trouwe Norman.

niet gelukkig geweest. Het wás de moeite waard.” In dat antwoord ligt het kernthema van het stuk besloten. Wanneer Sir sterft, is de voorstelling voor iedereen voorgoed afgelast. De magie en de poëzie die Sir, ondanks alles, aan hun leven schonk, ruimt de plaats voor alledaagse proza.

Met *Achter de Schermen*, in een diskrete regie van Aike Dirkzwager (*Amsterdam, 1959) en passende decor en kostuums van John Bogaerts, brengt de KNS voortreffelijk akteursteater. Het verbluffende koppel *Vandermeulen-Damen* levert een feilloze en vaak aangrijpende prestatie, echter zonder *Denise Zimmerman* en *Peggy de Landtsheer* te verpletteren — een gevaar dat allerm minst ondenkbaar is. *Ray Verhaeghe* als nar en *Leo Madder* als Mr. Osenby, de akteur als angry young man met literaire ambities, brengen elk een geslaagde compositie in miniatuur. Deze voorstelling, die een tikkeltje heilzame nostalgie ademt, is zonder meer, en zonder enige restrictie, aanbevelenswaardig.

Henri-Floris Jaspers

— *Achter de Schermen*. Tot midden december. Plaatsbespreking: KNS-Stadsschouwburg, Theaterplein, Antwerpen. Elke dag van 11 tot 16 uur, behalve maandag. Tel.: 03/231.97.50. Avondkas: vanaf 19u.

ALLES IS AL GEZEGD, GESCHREVEN, GETOOND...

Van **Weit until spring**, **Bandini** van *Domini-que Deruddere* en met **Joe Mantegna**, **Ornella Muti**, **Fay Dunaway** en **Michael Bacall** (we gaan nog van die knaap horen!), is alles wat er over gezegd, geschreven en getoond werd, waar. Je wordt er stil van. Gewoon de beste „Vlaamse” film aller tijden.

In de serie **Blanke redders** van Zuid-Afrika verschijnt nu het derde deel op uw bioscoop-scherm. Na *Cry Freedom* en *A world apart* is er **A dry white season** van regisseur **Euzhan Paley** — een zwarte.

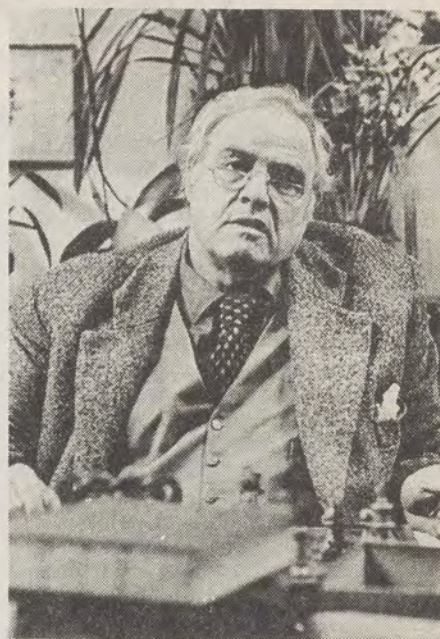
Lijkt de inleiding wat negatief, ze is niet zo bedoeld, want het uiteindelijk heil van Zuid-Afrika zal toch moeten komen van de blanken die hun verstand gaan gebruiken en dit in samenspraak met de zwarten. Verwacht geen romantiek in deze film, want hij is eerder hard en bitter.

Wanneer op een dag de zoon van Gordon Ngubene (een formidabele *Winston Ntshona*) thuis komt, met kapot geslagen billen van de stokslagen, zegt Gordon's baas Ben du Toit (de beste rol sinds jaren voor *Donald Sutherland*), die gelooft in de rechtvaardigheid van het Zuidafrikaanse apartheidssysteem, dat de politie wel een reden zal hebben gehad om de jongen te straffen.

De kijker wordt getoond hoe onschuldig de jongen eigenlijk wel was, later zien wij hem mee opstappen in een studentenbetoging. We schrijven 1976 en wanneer blanke soldaten aan *prijsschieten* lijken te doen, vallen er nogal wat dodelijke zwarte slachtoffers, waaronder vele kinderen. Zoon Ngubene is niet bij de slachtoffers, niet bij de gekwetsten en niet bij de opgesloten, hij is nergens. Wanneer Ben du Toit zijn tuinman Ngubene wil helpen bij zijn speurtocht, krijgt hij de raad zich nergens mee te bemoeien. Maar du Toit gaat dwarsliggen en weldra zal blijken dat de jongen werd vermoord — in zijn cel — door de geheime politie. Wanneer even later ook Gordon Ngubene verdwijnt is het teveel voor Ben du Toit en gaat hij de misstanden openbaar aanklagen. Hij neemt advocaat Ian McKenzie (*Marlon Brando* in een opmerkelijke gastrol) in de hand, die het Zuidafrikaanse (en ook vele andere landen kunnen hier nog worden aan toegevoegd) rechtssysteem in één zin samenvat: gerechtigheid en wet zijn twee verre neefjes — die helemaal niet met elkaar praten. Ian McKenzie

verliest het proces tegen geheim agent Stolz (een bijzonder onsympatieke rol, maar walgelijk goed verdedigd door *Jurgen Prochnow*), die wordt vrijgesproken van de vreselijkste misdaden tegen de mensheid. Ben du Toit wordt nu uitgespuwd door zijn blanke broeders en hij wordt steeds radikaler. Hij brengt herhaaldelijke bezoeken aan Soweto, om de nog radikaler Stanley (*Zakes Moko*) te ontmoeten en een nieuwe zaak tegen Stolz op te bouwen.

Dit verhaal heeft helemaal geen happy-end, maar dat zal het verhaal van apartheid ook wel niet krijgen. Prangend. Zien!

Willem Sneer **Marlon Brando** in een glansrol

ADVERTENTIE

Succesvol zijn laat men zien...

C.N.CO.
Claesey Collection

- Inrichting van direktiekantoren
- Systeemmeubelen
- Ergonomisch zitcomfort
- Totaalinrichtingen

ANTWERPEN: ANTWERPSESTEENWEG 363 - 2500 LIER — TEL. 03/480.22.51

BRUSSEL: TOLLAAN - PLANET I - 101 B - 1940 SINT-STEVENSWOLUWE — TEL. 02/725.20.35

28 MUZIEKSKES VAN JAN SMED

De groep Jan Smed, een ensemble dat sinds 1969 hoofdzakelijk traditionele, instrumentale volksmuziek uit Midden-Brabant en de Antwerpse Kempen speelt, bracht onlangs een nieuwe plaat uit. De vijfde in de rij, al werd er deze keer van het traditionele vinyl afgezien: de groep legde zijn deuntjes vast op een straalplaatje of CD. De kleine wonderschijfjes maken furore, meer en meer opnames worden enkel op CD uitgebracht, de uitgevers achten het in vele gevallen zelfs niet eens meer nodig om nog een gewone langspeler te persen, zo ook Jan Smed. Voor diegenen die zich de luxe van een compact-discspeler nog niet kunnen veroorloven, geeft de groep z'n „Muziekskes”, want zo heet de nieuwste langspeler, ook uit op cassette.

MUZIEKSKES

„Muziekskes”, dit dialectwoord verwijst perfect naar de aard en de herkomst van het repertoire van Jan Smed, en naar de gebruikte instrumenten (dwarsfluit, blokfluit, fijfer, fluitje van een cent, hommel, slagwerk, viool, doedelzak, harmonika en kontrabas).

Jan Smed speelt geen Grote Muziek, maar eenvoudige, overwegend opgewekte melodietjes, *muziekskes* dus. Die heeft leider Wim Bosmans grotendeels geput uit Brabantse bronnen. Een belangrijk deel van het repertoire verzamelde hij in zijn eigen dorp, Boortmeerbeek. Een andere reeks melodieën trof hij aan in Leefdal, Wezembeek, Heist-op-den-Berg, Haacht en Stekene. In het stadsarchief van Mechelen ontdekte hij een handschrift uit 1849 van de Mechelse instrumentenbouwer en orkestleider Corneille Jean Joseph Tuerlinckx (1783-1855). Dit manuscript bevat o.m. een suite van volkse deuntjes met als titel *Bal Populaire*. Jan Smed speelt er drie stukjes uit. Andere schriftelijke bronnen zijn het zgn. *Antwerps dansboek* (uitgegeven in 1583 door Pierre Phalèse en Jean Bellère), de verzameling *Oude en Nieuwe Hollandse Boerenlietjes en Contradansen* (uitgegeven in Amsterdam tussen 1700 en 1716), het handschrift uit 1746 van de Antwerpse beiaardier Johannes de Gruijters, een anoniem, eind 18de-eeuws handschrift van een (vermoedelijk) Brabants spelman en de volksliedverzamelingen van Jan Bols en Theophiel Peeters. Er staan alles bij mekaar 28 *muziekskes* op de plaat, vooral dansmelodieën, maar ook een mars, een klaaglied en twee kerstliederen.

„Muziekskes” van Jan Smed is een mooie plaat. Mooi in z'n eenvoud, zeer direkt maar zuiver opgenomen (met 1 mikro in een kapel).

Jan Smed: streekeigen deuntjes sinds 1969.

Je krijgt op de plaat een perfecte weergave van hoe Jan Smed live klinkt.

Muziekskes is een pretentieloze, maar daarom niet minder waardevolle plaat, die nog maar eens illustreert hoe onuitputtelijk onze schat aan volkse, en traditionele streekeigen muziek is.

De groep Jan Smed, die dit jaar 20 jaar jong is, is nog altijd springlevend, met het uitbren-

gen van „Muziekskes” bewijzen zij dit eens te meer.

(ts)

— Muziekskes. Jan Smed. Te verkrijgen bij de groep zelf (Jan Smed: Wim Bosmans, Kwijtveld 16, 2980 Boortmeerbeek, 015/51.60.16) of bij Folk Corner Den Appel (P. Van Cauwelaertstraat 115, 1740 Ternat, 02/582.55.64). De CD kost 700 fr., de cassette 400 fr.

DAG VAN HET VLAAMSE LIED

Op zondag 19 november 1989 organiseert de Vlaamse Volkskunstbeweging (VVKB) de 24ste Dag van het Vlaamse Lied. Deze jaarlijkse manifestatie vindt plaats in de Blauwe Zaal van de Singel, Desguinlei te Antwerpen.

Onder impuls van wijlen Emiel Hullebroeck en Willem De Meyer werd in 1965 door Mon De Clopper, voorzitter van het VVKB, met dit initiatief gestart. Het heeft tot doel de blijvende aandacht te vestigen op het werk van eigen, Vlaamse tekst- en toondichters.

Het concert van de 24ste Dag van het Vlaamse Lied vangt aan om 14u.30 en brengt een programma van Vlaamse liederen met een ruime aandacht voor samenzang.

Dit jaar wordt speciale aandacht besteed aan het liedrepertoire van Gaston Feremans, die 25 jaar geleden overleed. Ook wordt Lode

Dieltiens gehuldigd voor zijn verdiensten voor het Vlaamse Lied.

De organisatie is in handen van de Vlaamse Volkskunstbeweging vzw. Het Algemeen Nederlands Zangverbond en het Davidsfonds verlenen hun medewerking. De Dag van het Vlaamse Lied wordt gesteund door het Noordstarfonds, culturele stichting de Noordstar en Boerhaave, Gent.

De algemene toegangsprijs bedraagt 350 fr. Leden van VVKB, ANZ, Davidsfonds, alsook 3-plus-passen en groepen van min. 10 personen betalen 300 fr.

Kaartenverkoop en reservatie: Vlaamse Volkskunstbeweging, VVKB Nationaal Trefpunt, Baron Dhanislaan 20, bus 3, 2000 Antwerpen. Tel.: 03/238.94.12.

Uit „A dance for you” met op het voorplan Dawn Fay en Chris Roelandt.

BALLET VAN VLAANDEREN: AKTIEF

Op 1 en 2 november oogste Vlaanderens balletgezelschap luid applaus tijdens het vermaarde *Dimitria Festival* in het Griekse Thessaloniki met „A dance for you”. Dit programma, dat hier al te zien was, bestaat uit vier balletten, waar de liefhebbers van zowel klassiek als modern ballét hun gading in vinden.

De voorstelling wordt nog gebracht op 15, 16 en 17 december op het vernieuwd plateau van de Koninklijke Vlaamse Opera te Antwerpen.

Op 18 en 19 november wordt daar ook het klassieke ballet „*La Syphide*” hernomen. In december wordt uitsluitend de succesvolle *Don Quichoté* van Rudol Nureyev gedanst, in Antwerpen (4 en 5), in Hasselt (7) en verder nog zesmaal in Nederland. Op het einde van het seizoen 1989-90 reist de groep met deze produktie naar Taiwan.

WERELDKREATIE

De viering van de 20ste verjaardag van het Koninklijk Ballet van Vlaanderen wordt ingezet

met de wereldkreatie van een avondvullend ballet in drie bedrijven van de Amerikaanse koreograaf Stuart Sebastian. De titel is „Camelot” en het ballet is gebaseerd op het boek „Le Morte d’Arthur” van Sir Thomas Malory. Het vertelt het verhaal van het leven en de dood van koning Arthur, zijn vrouw Guenievere, de ridders van de Ronde Tafel, de tovenaer Merlijn en het zwaard Excalibur. Het is een verhaal over liefde en verdriet, trouw en ontrouw, moed en ridderschap en de tegengestelde krachten van goed en kwaad.

De première van „Camelot” heeft plaats op 16 maart 1990 in het Koninklijk Cirkus te Brussel in samenwerking met de Koninklijke Muntchouwburg. Vanaf 19 mei staat de produktie in de KVO te Antwerpen. Dat Gent in de komende programmatie niet aan bod komt, heeft te maken met de onbeschikbaarheid van de KVO aldaar. Gedetailleerde inlichtingen over de volledige programmatie en abonnementen voor het hele seizoen 1989-90 (ook wat de musical afdeling betreft) kunnen bekomen worden bij het Ballet van Vlaanderen, Keizersstraat 14, 2000 Antwerpen (03/234.34.38).

GENIET JE SLANK

En jawel, dan bedoelen we inderdaad, eet je slank. Dit kan een tegenstrijdigheid lijken, maar is het niet. Deze verrassende stelling is gebaseerd op een nieuw hoofdstuk van de — uiteraard uit Amerika overgewaaid — *New Age-filosofie*: wie aan tafel bewust kan genieten, slankt af.

ZORG EN ZIN

In de Verenigde Staten heeft men het begrip *fitness* vervangen door *wellness*... kortom, welbevinden in de plaats van de fitheidstress. Gedaan dus met het eenzame radijsje op het bord, met de dieetterreur en zinloze homepijnigers. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat van nu af ongeremdheid, mateloosheid en luiheid de troeven moeten zijn. Het devies van de wellness-profeten is: welbewust genieten in de plaats van overdaad of overdreven soberheid. Onder genieten verstaan we dan: zich concentreren op alle dingen die je doet en door ze also goed te doen er lust aan te beleven.

Voor het eten betekent dit dat de maaltijden met zorg en zin moeten worden samengesteld en bedachtzaam dienen te worden genuttigd. Want, zegt de nieuwe theorie, wie bewust van zijn voedsel geniet, eet minder. Dit is best te begrijpen. Wie aan tafel wil genieten, eet langzaam en kauwt goed. Zo komt het voedsel compakter in de maag en dat geeft vlugger een gevoel van verzadiging. Daarenboven stelt bewust genieten niet alleen het lichaam maar ook de geest tevreden. Ook dat laatste draagt bij tot het zich welbevinden. Wie daarentegen te veel en te snel slokt, staat ondanks de boordevolle maag vaak met innerlijke honger weer van tafel op.

GEEN KWAAD

De wellness-filosofen lanceren nog een andere slogan: „Kreativiteit contra Kalorieën”. Dit wil bv. praktisch zeggen: waarom zou je na het hoofdgerecht geen taartje met slagroom nemen als je vooraf een gemengd slaatje nam... of waarom zou je een heerlijke spaghetti Bolognese maar half nuttigen, als je daarna een lekker fris appeltje schilt? Zo kan je eindeloos en zinvol eksperimenteren.

Maar hou voor ogen: dagelijks goed eten is geen dik makend kwaad, maar een verrijking. Alles waar je zorg aan besteedt en waar je bewust van geniet, zorgt voor lichamelijk en geestelijk welbehagen. Smakelijk.

HERSENBREKER

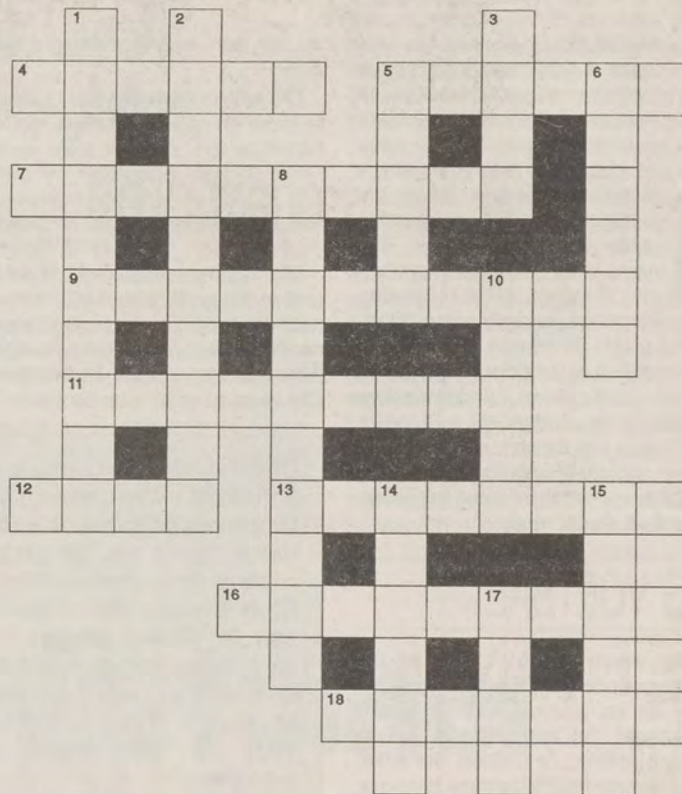
OPGAVE 16

HORIZONTAAL

4. Berekend (6)
5. Bij die tekens begint men aan Parijs te denken (6)
7. Wat wezenlijk van belang is (10)
9. Een verbinding die blijkbaar problemen oplevert (5,2,4)
11. Twee zuivelproducten leveren samen nogmaals zo'n produkt op (9)
12. Zeker, een scherpe buiging (4)
13. Zonder één datum over te slaan (8)
16. Lekkere koek, ondanks het brekend geluid (9)
18. Nabij de Sinjorenstad moeten ze ooit hoorbaar gelost zijn (7)

VERTIKAAL

1. Zorgen dat men zich bij de kapper uit de voeten maakt (10)
2. Dat geschrift herinnert aan een zekere gebeurtenis (10)
3. Zo'n kledingstuk komt uit een Antwerps stadsdeel (4)
5. Nagebootst lichaamsdeel van een koe (5)
6. Maar waar? (6)
8. Ontbinding van beentjes (10)
10. Druk bezig met het maken van omwentelingen (5)
14. Keelgeluid (6)
15. Hij weet er alles van (6)
17. Leeg, en toch kan het best aardig zijn (4)

WINNAAR OPGAVE 14

Tussen de juiste oplossingen van onze 14de Hersenbreker haalde een onschuldige hand Gusta Verhaegen, De Beuckerstraat 66, 2018 Antwerpen als winnaar uit de bus. Onze winnares zal eerstdaags haar prijs in de bus krijgen.

Uitkijken dus Gusta!

OPLOSSING OPGAVE 15

Horizontaal: 1. roest; 7. kater; 8. klaar; 10. opinieweekblad; 13. piano; 14. lepers; 15. eigeel; 16. krasse; 18. Kallo; 19. afwerpen; 20. verdoen.

Vertikaal: 2. Osaka; 3. strooibriefjes; 4. kauw; 5. trekvogel; 6. krimp; 8. koper; 9. uitroepteken; 11. effenaf; 12. laken; 17. Schelde.

SATERDAG

1989: toeristische topper
Vooral in de DDR.

CVP wil evalueren
Martens zet reeds valhelm op.

DDR-KP radeloos
Leipzigzag.

Suiker Tienen verkocht...
...aan zoetsucker.

SCK-afval toch in de grond
Mollewerk.

Werkloze wint superlotto
Dopt zijn boontjes.

„Jullie in Vlaanderen hebben zo van die gezellige wijsheden langs de straat staan: „De drank is uw vijand” en dan honderd meter verder op de pastorie: „Maak van uw vijand uw vriend”.”

Fons Jansen

VIER OP VIJF IS VEEL

ANDERLECHT en Aad de Mos lopen al drie maanden op de toppen van hun tenen. Ook in wat „de week van de waarheid” werd genoemd bleef de Brusselse club recht overeind. Waarmee niet is gezegd dat zij onaantastbaar boven de concurrentie verheven voetbalt. Met name in de bekermatch op Cercle Brugge bleek Sporting kwetsbaar. In Barcelona werden andere tekortkomingen zichtbaar. De manier waarop rijkelijk betaalde vedetten de simpelste doelkansen met hardnekkigheid bleven verkwanselen, stemde tot nadenken. Anderlecht was ijverig bezig zichzelf uit te schakelen toen in extremis en niet zonder meeval (de plaatselijke achterhoede blunderde kollektief) toch nog het bevrijdend doelpunt uit de lucht viel.

SNEDIG VOETBAL

In Mechelen waren Van der Linden en zijn vrienden opnieuw in hetzelfde beddeke ziek. In de aanvang en de slotfase van de match kregen ze kansen zat om de strijd in hun voordeel te beslechten. Ze faalden niet enkel omdat Preud'homme traditiegetrouw ijzersterk stond te keepen. Er was ook eigen onvermogen mee gemoeid.

Wil Anderlecht Europees de top halen dan zal de trefzekerheid voorin in de lente moeten worden opgevoerd. Nationaal zit paarswit voorlopig goed. KV Mechelen liet in eigen huis immers de gelegenheid voorbijgaan om orde op zaken te stellen. Ondanks de tegenstander loodzware (mentaal én fysisch) extra-times in de benen had kon de ploeg van Ruud Krol geen afstand nemen. Integendeel. Anderlecht kreeg meer en betere kansen en dat was in de gegeven omstandigheden veelbetekenend. Waarmee geen afbreuk wordt gedaan aan de Europese verdiensten van KV. Tegen Malmö werd goed en snedig gevoetbald. Al mocht de Zweedse landskampioen geen Europese grootheid worden genoemd, hij had toch al Inter Milaan uitgeschakeld en tot dat soort prestaties zijn maar weinigen bekwaam.

In de marge van het gebeuren op het veld dreigt het duel Anderlecht-Mechelen nog wat bijgekleurd te worden door wat zo stilletjes aan op en „televisieoorlog” begint te gelijken. We kunnen begrijpen dat de clubs hun eigen belangen (de financiële dan want die primeren toch op al de rest) willen beschermen maar het gaat niet op de uitzending van een wedstrijd te verbieden die men, door de knop om te draai-

en, op een andere zender ongestoord kan zien.

Die woensdagavond werd bewezen dat grote clubs en grote voorzitters niet noodzakelijk hetzelfde zijn. Jammer maar waar.

GREAT OLD

Mechelen en Anderlecht in de kwartfinales dus en mogelijk stoten ook Antwerp en Luik naar die prestigieuze competitiefase door wanneer in de komende weken Stuttgart en Rapid Wien kunnen worden bedwongen. De *Great Old* verkeert in daverende vorm. De overwin-

Dit land blijft een Europese voetbalmacht. Vier van vijf clubs drongen vorige week door tot de derde ronde van de diverse Europese bekercompetities. Enkel Club Brugge viel naast de prijzen. In Wenen gingen de Westvlamingen eervol ten onder. Zij leverden er een spektakelwedstrijd af. Het zijn moeilijke tijden voor Jan Ceulemans en zijn ploegmaats.

Ook de uitschakeling in de Landsbeker kwam hard aan. Vooral omdat ook hier de indruk achterbleef dat anders ook had gekund. Georges Leekens weet nu echter wat hem te doen staat: werken zonder redevoeringen te houden en in de competitie zo hoog mogelijk eindigen.

Om financiële redenen is Club verplicht zich in de titelstrijd te mengen en dat schijnt niet vanzelf te zullen gaan...

ning op Club Brugge vormde het beste bewijs. Trainer Davidovic heeft de moeilijke seizoenaanhef overleefd. De mirakeluzen laatste minuten tegen Sofia brachten de kentering. Waarmee duidelijk mag zijn dat in voetbal nog andere dan objectieve krachten meetellen. Een moment geluk kan alles veranderen.

Dat geluk lachte deze keer ook Club Luik toe. Het doelpunt waarmee De Sart de *Hibernians* uitschakelde was een pure toevalstref. Die goal kan de toekomst van Club Luik evenwel veranderen want Rapid Wien blijft ondanks alles een haalbare tegenstander.

Patrick Versavel gaat met KV Mechelen naar de volgende ronde.

(foto M. Herremans)

Ons klubvoetbal houdt stand in de Europese top. Enkel West-Duitsland en Italië konden nog één ploeg meer kwalificeren. Zij stonden echter ook met één ploeg meer aan de start. De grote verliezers heten dit seizoen Spanje, Nederland en de Sovjetunie. De eerstgenoemden houden elk nog één, de Russen twee ploegen over. Spanje verloor in één klap Real Madrid, Barcelona, Valencia en Zaragoza. Dat moet pijn doen in een land waar met hopen pesetas wordt gezwaaid wanneer de betere buitenlanders zich melden. Inzonder de neergang van Real maakte pijnlijke bedenkingen los. Het Madrileens voetbalschip is blijkbaar zijn anker kwijt. De spelerskern oogt oud en uitgeblust en sportief werd de eigen traditie verkracht. Het Britse voetbalgeloof van Tos-

hack past niet onmiddellijk in het Latijnse kader van het Bernabeustadion. Ook in voetbal kunnen op zichzelf solide waarden onverzoeijlijk zijn. In Nederland moet en zal PSV vermoedelijk nog wel een tijdje kunnen ophouden. De manier waarop de Eindhovenenaars, bezield door een geweldige Eric Gerets die misschien toch maar best opnieuw de kapiteinsband van onze nationale ploeg wordt aangeboden, alsnog over Steaua Boekarest walsten was gewoon indrukwekkend. PSV is in Nederland evenwel het licht dat schijnt in de duisternis. De top is sterk maar de basis smal. Te veel toptalenten voetballen in het buitenland.

Dramatische ontwikkelingen ook voor voetballend Oost-Europa. De glasnost werpt voorsnog geen sportieve vruchten af. Twee Russische, één Oostduitse, één Roemeense en één Bulgaarse ploeg: dat is al wat overblijft. Geen Polen, Tsjechen of Hongaren meer. Een onthutsende vaststelling eigenlijk die duidelijk maakt hoe ongewoon de prestaties van onze ploegen wel zijn.

Onze topclubs halen sportief het maximum uit de beschikbare middelen. **Flandrien**

DANNY DE BIE VROEG OP AFSPRAAK

De veldrijders en veldlopers hebben zich opnieuw op de winterse gronden gemeld. In de komende weken zullen de Superprestige en de Cross Cup geregeld om aandacht vragen. Wat voor enkele jaren als een bescheiden onderneming begon, heeft inmiddels internationale allures gekregen. Zowel het veldloop- als het veldritcircuit doen jaar na jaar meer landen aan. De zoektocht naar sponsors en media zijn daartoe noodzakelijke voorwaarde geworden. Het is niet overdreven te stellen dat de Superprestige helemaal aansluit bij de verlangens van FICP-baas Hein Verbruggen omtrent de organisatie van de profwielrennerij. Topkoersen geografisch over het ganse seizoen verspreiden.

NIET WANHOPEN

Veldrijden, om het daarbij te houden, blijft natuurlijk beperkt in tijd en ruimte. Het seizoen duurt eigenlijk maar een viertal maanden. Het hoogtepunt situeert zich in december-januari. Dan worden de prijzen verdeeld en de contracten verdiend. De kerngebieden van deze specialiteit blijven België, Nederland en Zwitserland. De interesse in Frankrijk, Italië en West-Duitsland is beperkter en in sterke mate afhankelijk van de prestaties van een „nationale topfiguur”. Op dat vlak hoeven wij nog niet te wanhopen. Naast Liboton, die beweert nog steeds ambities te voeden, is er nu wereldkampioen Danny De Bie die zich tijdens de eerste serieuze wedstrijd van de winter alvast met een verdienstelijke tweede plaats meldde. De regenboogtrui schenkt de man blijkbaar meer krachten en een sterkere persoonlijkheid. Het is natuurlijk nog veel te vroeg om konklusies te trekken. Zullen de Nederlanders bijvoorbeeld even sterk blijven oprukken in de breedte? Kunnen onze jongeren internationaal doorbreken? Rond Nieuwjaar zal al veel duidelijk zijn.

ADVERTENTIE

Tönissteiner

is vooral een gezondheidswater !

Eeuwen geleden spraken de Romeinen reeds van de buitengewone gezondheidseigenschappen van « Tönissteiner Sprudel ».

In latere tijden vestigde de toenmalige mineralenkenners herhaaldelijk de aandacht op het bronwater van Tönissteiner. Ze prezen het niet alleen aan als een heerlijk dorstlessend middel, maar ook en vooral om zijn samenstelling met magnesium en calcium. Hun lovende rapporten werden zelfs teruggevonden tot in... vierhonderd jaar oude oorkonden.

Bij de bron vindt men oude schriften als « fons sanitatis, effectu mirabilis » (= gezondheidsbron, wonderbaar in haar inwerking en « de beroemdste bron onzer tijdrekening ».

Tönissteiner Sprudel is speciaal geschikt voor :

1. ziekten der urine-afvoerkanalen.
  - a) reinigen der nieren, urinewegen, blaas- en voorstanderklier (prostatitis).
  - b) reinigen bij nierstenen ; ook fosfaat- en karbonaatstenen.
2. chronische maagslijmvliesontsteking. Herstellen na darmontsteking. Zenuw- en functionele storingen.
3. chronische ontsteking der luchtpijpen (pharyngitis trachelitis, chronische spastische bronchitis, allergische huidaffectie).
4. ziekteverschijnselen bij de stofwisseling. Urinezuur diathese met haar gevolgen. Jicht.

Import ABTS - Tiense steenweg 63 - 3040 Bierbeek Korbeek-Lo - Tel. 016/46 03 11

ZATERDAG 11 NOV.

BRT 1

- 15.30 Hebben en niet hebben, film
- 17.10 De kollega's, serie
- 18.25 Postbus X, serie
- 18.55 Meester, hij begint weer, serie
- 20.25 Speciale vriendschap, TV-film
- 22.00 Ongeloflijk maar Bardi, mentalist

BRT 2

- 19.00 Zonen en dochters, serie
- 20.00 Leven... en laten leven, kwis
- 21.00 Het ei van Christoffels
- 22.45 Sport op zaterdag

VTM

- 17.00 VTM-Super 50, hitparade
- 18.00 Highway to heaven, serie
- 19.30 Benson, serie
- 20.00 Gaston en Leo, humor
- 20.30 Nu of nooit show, nieuw talent
- 22.40 The mean season, film

Ned. 1

- 18.23 Ander nieuws, dok.
- 19.51 Teds Familie Spel show
- 21.19 Cheers, serie
- 22.46 Hooperman, serie
- 23.10 Game, set and match, serie

Ned. 2

- 18.15 Big city metro; dok. serie
- 18.40 Top 40
- 20.29 Crime Story, serie
- 21.20 Tineke Schouten show
- 22.30 St. Maarten, dok.
- 00.11 Under capricorn, film

Ned. 3

- 20.20 Afscheid en terugkeer, serie

ZONDAG 12 NOV.

- 09.00 Kinderprogramma's
- 11.00 De zevende dag, praatkaffee
- 13.00 Sunday Proms, concert
- 14.30 Drie uur Jessie, gevarieerd progr.
- 18.15 Camera, info
- 18.45 Sportweekend I
- 19.45 Sportweekend II
- 20.15 Het spook van Monniksveer, toneel
- 21.20 Help klassiek, andere benadering
- 22.00 I.Q., kwis
- 22.50 Rusland en de SU, dok. serie

BRT 2

- 15.00 Biljarten, World cup

VTM

- 14.05 She's the sheriff, serie
- 14.30 Walters verjaardagsshow
- 16.00 Beauty and the beast, serie
- 18.00 Channel Islands, dok.
- 20.00 Falling in love, film
- 21.50 Murphy Brown, serie
- 22.50 Shaka Zulu, serie

Ned. 1

- 18.10 Vara's kindermenu
- 19.07 Flying doctors, serie
- 19.53 Laat maar zitten, serie
- 20.22 Sonja op zondag, praatshow
- 21.56 Cagney en Lacey, serie

Ned. 2

- 19.00 Bij Lobith, praatshow
- 20.10 Van Kooten en De Bie, satire
- 20.56 Ik verlang naar niets..., dok.
- 22.27 TV-Dante, serie
- 22.38 Paul Haenen, kult.-humor.

Ned. 3

- 21.30 When Edgar returns, drama

MAANDAG 13 NOV.

BRT 1

- 18.20 Liegebeest, serie
- 18.40 Leven als een kind in Nicaragua, dok.
- 20.00 Buren, eserie
- 20.25 De drie wijzen, kwis
- 21.35 Krokant, Konijn klaarmaken
- 22.50 Huizen kijken, info

BRT 2

- 18.45 Rin, serie
- 19.00 Zonen en dochters, serie
- 20.00 Draad van Ariadne, over eten
- 21.40 Dyslexie, Modem

VTM

- 17.00 VTM-Kinderklub
- 18.05 Cijfers en letters
- 18.30 The power, the passion, serie
- 19.30 Rad van fortuin
- 20.00 Wie ben ik?, spel
- 20.30 Mission Impossible, serie
- 21.30 Golden girls, serie
- 22.30 Vroemtuigen, info

Ned. 1

- 15.00 The charge of the light brigade, film
- 20.22 Wim Sonneveld, hoogtepunten
- 21.27 Square deal, serie
- 22.45 De das in Nederland, dok.

Ned. 2

- 17.05 Thundercats, serie
- 18.30 Wordt vervolgd, strips en tekenfilms
- 19.25 Partners, spel
- 21.25 Lonsesome dove, serie
- 22.55 L.A.Law, serie

Ned. 3

- 20.25 Leven op leeftijd, dok. serie

DINSDAG 14 NOV.

BRT 1

- 17.30 Sinja Mosa, serie
- 18.10 Saartje en Sander, serie
- 18.20 Het station, kindermagazine
- 18.45 Op het terras, seniorenmagazine
- 20.00 Buren, serie
- 20.35 Zeker weten, praatshow
- 21.35 Shingen, serie
- 22.45 Jazz Hoeilaart, reportage

BRT 2

- 18.45 Rin, serie
- 19.00 Zonen en dochters, serie
- 20.00 Rookvrij, antirookfilmpje
- 20.25 Diamond Awards Festival, sho
- 22.45 Soepel werken, info

VTM

- 17.00 VTM-Kinderklub
- 17.30 Lassie, serie
- 18.05 Cijfers en letters

- 18.30 The power, the passion, serie
- 19.30 Rad van fortuin
- 20.00 Medisch Centrum West, serie
- 21.00 Klasgenoten, La Esterella
- 22.30 Moravagine, serie

Ned. 1

- 17.00 Kissy Fur, serie
- 18.05 Disney Parade Live
- 19.47 Prettig geregeld, serie
- 20.25 Ja natuurlijk, natuurmagazine
- 22.45 Ursul de Geer, praatshow

Ned. 2

- 16.50 Het ideale danspaar, reportage
- 20.29 Medisch Centrum West, serie
- 22.55 Brigitte Bardot: SOS, serie

Ned. 3

- 21.03 China in revolutie, dok. serie

WOENSDAG 15 NOV.

BRT 1

- 16.50 Het griezelverhaal, jeugdfilm
- 17.15 Magica, serie
- 17.30 Sinja Mosa, serie
- 18.10 Johan en de Alverman, serie
- 19.00 De zonen van Abraham, dok. serie
- 20.00 Matlock, serie
- 20.50 50 prijzen van Jos Ghysen, spel
- 21.35 Oogappel, info
- 22.45 Stijl, antiekmagazine

BRT 2

- 18.45 Rin, serie
- 19.00 Zonen en dochters, serie
- 20.00 Sportavond

VTM

- 16.00 VTM-Kinderklub
- 17.30 Cijfers en letters
- 18.05 VTM-Super 50, hitparade
- 19.30 Rad van fortuin
- 20.00 Baby, film
- 21.40 Star, filmlieps
- 23.00 Hunter, serie

Ned. 1

- 15.30 Overwintering op Spitsbergen, natuur-film
- 16.25 Toms Sawyer, serie
- 18.55 Tussen zes en half zeven, infodok. serie
- 18.27 Avonturenbaai, serie
- 19.48 The Campbells, serie
- 20.30 Taalslag, spelprogramma
- 21.15 Kinderangsten, praatprogramma

Ned. 2

- 16.00 His girl Friday, film
- 18.35 Countdown, pop
- 19.25 Empty nest, serie
- 20.29 Sterrenjacht, nieuw talent
- 21.45 Rur, praatshow
- 22.55 Parallax, miniserie

DONDERDAG 16 NOV.

BRT 1

- 17.30 Sinja Mosa, serie
- 18.10 Kung Fu, serie
- 20.00 Buren, serie
- 21.00 Panorama, aktualiteiten
- 21.55 Verrassende vertellingen, serie
- 22.45 Première, filmlieps

BRT 2

- 18.45 Rin, serie
- 19.00 Zonen en dochters, serie
- 20.00 Benvenuta, film
- 21.40 Bestemming Kongo, reportage

VTM

- 17.00 VTM-Kinderklub
- 18.05 Cijfers en letters
- 18.30 The power, the passion, serie
- 19.30 Rad van fortuin
- 20.00 Tien om te zien, show
- 21.00 Taurus Rising, serie
- 22.30 Hot shots, serie
- 23.20 Hogan's heroes, serie

Ned. 1

- 16.31 Thuis in de dierentuin, serie
- 18.06 Vara's kindermenu
- 19.26 Kinderen voor kinderen festival
- 20.20 Doet ie't of doet ie't niet, spelshow
- 22.45 Golden girls, serie

Ned. 2

- 17.03 The real Ghostbusters, serie
- 18.10 Wijnwereld, info
- 18.30 David de kabouter, serie
- 19.00 Growing pains, serie
- 20.29 A Chorus Line, musical

Ned. 3

- 20.20 Hoezo democratie?, dok. serie

VRIJDAG 17 NOV.

BRT 1

- 17.30 Sinja Mosa, serie
- 18.10 Mik, Mak en Mon, serie
- 18.20 Schoolslag, spel
- 20.00 Buren, serie
- 20.25 De spiegel barstte, film
- 22.50 Filmspot, filminfo
- 23.20 De familie Strauss, serie

BRT 2

- 19.00 Zonen en dochters, serie
- 20.00 Wie slim is, sorteert, dok. serie
- 20.30 AIDS, dok. serie

VTM

- 17.00 VTM-Kinderklub
- 17.30 Lassie, serie
- 18.05 Cijfers en letters
- 18.30 The power, the passion, serie
- 19.30 Rad van fortuin
- 20.00 Benidorm, serie
- 20.30 Stir Crazy, film
- 22.40 Cheers, serie
- 23.05 Crime story, serie

Ned. 1

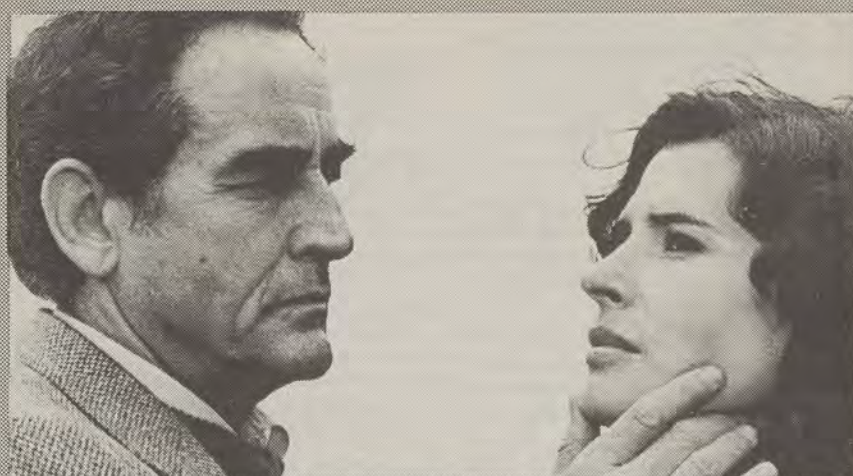
- 15.30 Tao Tao, serie
- 19.21 Volmaakte vreemden, serie
- 20.20 Ook dat nog, moedwil en misverstanden
- 21.12 In therapie, infoserie
- 22.45 In 't holst van de nacht, serie
- 23.35 Topkapi, film

Ned. 2

- 17.05 Te land, ter zee..., spel
- 17.57 Bassie en Adriaan, serie
- 20.29 Terugkeer naar Eden, serie
- 22.10 Jongbloed en Joosten, aktualiteit
- 23.15 Derrick, serie

Ned. 3

- 20.55 Sarah? Sarah?, film

Er hangt een waas van mistiek rond Vittorio Gassman en Fanny Ardant in **Benvenuto**. Donderdag 16 november op TV 2, om 20u.

ZATERDAG 11 NOVEMBER
THE MEAN SEASON

Amerik. thriller uit 1983 met Kurt Russell, Mariel Hemingway en Richard Masur. Een psychopatische moordenaar belt regelmatig naar een joernalist, gespecialiseerd in moordzaken, om hem een volgende misdaad aan te kondigen... (VTM, om 22u.40)

ZONDAG 12 NOVEMBER
FALLING IN LOVE

Twee doodgevone minnaars doen de hele dag doodgewoon. Voor dit vrij mat relaas van hun dagelijks leven wist regisseur Ulu Grosbard in 1984 toch twee supersterren te strikken: Meryl Streep en Robert De Niro. (VTM, om 20u.)

MAANDAG 13 NOVEMBER
THE CHARGE OF THE LIGHT BRIGADE

Amerik. avonturenfilm uit 1936 met Errol Flynn, David Niven en Olivia de Havilland. De Britse overheid weigert nog langer onderhoudsgeld te betalen aan de Indische vorst Surat Khan. Kapitein Geoffrey Vickers, die een Brits garnizoen leidt in Indië, vreest dat die beslissing tot moeilijkheden zou kunnen leiden... (Ned. 1, m 15u.)

DINSDAG 14 NOVEMBER
LA FANTOME DE LA LIBERTE

Frans satirische film van Luis Bunuel uit 1974 met Michel Piccoli, Jean-Claude Bri-

ly en Michel Lonsdale. In 1808 wordt Spanje door de troepen van Napoleon onder de voet gelopen. Een dragonderkapitein wordt verliefd op het standbeeld van een vrouw en geeft opdracht het lijk te ontgraven... (RTBf 1, om 23u.40)

WOENSDAG 15 NOVEMBER
BABY

In het Afrikaanse regenwoud zouden grote, reptielachtige wezens leven die door de inwoners Mokule Mobembe worden genoemd. Susan Matthews, een jonge paleontologe, vindt op een dag een stuk skelet dat duidelijk van een heel groot dier afkomstig is. Amerik. avonturenfilm uit 1984. (VTM, om 20u.)

DONDERDAG 16 NOVEMBER
BENVENUTA

Film van André Delvaux uit 1983 naar een roman van Suzanne Lilar. Jeanne V. woont in Gent. Zij schreef ooit een geruchtmakende kroniek van een hartstochtelijke liefde. François, een jonge scenarioschrijver, probeert haar daarover bijzonderheden te ontfutselen. (BRT 2, om 20u.)

VRIJDAG 17 NOVEMBER
THE MIRROR CRACK'D

Britse detektivefilm (1980) naar Agatha Christie, met Angela Lansbury, Rock Hudson en Elizabeth Taylor. De Amerikaanse filmregisseur Jason Rudd vestigt zich met zijn vrouw Martina Gregg in Gossington Hall om er te werken aan haar comeback als actrice. Tijdens een receptie verschijnt haar eeuwige rivale ten tonele... (BRT 1, om 20u.25)

OP DE BARRIKADE

Vanuit Leuven vertrokken maandagmorgen 6 november, in de eerste koude, mistige herfstmorgen van het seizoen — de Leeuwe- en Koerdische vlag op kop — een groep Vlamingen en Koerden.

Vanuit heel Vlaanderen trokken in 1914 duizenden jongens naar het front om de Duits-Keizerlijke (!) invallers terug te drijven. De worsteling kostte hen 4 jaren. Toen de overlevenden terugkeerden vertelden zij verhalen over gasaanvallen waarin de soldaten onder gruwelijke pijnen langzaam kreupeerden. Giftgas doodde niet alleen, het kwetste ook. Duzende ogen en longen werden verbrand. Sommigen stikten tot twintig jaar later omdat hun vernietigd lijf het leven verder niet meer aan kon.

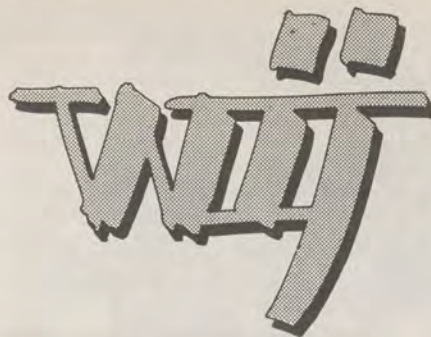
In dat midden zou een Westvlaamse frontdokter zich voor de Vlaamse Beweging een onsterfelijke plaats veroveren door het Verbond van Vlaamse Oudstrijders, VOS, te stichten. Zijn naam was Jozef Verduyn. Hij zette VOS op het vredesspoor door een antimilitaristische houding te kiezen en vóór internationale verstandhouding. VOS groeide tussen beide wereldoorlogen uit tot de voornaamste vredesbeweging in Vlaanderen.

Zijn zoon, wijlen Dr. Herman Verduyn, zou in 1968 vanuit „Leuven Vlaams” de eerste Vlaamsnationalistische verkozenen worden van het Arrondissement Leuven. Daarmee werd meteen een persoonlijke band geschapen tussen de Vlaamse Beweging in het Leuvense en het IJzerfront. Ik had de eer hem in 1971 op te volgen.

Eén van de meest verderfelijke vernietigingsmiddelen van het IJzerfront, de scheikundige wapens, kwam onlangs weer op tragische wijze in het nieuws. De Iraakse diktator Saddam Hoessein besliste zijn giftig arsenaal aan te wenden om de Koerden binnen zijn machtsbereik uit te roeien en op de vlucht te drijven. In ons land verblijven een aantal Koerden die gevluht zijn voor de onderdrukking en moordpogingen vanwege Irak maar ook van Turkije en Iran. Het gemeenschappelijke leed door de scheikundige wapens — wij als eerste, zij als voorlopig laatste slachtoffers — heeft een overbrekelijke band gesmeed.

Het is meteen een opgave voor de Vlaamse Beweging. De strijd tegen scheikundige wapens maakt onlosmakelijk deel uit van haar wereldopdracht: elke mogelijkheid en wil tot volkerenvernietiging de pas afsnijden. De artsen, Jozef en Herman Verduyn, mogen voor ons daarbij een blijvend voorbeeld zijn.

Willy Kuijpers,
senator

NAAIMACHINES VOOR BURUNDI

De naaimachine-actie die op initiatief van Jo Geens, echtgenote van de minister van Ontwikkelingssamenwerking André Geens, in augustus van start ging kende een enorm succes. Op dit ogenblik werden reeds een 600-tal naaimachines samengebracht, waarvan een eerste gedeelte binnenkort verscheept wordt naar Burundi. Het spreekt vanzelf dat deze actie niet mogelijk is geweest zonder de steun van vele vrijwilligers die mee de handen uit de mouwen hebben gestoken om naaimachines van zolders, uit kelders en vooral tussen de spinnewebben uit te halen.

Nadat de actie werd opgestart door enkele entoesiaste vrijwilligers hebben zich na verloop van tijd hier en daar kernens gevormd van waaruit de actie werd verdergezet.

Om de koördinatie van de actie nog te verbeteren en uit te breiden naar alle windstreken doen we een oproep tot de lezers, want vele handen maken licht werk. Door het succes van de lopende actie en de vele noden die aanwezig zijn bij de derde wereldlanden werd besloten het hierbij niet te laten en verder te gaan op de ingeslagen weg.

Het is de bedoeling dat de actie, na regionaal te zijn gestart eind november op nationaal vlak zal worden uitgebreid. Bovendien zal de actie zich niet langer hoofdzakelijk toespitsen op naaimachines, maar ook tikmachines, rekenmachines, stencilmachines, ... die nog bruikbaar zijn zullen worden verzameld voor de derde wereldlanden.

MEDEWERKERS GEZOCHT

Om al deze initiatieven tot een goed einde te brengen is het noodzakelijk medewerkers te hebben in alle streken van het land. Wie een beetje vrijheid heeft om een handje toe te steken of wie ergens een garage of stapelplaats ter beschikking heeft, aarzel niet om contact op te nemen.

Tijdens de tweede helft van november zullen alle medewerkers en geïnteresseerden uitgenodigd worden op het kabinet van de minister van Ontwikkelingssamenwerking om de verdere werking te bespreken en de toekomstige strategie uit te bouwen. Eind november gaat de actie officieel van start op nationaal niveau, met de steun van minister André Geens en senator Willy Kuijpers, die deze actie al vanaf het begin alle steun hebben toegezegd.

Wie wil meewerken of een stapelplaats ter beschikking heeft raden wij aan te telefoneren: 091/60.22.68 of 02/210.19.11, liefst tijdens de kantooruren.

HET PARTIJBESTUUR DEELT MEE

Na afloop van het Volksunie-Partijbestuur van maandag 6 november j.l. heeft algemeen voorzitter Jaak Gabriëls volgende mededelingen verspreid ten behoeve van de pers.

Het VU-Partijbestuur heeft het tijdens haar vergadering van maandag o.m. gehad over de afloop van het abortusdebat in de Senaat en het historisch forfait inzake klinische biologie.

ABORTUS

De VU verheugt zich over de sereniteit waarin het belangrijke debat over abortus in de Senaat heeft plaatsgevonden. Toch kan de vraag gesteld of dit debat ertoe heeft geleid dat de geesten uit de diverse strekkingen dichter bij elkaar werden gebracht. De VU betreurt in dit opzicht dat haar voorstellen inzake een aanpassing van de wetgeving niet door een meerderheid bespreekbaar werd gemaakt.

Al te zeer sluit men zich op in partij-politieke hokjes. Het eigenlijke debat heeft evenwel aangetoond dat zowel voor- als tegenstanders zich in een verdraagzaam klimaat kunnen vinden. Hoe dan ook meent de VU dat het Senaatsdebat een oplossing voor deze belangwekkende problematiek dichterbij heeft gebracht. De partij zal daarom ook niet nalaten haar brugvoorstel blijvend naar voor te schuiven.

Inzake de mogelijke verderzetting van het historisch forfait inzake klinische biologie in de begroting van Sociale Voorzorg en Volksgezondheid wil de VU formeel haar afkeuring laten blijken. De partij zal niet aanvaarden dat dit historisch forfait, dat als éénmalig en beperkt in de tijd vorig jaar door minister Busquin werd verantwoord, nu „stoemelings” in de overheidsuitgaven verder sluipt. De VU vraagt dat de minister terzake spoed zet achter een aanpassing van de uitgavenmechanismen die een zuinig én evenredig consumptiepatroon boven en onder de taalgrens verzekeren. De VU verwacht een duidelijk antwoord van de minister bij de bespreking van zijn begroting die binnenkort zal plaatsvinden.

ABONNEMENTEN-SLAG 1989-1990

Arrondissement	Nieuwe	% t.o.v.
streefnorm		
1. Halle-Vilvoorde ...	24	11,8
2. Roeselare-Tielt ...	9	10,3
3. Kortrijk ...	7	8,4
4. Brugge ...	6	7
5. Mechelen ...	7	6,7
6. Oostende-Veume-Diksmuide ...	6	6,5
7. Antwerpen ...	19	6,1
8. Brussel ...	4	5,8
9. Aalst ...	8	5,7
10. Dendermonde ...	3	4,9
11. Tongeren-Maaseik ...	4	4,6
12. Gent-Eeklo ...	7	3,7
13. Turnhout ...	3	3,4
14. Leuven ...	5	3,1
15. Sint-Niklaas ...	2	3
16. Ieper ...	1	2,9
Oudenaarde ...	1	2,9
18. Hasselt ...	1	1,1
Totaal ...	117	5,9

VIC ANCIAUX HEEFT NOTA OVER MIGRANTENBELEID

Staatssecretaris Vic Anciaux, belast met de coördinatie van het migrantenbeleid, heeft op dat vlak een beleidsverklaring afgelegd. Daarin zet hij uiteen welke de prioriteiten zijn binnen deze taak.

Koördinatie van het Vlaams migrantenbeleid in Brussel betekent systematisch informatie verschaffen en maatregelen voorstellen aan het College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, desgevallend aan de Vlaamse Regering, de nationale regeringen zo nodig aan de Europese instellingen. Doel is dat de beleidsinstanties soepel kunnen inspelen op de typisch Brusselse situatie.

Anciaux wil voorstellen doen die richtinggevend zijn voor de Brusselse gemeenten met het doel de Vlaamse inbreng in het migrantenbeleid te benadrukken. Hij wil ook een permanente dialoog op gang brengen met zowel Vlaamse- als migrantengroepen. Bovendien verwacht hij veel van de adviezen van de Koninklijke Commissaris voor Migrantbeleid, waarmee hij een hechte samenwerking beoogt. Het beleid kan slechts lukken binnen het Hoofdstedelijk Gebied als alle bestuurlijke en administratieve geleidingen bereid zijn het daadwerkelijk te steunen.

PRINCIPES

Anciaux stelde ook duidelijk welke de principiële uitgangspunten zijn van een migrantenbeleid. Zo kan niet overwogen worden stemrecht te verlenen aan de buitenlandse bewoners van de hoofdstad. Wellicht zal deze afwijzende houding over enkele jaren voor EEG-onderhorigen niet houdbaar blijven. Het verlenen van stemrecht aan buitenlanders zou katastrofaal zijn voor de Vlaamse aanwezigheid in Brussel.

Anciaux stelt verder dat de maatregelen die een terugkeer bevorderen gerust mogen genomen worden als ze sociaal en humaan verantwoord zijn en uitdrukkelijk op vrijwillige basis. Toch verwacht hij dat deze maatregel een beperkt en ondergeschikt resultaat zal hebben.

Anciaux vindt dat de Vlaamse gemeenschapscommissie een positief en actief integratiebeleid moet voeren. Dat omvat o.a. het wegwerken van de tekorten in onderwijs, vorming, tewerkstelling, welzijnszorg, gezondheidszorg. Ook moet gewerkt aan de beeldvorming over migranten.

Het migrantenbeleid in Brussel verschilt van dat in Vlaanderen. De positie van de Brusselse Vlaming dient als een rode draad te lopen doorheen elk migrantenbeleid. In Brussel moet het beleid zich dan ook toespitsen op vier thema's: buurtleven en beeldvorming, het sociaal-kulturele leven, de welzijns- en gezondheidszorg en het onderwijs.

Vooraf het Nederlandstalig onderwijs in Brussel moet een bijdrage leveren tot de integratie. Vooral het bikultureel onderwijs dient gestimuleerd. Ook specifieke beroepsopleidingsprojecten moeten opgezet waarbij aandacht wordt besteed aan de kennis van het Nederlands. Dit is onmisbaar in het perspectief van tewerkstelling.

Tot besluit zegt de Staatssecretaris dat de Vlamingen niet mogen nalaten zich met een sociaal en cultureel aanbod te richten tot de migranten. Voor de migrantenbevolking zou dan immers alleen de weg naar de franstaligheid openblijven.

DENKDAG ROND JEUGDKULTUUR-GEMEENSCHAP EN VLAANDEREN

De werkgemeenschap Vlaanderen Morgen organiseert op zaterdag 25 november 1989 een denkdag rond jeugdkultuurgemeenschap en Vlaanderen.

De dag gaat onder het motto „Sire, er zijn geen jonge Vlamingen meer!“.

- Programmaverloop:
- 9u.30: verwelkoming met koffie.
  - 10u.: aanvang.
  - 11u.15: koffiepauze.
  - 11u.30: vervolg.
  - 12u.30: broodmaaltijd
  - 13u.30: vervolg.

Spreker zijn:

Patrick Allegaert (pedagoog) en Luc Vanmarcke (socioloog), docenten IPSOC en publicisten over jongerenkultuur.

Marc Reynebeau, joernalist bij Knack en publicist.

Herman Lauwers, gewezen verbondskommissaris van het VVKSM en jong politikus.

PRAKTISCH

De denkdag gaat door op zaterdag 25 november 1989 in „Buffet Primeur“, Grasmarkt 78/80 te 1000 Brussel van 10 tot 15 uur.

Er is koffie verkrijgbaar vanaf 9u.30, er worden broodjes en drank voorzien.

Inschrijven kan tot 18 november en betalen ter plaatse.

Deelname 100 fr. (dokumentatie, broodjes en drank inbegrepen).

Voor inschrijvingen en verdere informatie: Secretariaat Vlaanderen Mogen, Te Couwelaerlei 134, 2100 Antwerpen, tel.: 03/326.05.05.

BRABANT

NOVEMBER

10 LENNIK: Om 19u. in „De Verzekering tegen de dorst“ te Eizeringen: Het nieuwe Vlaanderen, door P. Van Looy. Org.: VU-Lennik.

11 DIEST: Weekend „Jonge krachten voor een beter Vlaanderen“. Op 11 en 12/11 in Jeugdhuis Den Drossaard, Sint Jansstraat 2. 11/11 om 10u tot 12/11 om 17u. Org.: VUJO-arr. Antwerpen i.s.m. Vormingscentrum L. Dosfel.

11 DIEST: 11 novemberherdenking VOS-IJzerbedevaartkomitee-Diest. Om 11u. h. mis in parochiekerke Sint-Martha. Na mis eetmaal in Resto-Diest, Halensebaan 153. Statutaire vergadering om 15u. 360 fr.p.p. Inschrijven vóór 6/11 bij H. Brems (013/31.19.04) of M. Sels (013/31.23.66).

11 SINT-PIETERS-LEEUEW: Kip-, Goulash en Jukermis in Parochiecentrum St.Lutgardis, A. Quintusstraat, Zuun. Vanaf 17u. Ook op 12/11 van 12 tot 21u. Org.: VU-Sint-Pieters-Leeuw.

18 VLEZENBEEK: Scrabble-tornooi. Om 14u. stipt in Merselborre Vlezenbeek (1e ronde). Ook op 25/11 in Gasthof Klein Bijgaarden, Zuun (2e ronde). Inschrijving vanaf 13u.: 150 fr. Schaakinitiatie: gratis. Org.: Werkgroep De Vrede.

18 HULDENBERG: Spaghetti-avond in zaal Den Til te Loonbeek. Aanvang: 18u. Org.: VU-Huldenberg.

22 LENNIK: Ontwikkelingssamenwerking door minister André Geens, om 20u. in de Raadzaal van het Gemeentehuis. Org.: VU-Lennik.

25 BRUSSEL: Geleide wandeling door het Paleis der Natie o.l.v. Walter Luyten. Met spreekbeurt, filmvertoning en rondleiding door parlement. Vertrek: 9u.30 op het binnenplein van de Leuvenseweg; tegenover de Parlementsstraat. Einde om 12u.15. Belangstellenden kunnen gratis deelnemen.

25 ZUUN: 2e ronde Scrabble tornooi, in Gasthof Klein Bijgaarden om 14u. Org.: Werkgroep De Vrede. Inschrijven vanaf 13u.

25 WOLVERTEM: Afdelingsbal Meise-Wolvertem-Oppem in zaal Cecilia, Oppemstraat, Wolvertem. Met orkest The Hitcrackers vanaf 21u. Org.: VU-Meise.

27 DILBEEK: voorlopig uit de echtgescheiden. Info-avond door Geert Dumon (jurist). Om 20u.30 in CC Westrand Dilbeek. Org.: Werkg. G. Van den Bossche-Dilbeek.

30 DILBEEK: Mogelijkheden om uit de echt te scheiden. Info-avond door Geert Daem (jurist). Om 20u.30 in CC Westrand Dilbeek. Org.: Werkgem. G. Van den Bossche-Dilbeek.

VORMINGSDAG OCMW-BEGROTING

Een gemeentemandataris wordt elk jaar opnieuw gekonfronteerd met de begroting. Voor velen is dat een moeilijke taak. Het arrondissementeel bestuur van Halle-Vilvoorde wil graag helpen om daar wijzen in te geraken.

We hebben een jaar geleden een specialist uitgenodigd die ons uitleg gaf over de gemeentebegroting. Nu zullen wij de OCMW-begroting onder de loupe nemen. Een deskundige (OCMW-sekretaris Eric Verhasselt) zal aan de hand van een reeks praktische voorbeelden leren omgaan met deze begroting en zal er al uw vragen beantwoorden.

De vormingsvoormiddag gaat door op 18 november 1989 in de Westrand te Dilbeek, lokaal 204 om 9u.30.

VREDESVOETELING GETUIGENISTOCHT

Vorige maandag 6 november vertrok vanuit „Den Engel” te Leuven de eerste Vredesvoeteling naar Diksmuide, waar de groep bedevaarders op zaterdag 11 november om 14 u. de IJzretoren, het grootste vredesmonument van Vlaanderen en de wereld, zal bereiken. Met rolstoelmilitant Jean-Marie Deroovere als boebeeld stappen VU'ers en Koerden broederlijk naast elkaar op.

De internationale dimensie van de Vlaamse Beweging wordt geëvokeerd door de deelname van andere bedreigde naties. De Koerdische deelname wil de band leggen tussen het eerste gebruik van scheikundige wapens en het laatste. De gevolgen waren even gruwelijk. In de eerste wereldoorlog stierven vele tienduizenden de vergiftigingsdood. In Koerdistan was het „Yperiet” en de zenuwgasen het instrument van een andere volkerenmoord.

De datum van 11 november is telkenjaren een dag van ingetogenheid, een dag van boete ook. Daarom is een voeteling thans meer op zijn plaats dan de fietseling, die het meer blijde en jeugdige van de aanloop tot de IJzerbedevaart symboliseert. Deze voetocht is dan ook een nuttige gelegenheid om bezinnend een stukje mee op te stappen. Er werd dan ook onderweg telkens door meer bedevaarders bij de tocht aangesloten.

Jos. LAUWERS

De Vlaams-Koerdische Vredesvoeteling Leuven-Diksmuide op doortocht in het Teniersdorp Perk, deelgemeente van Steenokkerzeel. Jean-Marie De Roovere, extra getraind tijdens zijn recente Ronde van Vlaanderen in rolstoel, was alweer in de eerste lijn present

WEST- VLAANDEREN

NOVEMBER

10 ASSEBROEK: Mandolineconcert door Mandore Brugensis. In de polyvalente zaal van de kinderboerderij Zeventorentjes om 20u.30; Kaarten: vvk: 150 fr., inkom 180 fr., 3e leeftijd en jongeren: 100 fr. Org.: Vlaams Trefpunt Assebroek.

10 KORTEMARK: Tweedehands Boeken- en Platenbeurs. In de Gudrunzaal, Torhoutstraat te Kortemark. Van 20 tot 24u. Ook op 11/11 van 9 tot 13u. en van 15 tot 22u. en op 12/11 van 9 tot 13u. en van 15 tot 20u. Toegang vrij. Org.: Vlaamse kring Groot Kortemark.

10 IZEGEM: Vlaams Huis, vanaf 20u. Negende kaarting. Ook op 12/11 vanaf 10u. Org.: Kaartersklub de Vlaamse Vrienden.

10 DEERLIJK: Ontmoetingscentrum Deerlijk, 20u. Informatieve animatieavond over de 11.11.11-aktie met minister André Geens. Org.: Gemeentelijke Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking.

14 KORTRIJK: Graaf Gwijde van Namenstraat 7, om 8u: Staatshervorming. Inkom gratis. Org.: Vlanajo-Kortrijk.

16 IZEGEM: De herleving van de Islam door prof. dr. Urbain Vermeulen (KUL). Om 20u. in bar Stedelijke Muziekakademie, Kruisstraat 15. Inkom 50 fr., abonnees gratis. Org.: VSVK.

17 IZEGEM: Open hoorzitting met VU-minister H. Schiltz. Om 20u. in zaal Dambert. Org.: VU-arr. Roeselare-Tielt.

17 OOSTENDE: Huldebal Mark Van Hecke in zaal Terminus, Station Oostende. Discoteek Elite Music. Vanaf 20u. Inkom 120 fr., vvk 100 fr. Org.: VU-Oostende.

18 GISTEL: Bezoek aan de suikerfabriek te Veurne. Deelname beperkt tot 40 pers. Info en inschrijven: Ronny Anseaauw (059/27.78.70) vóór 15/11. Deelname in de onkosten 50 fr.p.p. Org.: VU + VUJO-Gistel.

19 IZEGEM: Zaal Hoornaert, Kachtem: Sinterklaasfeest. Org.: FVV-Izegem.

20 IZEGEM: Oud Stadhuis, om 15u.: René Moeyaert met een diareportage over Andaloesië. Org.: VVVG-Izegem.

23 KORTRIJK: Graaf Gwijde van Namenstraat 7, om 14u.: Wij horen erbij (integratie mentaal-gehandicapten). Org.: Welzijnszorg W.VI.

24 MENEN: Trefcentrum West-Flandria, Ieperstraat 65, om 14u.: Armoede in België. Org.: Welzijnszorg W.VI.

24 MIDDELKERKE: Jaarlijks mosselweek in lokaal Were Dit om 20u. Inschrijven aan 300 fr.p.p. (059/30.11.88 of 059/30.22.54). Iedereen welkom. Org.: VU-Middelkerke.

25 VEURNE: Informatiegesprek „Rechten en plichten van de jongeren”. Over verlagings meerderjarigheid. Van 9u.30 tot 12 uur in lokaal De Beurs, Grote Markt 32. Org.: Vlaamse Vriendenkring Veurne-Ambacht.

26 DEERLIJK: Ontmoetingscentrum Deerlijk, om 9u.45.: Voorlichtingsvergadering voor toekomstige soldaten, met o.a. Michel Capoen.

26 KORTRIJK: Graaf Gwijde van Namenstraat 7, om 20u. Armoede in België. Org.: Welzijnszorg W.VI.

29 VEURNE: Gespreksavond „Schouder aan schouder voor de 3de fase”. Dialoog tussen VU en niet-partijpolitieke Vlaamse Beweging. Gespreksleider: Koen Baert. Om 20u. in Het Belfort, Grote Markt 26. Org.: VU-kanton Veurne.

BERTEN FERMONT

De 11 novemberviering van IJzerstichting omvat de jaarlijkse Berten Fermont-herdenking met een eucharistieviering in de Antwerpse katedraal om 10u.30. Vooraf zal een delegatie van ons Komitee bloemen neerleggen op zijn graf. Wie ons daarbij wil vergezellen, weze aan de ingang van het Schoonselhof om 9u.15. Na de mis is er een receptie in „t Hof van Eden”, Groenplaats 11 (naast Rubenshof). Wij durven andermaal rekenen op uw bijdrage voor bloemen en grafonderhoud, op postrekening 000-0433254-52 van het B.F.H.C. vzw, 2120 Andwerpen.

In het afgelopen jaar treurden wij om meerdere belangrijke vrienden van ons Komitee: Leo Deckers, Paul Daels, Johan Fleerackers, Bertus Stom, Gerard Walschap en Frans de Pooter.

„EIGEN HUIS” TE BRUSSEL

Onder het motto „Vlaanderen, een oud verhaal, een nieuw begin” willen wij op zondag 19 november de straat op.

„Ergens” in Brussel bouwen wij met stapels kartonnen dozen een „eigen huis”, symbool voor het Vlaamse huis waaraan wij definitief willen verder bouwen. Met deze aktie willen wij de huidige onverschilligheid van de doorsnee-Vlaming doorbreken en de neo-unitaire krachten in ons land een halt toe roepen. Er is geen weg terug! Integendeel!

Samenkomst om 10u.30 stipt te Brussel in het Jubelpark, onder de triomfboog. (voor treinreizigers te bereiken via metrostation „De Merode”).

Wij doen een oproep aan alle jonge gezinnen en kinderen om muziekinstrumenten mee te brengen. Ook andere volkszangers en/of muzikanten zijn hartelijk welkom. Info: 03/322.20.14.

HULDEBAL MARK VANHECKE

Na jarenlange politieke inzet verlaat het 68-jarige Volksunie-gemeenteraadslid Mark Vanhecke de politieke arena. In de Oostendse gemeenteraad werd hij ondertussen opgevolgd door Berandette Van Coillie. Het gouden hart van Mark Vanhecke is tot over de Oostendse grenzen bekend. Ontelbaren deden beroep op zijn nooit aflatende inzet voor het sociaal dienstbetoon.

Op vrijdag 17 november vanaf 20u. heeft in zaal „Terminus” (naast het station van Oostende) het huldebal plaats. Kaarten in voorverkoop kunnen verkregen worden aan 100 fr. bij Volksunie-leden of 120 fr. aan de ingang van de Terminus-zaal.

TORENWACHTERS- PRIJS VOOR JO DE MEYERE

Op zaterdag 28 oktober werd in het dienstencentrum van Gentbrugge (te Gent) de 5de Torenwachtersprijs door de Dr. Jozef Goossenaertskring aan de acteur Jo De Meyere uitgereikt, voor zijn bijzondere verdiensten op het vlak van de theaterkunst in ons land en voor de promotie van Vlaanderen in het buitenland.

Na een korte verwelcoming door de voorzitter Wim Waeterloos, waarin hij een kort overzicht gaf van de carrière en het leven van Jo De Meyere, werd de gelegenheidstoespraak gehouden door kollega-akteur Nolle Versyp, die de laureaat Jo De Meyere als mens, acteur en vriend belichtte. Nolle Versyp ergerde zich aan het feit dat de Nederlandse „showman” Jos Brink vorige maand uit handen van kultuurminister Dewael een prijs mocht ontvangen voor zijn verdienstelijk toneel- en televisiewerk en de uitstraling van de Nederlandse cultuur. Dit tipeert nogmaals de normen van ons cultuurbeleid.

In zijn dankwoord bracht Jo De Meyere postuum hulde aan Remi Van Duyn, Staf Bruggen en zijn eigen vader. Deze drie figuren lagen aan de basis van zijn toneelcarrière.

De academische zitting werd opgeluisterd door voordrachtskunstenaar Pierre Daere en fluitist Frederik Ghyselincx.

OPEN BRIEF VU-PROVINCIE- RAADSLEDEN

Op initiatief van de VU-fractie in de Oostvlaamse provincieraad werd een „Open Brief” gericht aan de Koning. De brief stelt dat de provincie Oost-Vlaanderen een aantal activiteiten plant naar aanleiding van de zestigste verjaardag van de Koning en de veertigste verjaardag van de troonsbestijging.

Naar aanleiding van belangrijke gebeurtenissen werden in het verleden steeds gratiemaatregelen verleend. In overeenstemming hiermee wordt door de individuele provincieraadsleden tussenkomst van de Koning gevraagd invloed uit te oefenen om de terzake bevoegde instanties ertoe aan te zetten de nog bestaande gevolgen van repressie en epuratie definitief weg te werken.

De „Open Brief” werd ter ondertekening voorgelegd aan alle individuele provincieraadsleden, negentig in totaal. De brief werd ondertekend door vertegenwoordigers van alle partijen in de provincieraad, met uitzondering van de SP. Van de CVP hebben vier députees en de voorzitter van de provincieraad de brief mede ondertekend.

ZOEKERTJE

— GEZOCHT — 27-jarige tweetalige sekretaresse met ervaring als verkoopster, zoekt een nieuwe betrekking in omgeving Lennik, ten Westen van Brussel of in Brussel zelf. Voor inlichtingen zich wenden tot senator dr. J. Valkeniers, tel. 02/569.16.04.

LIMBURG

NOVEMBER

10 BREE: Jaarlijks Vlaams Herfstbal van VU-Bree, met Jaak Gabriëls, in El Toro vanaf 20u.

15 OVERPELT: Parochiezaal Den Drossaerd. Start FVV om 20U. Eerste informatieve vergadering. Inl. Linda Vissers (011/64.43.14).

18 EISDEN: Joegoslavische Vereniging St. Barbara-Eisden bestaat 60 jaar. Zaal Neerveldhof. Vanaf 18u. tot 20u.: concert. Vanaf 20u. Groot Bal. Snuffelmarkt Maasmechelen.

19 BOCHOLT: Sinterklaas komt per boot aan, 14u. Zaal Rembrandt. org.: Vlaamse Kring.

25 BEVERST-SCHOONBEEK: Kaartavond t.v.v. VU-afdeling. KWB-kantine te Beverst om 20u. Prijzen: verdeeld varken.

30 OVERPELT: Den Drossaerd om 20u. „De geschiedenis van de Volksunie” door Toon van Overstraeten. Org.: VU-Overpelt.

MINISTER SAUWENS IN EIGENBILZEN

Zaterdag 11 november om 15 u. wordt een hulde georganiseerd aan het gedenkteken van de gesneuvelden door de Kon. Harmonie Recht door Zee. De hulde gebeurt in aanwezigheid van VU-volksvertegenwoordiger Frieda Brepoels. Gemeenschapsminister Johan Sauwens houdt de gelegenheidstoespraak. Na het spelen van de Vlaamse Leeuw volgt een optocht doorheen het dorpscentrum.

Zaterdag 18 november organiseert de Kon. Harmonie Recht door Zee het Sint-Ceciliafeest in zaal Harteberg. Om 18 u. wordt een misviering opgedragen in de parochiekerk, opgeluisterd door de harmonie. Om 19 u. geeft de harmonie samen met het Trommelkorps een concert ten beste. Na de toespraak van de voorzitter volgt een feestmaaltijd en gezellig samenzijn. Ook wordt Theo Bessemans gevierd voor zijn 25 jaar voorzitterschap van de harmonie.

ADVERTENTIE

domus - woningen Ruwbouw of sleutelklaar !

pvba ALG. BOUWBEDRIJF VAN DEN BRANDEN
Dendermondse Steenweg 29 Hamme Tel. 052-47.88.09

Met traditionele
« VAN DEN BRANDEN » kwaliteit

Keuze uit verschillende types.

Ook voor uw eigen « schets » - idee
hebben wij een sleutelklare
oplossing.

BON

VOOR INLICHTINGEN

(OPSTUREN A.U.B.)

NAAM : .....

ADRES : .....

TEL. : .....

BOUWGROND TE : .....

wenst inlichtingen en dokumentatie (types, beschrijving, prijzen)

OOST-VLAANDEREN

NOVEMBER

10 WONDELGEM: Grote hanenkaarting. Vanaf 19u. in zaal De Nachtegaal, Westergemstraat 96. Inleg 50 fr. Brood met hoofdvlees voor hongerige magen. Org.: VU-Wondelgem.

10 GENT: Meebouwen aan een beter Vlaanderen met de VU, door Willy Kuijpers. Muzikale opluistering: Guy Vanhove. Om 20u. in St.Jacobskring, Goudstraat, Gent-Centrum. Org.: VU-Gent-Centrum.

11 HILLEGEM: VU-etentje in zaal Oud Gemeentehuis, Provinciebaan, vanaf 19u. Ook op 12/11 vanaf 12u. Org.: VU-Hillegem-Borsbeke-Ressegem.

12 ZWALM: Eetfestijn in zaal Bettina, Zottegemsestweg. In aanwezigheid van Willy Kuijpers. Keuze tussen Ossetong in madeirasaus en Varkensgebraad Archiduc. 300 fr. p.p., 150 fr. kind. Kaarten bij W. Schiemsy (055/49.99.94) of K. Beaufays (055/49.82.16). Aanvang: 12u. Org.: VU-Zwalm.

16 GENT: Kursus Wereldoorlog II, een terugblik. Laatste deel.

17 BEVEREN: De Wase Verkeersproblematiek, door minister Johan Sauwens. Om 20u. Kasteel Cortewalle. Org.: A.Verbruggenkring Beveren.

21 SINT-NIKLAAS: Naar „Rosalie Niemand” met FVV-Sint-Niklaas. Info en inschrijven bij Miet Van Wichelen (03/776.75.63).

24 DESTELBERGEN: Mosselstijntje in zaal Berghine (Dorp) vanaf 19u.30. Deelname 300 fr. Tevens keuze koude visschotel. Inschrijven bij Wim Raman (091/29.16.42). Org.: VU-Destelbergen-Heusden.

25 BURST: 24e Joeldansfeest in zaal Perfa, Stationsplein. Erebal gemeenteraadsliden. Deuren: 20u.30. Inkom 100 fr. Org.: VU-Burst-Bambrugge-Aaigem.

25 MERELBEKE: 25 jaar De Weergalm. Aperitief, kaastbuffet tussen 19u.30 en 21u.30. (350 fr. p.p.). In St.-Pieterskring, Hundelgemsesteenweg 237. Kaarten bij Koen Van Caimere (091/31.68.45). Eregaste: Annemie Van de Castele. Org.: VU-Merelbeke.

30 GERAARDSBERGEN: Vlaams Huis, Stationsplein 22. Praatcafé met Willy Kuijpers rond de 3de faze van de staatshervorming. Aanvang: 20u. Org.: VU-Geraardsbergen.

DECEMBER

2 GIJZEGEM-HOFSTADE: Kaas- Wijn- en streekbieravond. Vanaf 19u.30 in Parochiaal Centrum, Kerkstraat, Hofstade. Volw. 250 fr., kinderen 150 fr. Org.: VU-Gijzegem-Hofstade.

FONS VAN DE MAELE

Wie kan ons de zes oorspronkelijke dichtbundels van de Vlaamse arbeider-dichter Fons Van de Maele uit Erembodegem — °1874, + 1938 — bezorgen?

Desnoods aankoop of inzage met gewaarborgde teruggave. Alles met het doel de volledige werken van de dichter uit te geven.

Kontakt: „Fonske Van de Maele Herdacht”, tijdelijke vereniging.

— J. De Smet 02/460.26.88 na 19 uur.

— Fons Van de Maele (kleinzoon van de dichter) 053/67.15.63 liefst na 19 uur.

IN MEMORIAM HENRI DE GROM

Henri, te Welle beter gekend als Rieken, was een trouwe, strijdende Vlaams-nationalist!

Van huize uit Daensist, komt hij voor de oorlog terecht in het Vlaams-nationalisme en voor die uitgesproken overtuiging wordt hij na de oorlog samen met vele medestrijders „den bak ingedraaid”. Niet te verwonderen dat hij bij de eersten was om de Volksunie te helpen stichten in Welle. Rieken heeft zich steeds onbaatzuchtig ingezet voor de partij. Samen met zijn echtgenote Anna hebben we hem op menige Vlaamse manifestatie ontmoet.

Zijn levenslust, zijn optimisme kenden geen grenzen. Blakend van gezondheid ontmoetten we hem menigmaal tijdens zijn wandeltochten.

Heel plotseling sloeg het noodlot toe. Een ongeheellijke ziekte maakte van hem een gelaten en berustend man.

Verleden jaar nog was hij met zijn 76 jaar de ouderdomsdeken van onze lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen. Hij toog de laan op om stemmen te winnen voor de Volksunie. Zijn strijd is nu gestreden.

Aan zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen, aan gans de familie, biedt de Volksunie groot-Deenderleeuw haar innige deelneming aan.

De uitvaart heeft plaats te Welle in de parochiekerk op maandag 13 november om 10u.30.

Rieken De Grom

VU

VLAAMS
PARLEMENT

NU

AALST BIEDT AAN

Het Volksuniebestuur van het arrondissement Aalst nam het initiatief om bijgevoegd aanplakbiljet op grote schaal te verspreiden in Vlaanderen.

Om het gestelde doel te bereiken is de medewerking van uw arrondissement zeker nodig.

Dit aanplakbiljet (60 X 40 cm — wit, geel, zwart) wordt u bezorgd aan kostprijs (5 fr. min. 300 biljetten — levering kleinere hoeveelheden mogelijk).

Voor bestellingen en eventuele verdere inlichtingen kan u terecht bij gemeenteraadslid Danny Denayer, Baron Romain Moyersoepark 12, 9300 Aalst (053/21.79.87).

25 JAAR DE WEERGALM

Op zaterdag 25 november 1989 feest de Volksunie van Merelbeke, ter gelegenheid van de 25ste jaargang van haar informatieblad *De Weergalm*.

In de St.-Pieterskring, Hundelgemsesteenweg 237, wordt na het aperitief „Weergalm” een kaasbuffet opgediend tussen 19u.30 en 21u.30. Kaarten aan 350 fr. zijn hiervoor te verkrijgen bij de bestuursleden en mandatarissen van VU-Merelbeke (of telefonisch bij voorzitter Koen Van Caimere op nummer 091/31.68.45). Na het feestmaal start het bal met Studio X.

Nationaal VU-ondervoorzitter Annemie Van de Castele is de eregaste op het VU-feest.

Alle Volksunie-simpatisanten zijn van harte welkom.

De redactie van WIJ maakt van de gelegenheid gebruik om De Weergalm-uitgevers geluk te wensen met deze prestatie. Een kwarteeuw lang is De Weergalm een goedgemaakt en boeiend medium geweest. Proficiat!

AANBEVOLEN HUIZEN

Diependaels

- BINNENHUISINRICHTING
- SIERSCHOUWEN
- MEUBELEN — STOFFEN
- BEHANG

Kazernestraat 39
9620 ZOTTEGEM

091/60.13.37

FERAUTO Auto-onderdelen

Ferenczi Jozef

Herentalsebaan 550
2220 Wommelgem
Tel. 03/353.26.50

Open van 9 tot 20 u. van maandag
tot zaterdag.

Houtzagerij DE ROOSE N.V.

Algemene hout- en platenhandel
Schaverij

AFD. NINOVE - 9400
Steenweg naar Aalst 496
Tel.: 053-66.83.86

AFD.: OKEGEM - 9471
Leopoldstraat 114
Tel.: 054-33.17.51
054-33.11.49

TUINAANLEG + ONDERHOUD

Herman Walraevens
Aanleggen van terrassen,
klinkers en kasseien.

Tel.: 02/759.54.54
na 18 uur.

BLOEMEN ROUWKRANSEN
BRUIDSTUILEN
ZAALVERSIERING

FETRA P.V.B.A.

HEIHOEFSEWEG 1
2520 EDEGEM
Tel.: 03/457.23.89

Kostuums naar maat.

HERENKLEDING

Vermees

Steenhouwersvest, 52
ANTWERPEN

KORTESTRAAT 15-19
B-2650 BOOM

☎ 03/888.69.35

KEUKENS - SANITAIR - VERWARMING

VAN DER CRUYS

Assesteenweg 240, TERNAT
Tel. 582.29.15

Toonzaal alle dagen open
van 9-19 u. Zondag gesloten.

ANTWERPEN

ANTWERPEN

NOVEMBER

10 NIJLEN: Piëteitsvolle herdenkingsmis voor alle overleden Vlamingen, om 19u.30 in St. Willibrorduskerk te Nijlen. Samenwerking FVV-Vlaamse Kring Kempenland.

10 MEERHOUT: Zettersprijskam VU-Meerhout, in zaal Paasbloem Zittaart.

11 BRASSCHAAT: 15de Baskenavond in Ruitershal van Hemelhoeve (gemeentepark-centrum). Om 20u. Inkom 150 fr. Met Jojo Bordagaray, Ramuntxo Carre, Irrigoien Aniak, Hadewych Van der Straeten en dansgroep De Mandoerse. Tema: De Kinderen van Guernica.

11 EDEGEM: Zaal De Schrans, Molenveldplein. Afdelingsfeest met viering uitdurende gemeenteraadsleden. Etentje gevolgd door bal. Inschrijven op voorhand. Fons Delbaen 440.32.16. Org.: VU-Edgem.

12 LIER: Herfstwandeling. Samenkomst VNC, Berlarij 80, ten laatste op 13u.30. Na wandeling, mogelijkheid om broodje te eten. Prijs: 20 fr. Inschrijven: C. Wagner 03/480.96.42. Org. FVV-Lier-Koningshoikt.

13 ANTWERPEN: Om 20u. in UFSIA R008. Debat: Staats Hervorming: écht nodig? m.m.v. Hugo Schilts en Ludo Dierckx. Moderator: Lou De Clerck. Org.: VUJO-Univ. Antwerpen.

14 ZWIJNDRECHT: Kursus „Werken met een ruimtelijk beleidsplan” (deel 3). Vlaams Huis, Polderstraat 15 om 19u.30. Org. VU-Zwijndrecht i.s.m. Vormingscentrum L. Dosfel.

15 BERCHEM: Jazz, info-avond door mevr. Meyvisch. Cultureel Centrum om 20u. Org.: FVV-Berchem.

15 BERCHEM: Kursus Politieke Marketing (deel 3), Alpheusdal, F. Williotstraat 22, om 18u.30. Org.: VU-arr. Antwerpen i.s.m. Vormingscentrum L. Dosfel.

15 MOL: Studiedag Nationalisme en Vlaamse Beweging. Om 20u.30 in Malpertuus Mol. Org.: VU-arr. Turnhout.

16 MOL: Kursus Thuis in de Volksunie (deel 1). Malpertuus, Turnhoutsebaan 15 om 20u. Org.: VU-arr. Turnhout i.s.m. Vormingscentrum L. Dosfel.

17 WIJNEGEM: Denkend aan Armand Preud'Homme door Will Ferdy. Zaal De Leeuw, Kasteellei, Wijnegem. Om 20u. Inkom 250 fr., vvk. 200 fr. Kaarten bij M. Meeus (03/353.94.64). Org.: Reinaertkring Wijnegem.

17 LIER: Herdenking van de overleden Lierse Vlaams-nationalisten tijdens eucharistieviering. Om 20u. in de Sint Jacobskapel, Grote Markt. Celebrant: H. Belmans. Org.: Vlaamse Kring Lier

17 KONTICH: VU-Happening om 20u.30 in zaal D'Ekster. Voor jong en minder jong.

18 EDEGEM: Tweedehands speelgoedbeurs van 15 tot 19u. in Drie Eiken, Drie Eikenstraat 128. Ook op 19 november. Info Roos Stoffelen (03/440.09.38).

23 EDEGEM: Ingeborg Mollet — Voordrachtkunst. Weerbaar als een boom. In de kleine zaal van Elzenhof om 20u. Kaarten op voorhand bij FVV- en Culturele Kring.

24 MERKSEM: Hugo Schiltz over 3de fase en de toekomst van de Volksunie. Lokaal Ons Genoegen, F. Adriaenssensstraat 123. Om 20u.30. Org.: VU-Merksem.

29 BERCHEM: Kursus „Politieke Marketing”, Alpheusdal, F. Williotstraat 22, (deel 4). Om 18u.30. Org.: VU-arr. Antwerpen i.s.m. Vormingscentrum L. Dosfel.

DECEMBER

2 KONINGSHOOIKT: VU-bal in zaal Koningshof, Mechelbaan 18. Met Paul en Salva Venie. Deuren: 20u. Inkom 100 fr. Iedereen welkom.

3 KONTICH: Sinterklaasfeest in zaal D'Ekster, vanaf 14u. voor de jeugd en vanaf 20u. voor allen die in de Sint zijn boek genoteerd staan. Dus Iedereen. Org.: VU-Kontich.

9 ANTWERPEN: 17de nacht van de Vriendschap. In feestzaal Alpheusdal, Berchem. Deuren: 20u.30. Inkom 200 fr., vvk 150 fr. Org.: VU-arr. Antwerpen.

GEMEENTEBESTUUR 2110 WIJNEGEM

Het gemeentebestuur van Wijnegem verklaart de plaats (m/v) open en legt een werfreserve aan van: 1/2 geschoolede.

Uiterste inschrijvingsdatum: 15 december 1989.

Nadere inlichtingen: gemeentesecretariaat, gemeentehuis, 2110 Wijnegem.

Tel.: 03/353.60.43.

JAN ANDRIES OVERLEDEN

Geheel onverwacht overleed vorige week Jan Andries, VU-schepen van Landbouw en Burgerlijke Stand van de Stad Lier.

Jan Andries werd in Duffel geboren in 1930. Hij was medestichter van de VU-Koningshooikt en zetelde een tijd als OCMW-raadslid. Bij de fusie met Lier werd hij er voor de VU gemeenteraadslid. Na de verkiezingen van 1982 werd hij schepen en in 1988 werd zijn ambt verlengd.

Op 4 november werd Jan onder massale belangstelling begraven in Koningshooikt. Naast toespraken van oud-raadslid Van Bouwel en de Lierse burgemeester sprak namens het politiek kollege Frank Boogaerts.

Hij noemde Jan een Vlaams-nationalist in hart en nieren. „Telkens bleek weer in zijn denken en doen, zijn bekommernis om zijn medeburgers te helpen daar waar hij kon. Zijn dienstbetoon geldt nog steeds als voorbeeld. Het was gekenmerkt door menselijkheid, warmte, hulpvaardigheid voor allen die op hem een beroep deden.

Jan was begaan met zijn Koningshooikt en Lier. Hij beet zich vast in zijn dossiers en diskuteerde er met kennis van zaken over. De VU verliest met hem één van de voortrekkers en één van de belangrijkste vertegenwoordigers. Wij danken Jan voor het vele en goede werk dat hij in zijn politieke loopbaan voor de VU heeft gepresteerd.

Ons diep meevoelen gaat ook naar vrouw Lizette, zijn kinderen en kleinkind. Wij wensen hen veel sterkte toe.”

Tijdens de uitvaartplechtigheid was de VU-top vertegenwoordigd door sekretaris Willy Kuijpers en de parlementairen Walter Luyten en Herman Candries.

ADVERTENTIE

Ga wáár je wil,
Wannéér je wil.

Dank zij je rijbewijs!

**RIJSCHOOL
Ferd. VERBIEST**

OOK RIJBEWIJS A (MOTOR)

MOLENBEEK

Leopold II-laan 194

ANDERLECHT

Bergense steenweg 797

DILBEEK

Ontmoetingscentrum Westrand

Tel. 426.85.94

De beste studieboeken vindt u
bovendien in onze school.

ADVERTENTIE

RESTAURANT

Hasseltberg

NIEUWE LAAN 47 - 1860 MEISE

Op 5 km van de Heysel, baan Plantentuin

LUNCH-TIME MENU
900 F p.p.
4 diensten

MARKTMENU
1.300 F p.p.
5 diensten

Banquetzaaltje gratis voor al uw feesten

Tel. : 02/269.70.45

**STAATSHERVORMING
ONDER VUUR**

Terwijl senator Baert aan den lijve ondervond dat niet alle wegen naar Bonheiden leiden, liep de gezellige vergadering van de Krankhoeve vol met VU-bestuursleden en simpatisanten.

Op de agenda stond het debat tussen F. Baert en L. Vandenberghe, op uitnodiging van het arrondissement VU-Mechelen.

Na een vriendelijk woord van Herman Vos, moderator, gaf Herman Candries, die bereid was in te springen voor de laattijdige F. Baert, een korte situatieschets.

Lionel Vandenberghe stipte als moeilijk te slikken punten in het bereikte compromis vooral deze drie aan:

1. De regeling in en rond Brussel
2. De situatie in Voeren (kollege van goeverneurs)
3. de financiële afspraken tussen de twee gemeenschappen waar volgens spreker de solidariteit al te ver gaat.

FEDERALE MONARCHIE

Naar de derde faze toe verwees L. Vandenberghe naar het zes-puntenprogramma van de IJzerbedevaart 1989.

Aangekomen in de ware schaaapstal nam senator Baert onmiddellijk de handschoen op door er op te wijzen hoe tastbaar de gevolgen van de staatsherforming reeds zijn in het geval van de stad Luik. Spreker schetste hoe wij in drie etappes geraakten waar we nu zijn:

— In 1970 betaalden wij de kulturele autonomie met de vergrendeling van onze democratische meerderheid.

— In 1980 ontstonden de gewesten en de gemeenschappen.

— In 1988 werd een grondige federalisering doorgevoerd.

Als antwoord op de kritiek op de gedane toegevingen zegt Baert dat er geen alternatief was, aangezien de grendelgrondwet van 1970. Hij wees verder op enkele specifieke aspecten van de recente staatsherforming zoals:

— De neveschikking van wetten en dekreten.

— Het feit dat de gemeenschapsministers geen ministers zijn van de koning.

Baert tipeerde het land België als „een federale monarchie met twee republieken”.

De vragen die na het boeiend pleidooi gesteld werden, handelden over de houding van de VU bij het eventueel mislukken van de derde faze, over het feit België en over de te stellen prioriteiten.

Na het huiswaarts keren van de sprekers, die nog werk voor de boeg hadden, bleven in de gezellige ruimte van de Krankhoeve en dank zij de vriendelijke ontvangst door het Davidsfonds-afdeling Bonheiden-Rijmenam, de vele aanwezigen nog nakaarten tussen pot en pint.

A. Jongbloet-Stoop

ZOEKERTJE

— GEZOCHT — Industrieel ingenieur Elektronika, gespecialiseerd in de informatika, 6 jaar ervaring, zoekt werk in de richting informatika. Hij is beschikbaar vanaf maart 1990. Voor inlichtingen: Jaak Gabriëls, Siemenstraat 28, 3690 Bree.

NV BERT Cars en Trucks

Assesteenweg 101-103
TERNAT

Tel.: 02/582.13.12
02/582.04.10

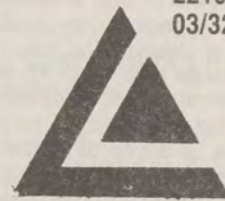
Verdeler

VOLKSWAGEN - AUDI - PORSCHE 924-944

Diensten: verhuur lange termijn: D'IETEREN LEASE
korte termijn: AVIS

Personenwagens, vrachtwagens en carrosserie

Kleding Lenders
Herentalsebaan 247
2210 Borsbeek
03/321.76.86

DE PRIJSBREKER

van het goede meubel

Groenstraat 84, 2000 Antwerpen tel. 03/236.45.31

Open van 10 tot 19 u. Maandag gesloten

Alle trofeeën, wimpels, bекers,
speldjes, badges, enz.

**ESOX -
STAN PHILIPS**

Panorama 36
1810 WEMMEL
Tel. 02/460.68.93

Guido NUYTTENS

Longtinstraat 126
1090 Brussel

SANITAIR - ZINK
ROOFING
LOODGIETERIJ
GASERWARMING

Tel. 426.19.39

PROMO PUZZLE

Kies zelf het onderwerp
van uw puzzel

Daniël Cortier
02/428.69.84

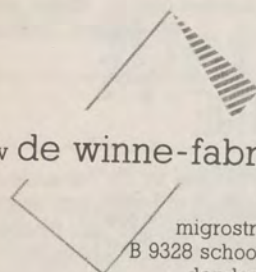
FRANSSSENS OPTIEK:

Silhouette
Marwitz
Rodenstock

Herentalsebaan 340, Deurne-Z.
Tel. 03-321.08.96

Kerkstraat 44, Antwerpen
Tel. 03-235.64.75

nv de winne-fabrisac

migrostraat 128
B 9328 schoonaarde
dendermonde
052/42 33 04 - 42 39 16

drukkerij

typo - offset - repro
enveloppen - rx enveloppen
kettlingformulieren
boekdruk - direct mail

**DE VRIESE
woonverlichting**

baron ruzettelaan 78
8320 brugge 4
baan brugge - oostkamp
050 35 74 04

**PVBA
J. BORREMANS-COCK
& KINDEREN**

Algemene Bouwondernemingen

Gentsestraat 238
9500 Geraardsbergen
Tel. 054-41.25.89

Wij bouwen voor u
sleutel op de deur

GELD

Onmiddellijk te bekomen bij

FRANS VAN MOORTER
Vijfhuizen 6, Erpe

Nieuw telefoonnummer:
053/80.10.09

**Freddy en Cecile
Vermeersch-Vaesens**

Sint-Aarnoutstraat 12
8260 Aartrijke-Zedelgem
☎ 050/20.08.50

algemene decoratiewerken —
schilderen — behangen —
vloerbekledingen — parket —
louverdrappe — luxaflex — ....

ENGELS (1)

In Wij nr. 40 van 13 okt. j.l. over Antwerpen vond u het nodig een paginagrote eentalig Engelse advertentie te plaatsen. Net zoals de heer Delbol uit Oostende schieten er mij een aantal spreekwoorden te binnen. Zoals inderdaad „terwille van het smeer likt de kat de kandeleer”, maar ook „je ziet wel de splinter in andermans maar niet de balk in je eigen oog”.

WIJ moet niet tegen verfransing zijn, als WIJ zelf verengelst.

Ik werk in een klein Amerikaans multinationaltje en ben er met veel moeite in geslaagd me een Nederlands naamkaartje te laten drukken („business card” weetjewel) en memo's voor plaatselijk gebruik niet in het Engels te schrijven. Bij de meeste bedrijven is Nederlands reeds niet meer dan een taal voor keuterboertjes en papschool. Engels wordt meer en meer de taal van de economie en van de macht en jullie schijnen nog zo achterlijk te zijn om te denken dat voor onze cultuur het Frans nog steeds de allergrootste bedreiging is. (In het politieke taaltje dat tegenwoordig ook VU-vertegenwoordigers aanhangen, spreekt men wellicht over „prioritaire negatieve impact”).

Twee vragen:

1. Vindt de redactie het erg om Nederlandse woorden door hun engelse of bastaardlatijnse vertaling te vervangen?

2. Welke konkrete handelingen bent u van plan om te voorkomen dat er nog Engelse advertenties en vreemde woorden (indien deze goede Nederlandse uitdrukkingen vervangen) in WIJ verschijnen?

Hendrik Goris, Zulte

ENGELS (2)

Leden van de TAK-Raad die WIJ van 6 oktober j.l. onder ogen hadden gekregen reageerden verontwaardigd en verbouwereerd toen zij een éentalig Engelse advertentie zagen.

TAK wil via dit schrijven zijn verontwaardiging uiten over het feit dat een blad, dat zich Vlaams-nationaal noemt en spreekbuis is van een partij die toch ook het belang van de Nederlandse taal als kultuurtaal verdedigt, de enorme stommeit begaat om mee te heulen met de wolven in het bos. In dit geval de hele trits publikaties die vandaag de dag Vlaanderen overspoelen met een massa engelstalige publiciteit.

Als de VU echt de Vlaams-nationale partij wil zijn die het Vlaamse Belang — waarin ook én vooral de taal van het volk begrepen is — verdedigt, engelstalige publiciteit in haar weekblad opneemt, waar staan we dan met de aktie én vooral de politieke tegenaktie tegen de voortwoekerende, verloederende verengel-

sing van het sociale, kulturele en economische Vlaamse landschap?

Het zou goed zijn moest men eens nalezen wat partijsecretaris Willy Kuijpers uigerekend in hetzelfde nummer, over verengelsing schreef. „Een vorm van snobisme of mode” en „Met gestandaardiseerde bureaukratische Europese patronen — ook bij het taalgebruik — nemen we geen vrede”. TAK zeker niet!

TAK drukt welgemeend de wens uit dat zulke „enormiteiten” in de toekomst niet meer zullen geschieden, zeker niet in de kolommen van een Vlaams-nationaal weekblad!

(ingekort)

Guido Moons, woordvoerder TAK,

De redactie ontvangt graag brieven voor de lezersrubriek Wederwoord. Naamloze brieven gaan de scheurmand in, evenals scheld- en smaadbrieven. De andere publiceert zij, naargelang er plaats beschikbaar is. De redactie behoudt zich het recht voor brieven in te korten en persklaar te maken zonder de essentie van de inhoud te veranderen. Brieven worden ondertekend met de naam en de plaats van herkomst, tenzij de schrijver verzoekt slechts de initialen te gebruiken. De opinie, vertolkt in een lezersbrief, is niet noodzakelijk deze van de redactie.

FRANSE KAAS

Een bekend Frans merk van kruidenkaas — Boursin om het niet te noemen — nam een tekstschrijver onder de arm om het produkt een grotere bekendheid te geven. Daarbij wordt de associatie gemaakt met enkele andere tipisch Franse produkten: Frans brood, Franse wijn. In het Frans geeft dit „Du pain, du vin. ...”. Goed gevonden!

Toch ergert het me mateloos. Betekent het dan zo'n grote inspanning voor dergelijke firma om een tekstschrijver te zoeken die het Nederlands dermate beheerst dat hij ook in onze taal een pittige reclameboodschap kan brengen?

Meer en meer maken internationale bedrijven er de gewoonte van hun reclameboodschappen, personeelsadvertenties en dgl. in het Engels, Frans of Duits op te stellen. Op de drempel van een éénwordend Europa moeten we ons daartegen verzetten. Niet omwille van een bekrompen partikularisme maar simpel omwille van het feit dat twintig miljoen Nederlandssprekenden wensen dat hun taal en kultuur door ieder zou gerespekteerd worden.

Ik hoop dat de Vlaamse konsument dergelijk gebrek aan respekt gepast beantwoordt in zijn koopgedrag.

Koen Van Caimere, Merelbeke

RADIKALE FEDERALIZERING

Waarom liet de CVP de kwestie Abortus opnemen in het regeerakkoord? Voorzitter Van Rompuy verwijst steevast naar de CVP-standpunten omtrent abortus van 16 nov. '86: „abortus = onbespreekbaar”.

Senator F. Aerts treedt de VU-standpunten over „noodsituaties” bij. De visie van prof. Gerlo hieromtrent is klaar en duidelijk, ook hij spreekt over vier noodsituaties.

Verder gaat voorzitter Van Rompuy inzake abortus de kommunautaire toer op: VL-neen/Wal-ja. Begrijpt voorzitter Van Rompuy nu waarom België als staat voorbijgestreefd is en de federalisering niet ver genoeg kan gaan? Volkeren kunnen anders denken over fundamentele zaken!

Neem nu amnestie: VI. zeg ja, Wal. zeg neen. Mag ik de CVP vragen om konsekvent te zijn en een breekpunt te maken van amnestie?

Wees dan beginselvaster dan in de tijd van de koningskwestie (1950), toen zegde VI: ja, Wal.: neen. Maar om de eenheid van België te redden kreeg Leopold II de raad „op te hoepelen”, toen werd de meerderheid in de steek gelaten.

Er is maar één oplossing voor een heleboel nationale problemen: radikale uitvoering van de derde faze, daarop moeten nog vele „fazen” volgen eer dit and uit de miserie is en Vlaanderen zelfstandig.

Volkeren kunnen denken, staten niet!

W. Rosiers, Neeroeteren

STEENTJE

Om de Volksunie en de Volksunieverkozenen beter kenbaar te maken, zou elke mandataris aan sociaal dienstbetoon moeten doen. Dit niet alleen in WIJ vermelden, maar ook in de plaatselijke pers. Zo kunnen wij meebouwen aan een beter Vlaanderen. Ook zouden onze ministers in elke provincie aan dienstbetoon moeten doen en dit om een betere dialoog te krijgen met de Vlamingen. Het ledenaantal kan daardoor ook een groot deel in de hoogte gaan evenals de cijfers van de verkiezingen. De activiteiten van de Volksunie die vermeld staan in WIJ, zouden ook in de regionale pers moeten komen en niet alleen in WIJ.

Dit kan een steentje zijn om mee te bouwen aan dat beter Vlaanderen.

M.P., Gent

LEPEL & VORK

Restaurant «Tijl»

Specialiteiten:

- * Zeeuwse Mosselen (vanaf juli)
- * Paling op verscheidene wijze
- * Ribstuk aan 't been enz...

Assesteenweg 74
1740 Ternat Tel.: 02/582.31.14

Woensdag gesloten Zaterdag open vanaf 18.00 uur

Herberg Viking

Sinds 15 jaar Vlaams-Nationaal trepunt in het hartje van Brussel.

Guido Dosogne
Arduinkaai 5 (KVS)
1000 Brussel
02/218.01.27

Een advertentie
in WIJ RENDEERT.

02/219.49.30
(redactie)

02/380.04.78
(Karel Severs)

'tboerenhof

CAFE-RESTAURANT-FRITUUR

Terras - Lunchroom - Coffeeshop
Altamira stone grill

Prijzen voor groepen
op aanvraag.

De Plank 24A
3790 Sint-Martens-Voeren
Tel. 041/81.07.03

RESTAURANT KAPPELEKESHOEF

Kapelstraat 1
Tongerlo-Westerlo
Tel. 014-54.40.07

Maandag gesloten
Rustieke sfeer

Banketbakkerij ANTWERPIA

JOOST GOSSYÉ

Geraardsbergsestraat
38
9300 Aalst
Tel. 053-21.35.33

RESTAURANT-HOTEL OVEREINDE

Salons Raymond

- banketzalen tot 300 personen
- specialiteiten bruiloften en banketten

Overeinde 8 AS
011/65.73.05 - 65.89.40

Bij vertonen van VU-lidkaart:
één aperitief gratis.

Het Palinghuis

Sedert 1910
JAN PAUWELS-DE BRAUWER

Oude Brugstraat 16, 9328 Schoonaarde. Tel. 052-42.32.46

Wekelijkse rustdag vrijdag tot zaterdag 18 uur
Jaarlijks verlof december

De familiezaak met traditie

Brood- en
banketbakkerij

R. DE BEULE
Heirbaan 53
2730 BURCHT
Tel.: 03/252.70.98

**SPECIALITEIT VAN ALLE
GELEGENHEIDSGEBAK**

Hostellerie

Petrus

Oerenstraat 13 8190 Alveringem
tel. 058/288 007

Hotel — Restaurant — Feestzaal — Tea-Room

Een gastronomisch kompleks, gelegen op amper 15 min. van de kust, stelt U een zee voor van kalmte, comfort, keuken, rust, rustiek en romantiek.

Wij bieden U:

- 6 luxeuze hotelkamers met alle denkbare comfort
- Fijne Franse keuken, à la carte en 8 menu's van 695 fr. tot 1600 fr.
- Een hart voor de kinderen, eigen speelruimten en aangepaste menu's.
- Kamer (2 pers.) met uitgebreid ontbijt: vanaf 1750 fr.
- Eveneens pension en half-pension mogelijkheden.
- Week-end verblijf.

Voor gratis informatiepakket nopens onze mogelijkheden: Tel. 058/28.80.07

Hostellerie Petrus, Oerenstraat 13, 8190 Alveringem.

Enkel de beste kan de grootste zijn.

ZUIVER SCHEERWOL

Vlotte camel blazer twee rij zes knoops uit de collectie Mortimar met bijpassende blauwe flanelbroek

SKM

Dagelijks open van 9 tot 18 u. Vrijdagavond, Feest- en koopavond met Trendmodeshow van de Young Fashion Club, open tot 21 u. min. Zon- en feestdagen gesloten

het modehart
van België

A12 - Boomssteenweg 35 - Aartselaar